Lodzer Tageblat № 135 | Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem | פרייז 30 גראשען

לאדזשער טאגעבלאט

היינט 12 זייטען

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 100-57, פון אדמיניסטראציע 100-47. || פרייטאג, פ׳ שלח כ״ז סיון תרצ״א || 12 czerwca 1931 r. || 21-טער יאהרגאנג

„RAKIETA"
Pod kierunkiem artystycznym Kazimierza Brzeskiego
(W teatrze Popularnym, Ogrodowa 18 Telef. 178-00)

Dziś, uroczysta premjera
Najwspanialszego widowiska sezonu p. n.:
Złote Szaleństwo
z Romualdem Gierasieńskim
na czele świetnego zespołu. Początek przedstawień og. 8 i 10 wieczór. Sala wentylowania specjalnie sprowadzonemi maszynami. Wobec spodziewanego natłoku uprasza się o przychodzenie na wcześniejsze seanse

„העלענאור" שבת, ד. 13. יוני 2 נ״מ
א גראנדיעזע **גארטען-פערווייל:נג**
לטובת די שולן און קינדער-היימען ביים מעדעם-קוראטאריום
פראגראם: 2 ארקעסטערס, קינדער-דעפילאדע אונטער דער בעגלייטונג פון בלאז-ארקעסטער ביי דער „קולטור-ליגע", גימנאסטישע איבונגען אויסגעפירט דורך די מוסטער-גרופען ביים „מארגענשטערן", סימפאנישער-קאנצערט אונטער לייטונג פון ה׳ פיעטרושינסקי.
אריגינעלע אטראקציעס, פילם-אויפנאהמען, גרויסע פאנטען-לאטעריע מיט זעהר פיל ווערטפולע געווינסטן, יעדעס קינד בעקומט א מתנה, ● אייגענער בילעט ביפעט ●
בילעטן צום פרייז פון 1 זל. (פאר קינדער 50 גר.) צו בעקומען אין די שולן און קינדער-היימען שרודמיעסקא 18, זגערזשער 42, לאגעווניצקא 25, סוואלסקא 11 (גייערס-ראיאן) אין ארבייטער-ווינקל פאלודנ. 20 און ביים איינגאנג אויף דער פערווייל:נג.

צולִיב׳ן 50-יעהריגען יובילעאום פון דער געז. „ביקור-חולים"
קומט פאר זונטאג, ד. 14 יוני 1931, 11 א זייגער פארמיטאג
א פייערליכע תפלה
אין דער פעראיינס-סינאגאגע פל. וואלנאשטשי 10
צו וועלכער עס לאדעט איין די פעראיינס-מיטגלידער און סימפאטיקער
די פערוואלטונג

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער ה׳ פריינד
לייבוש ווירנארסקי
צוליב דעם טויט פון זיין
פאטער
הערש גינטער
וואלף אפאטשינסקי

ייִן כשר
א פלאש פון א 1/4 ליטער ראזינעו וויין № 7
נאר 65 גראשען
א באטשינקע דעם זעלבען נומר 1.50 זל. ● א קווארט 2 זל.
צו דער בעקוועמליכקייט פון ג׳ פובליקום בעקומט מען אויך דעם
וויין „פראגרעס" № 7
ביי ח. בלאנקעט, גלובנא 69
מיט אכטונג
וויין- און מעהד-פאבריק פירמע „פראגרעס"
אלטער מארק 2, טעל. 184-82
בעמ.: ביי אונז עקומט מען רויט-וויין פריי פון צוקער.

Poszukuje się
przedstawicieli
na b. poważny artykuł galanteryjny.
Celem uniknięcia objaśniającej korespondencji, próby wysyła się po otrzymaniu 40 franków franc.
Représentant en nouveautés
A. NIKONOROW
18—Rue Boinod—18
Paris—XVIII e

ערקלערונג.
איך בעט ענטשולדיגונג ביי דער ג׳ פערוואלטונג פון פעראיין פון די סאדעוואסער-פאבריקאנטען אין לאדז פאר מיין אונטאקטישער האנדלונג, און איך פערשפרעך אין דער צוקונפט וועט אזעלכעס מעהר נישט פארקומען.
חיים קינרוס
סאדעוואסער-פאבריקאנט, לאדז, קילינסקעגא 49.

די לייטונג
פון ערשטער ארטאדאקסישער לעהר-אנשטאלט
„דרכי-נעם"
פון גרשון אלי׳ ליסס אין לאדז
ערשטע „דרכי נעם" קילינסקיעגא 50 טעלעפאן 215-76
צווייטע „דרכי נעם" אלעע 1טער מאי 20, טעל. 200-43
מאכט בעקאנט, אז אין הסכם מיט דער פראגראם פון דער מאכט מוזען אין משך פון חדש מאי אדורכגעפירט ווערען די איינשרייבונגען פון תלמידים פאר אונזערע

לעה - אנשטאלטען
וועלכע זענען ווי בעוואוסט איינגעארדנט ערשט-קלאסיג אין אלע הינזיכטען, אויך ווערען שוין אנגענומען תלמידים-אנפאנגער אין אונזערע

גן-ילדים
וואס ווערען געפיהרט דורך ספעציאליסטען-פעדאגאגען-ערציהער. עס ווערט יעצט אויך פערגרעסערט אין פערברייטערט די

מתיבתא לתלמוד ולהוראה
עס וועט טעטיג זיין א מתיבתא א׳ ב׳ און ג׳ ביי דער מיטווירקונג פון בעוואוסטע בעלי-הוראה. גלייכצייטיג זענען מיר מודיע, אז די

8-קלאסיגע גימנאזיאל-קורסען
קאנצעסיאנירט דורכ׳ן קוראטאריום, ווערען יעצט פערגרעסערט, עס וועלען טעטיג זיין די קלאסען IV, V און VI. אונטער דער לייטונג פון בעקאנטע גימנאזיאל פראפעסארען, אויך מאכען מיר בעקאנט, אז דער

פענסיאן
פאר תלמידים פון דער פרעמד, ווערט רעארגאניזירט, און וועט זיין אין א ספעציעלען לאקאל אונטער דער לייטונג פון אנגעזעהענעם פאכמאן ספעציאליסט, אויך ווערט פאר אונזערע תלמידים איינגעארדענט אן ערשטקלאסיגע

זומער-קאלאניע
אין א פרעכטיגער געזונדע וואלד-געגענד, וואו די תלמידים וועלען זיך געפינען אין משך פון דער וואקאציע אונטער זארגפעלטיגער אויפזיכט.
איינשרייבונגען ווערן אנגענומען טעגליך פון 9–1 פארמ. און 4–7 נ״מ
די לייטונג.

מאשיך-מצות
ווערט געבאקען אלע טאג פרישע אין דינגע און מצה-מעהל, אייער-פארפעל ווי אויך סובארמעס לויט קארלסבאדער סיסטעם מיר עמפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט בעקאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזערע איבעראל בעוואוסטע צוקערניע
נ. ווייגבערג
38 פעטריקאווער 38
– טעלעפאן 143-82 –
פרישטיגע, אווענד-ברויט
ווי אויך „יארסקע" מיטאגען
— ווערען ארויסגעגעבען טעגליך —

Ciechocinek
וולאצלאווסקא גאס
ווילא „Wiktorja"
Dr. med. W. Łaski
אינערליכער אקושער-קראנקהייטן
נעמט אן פון 1-טען יוני, 1931.

אכטונג! שטיצט דעם „מחזיקי חולים"!
מיר בעטען אלע מיטגלידער און סימפאטיקער ווי אויך די אלע, וואס האבען געהאט וועגן איין נוצען פון „מחזיקי חולים" צו קומען זעלבסט ווי אויך צו צושיקען זייערע קינדער אין קאנצעלאריע פון פעראיין, קילינסקעגא 120 און זיך רעגיסטרירען אלס מיטהעלפער צום
בלימעל-טאג,
וואס קומט פאר מאנטאג, ד. 15. טשערוויעץ.
די פערוואלטונג
בעמערקונג: די צייט איז קורץ און די הילף איז דרינגענד.

א גרויס צימער
מיט 2 פענצטער

א בעקוועם צימער

Dr. med. H. Różaner
128-06

בית ספר עברי
„יבנה"
ציגעל-גאס 41 (פריהער 75)
טעלעפאן 134-13
די לייטונג פון דער שולע מעלדעט, אז איינשרייבונגען אין אלע קלאסען, ווי אויך אין די פרעבעל-שולע
האבען זיך אנגעפאנגען דעם 1-טען יוני.
די קאנצעלאריע פון דער שולע איז טעטיג פון 8 ביז 2 נאכמיטאג.

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאנא 4
פריער (צעגיעלניאנא 36)
טעלעפאן 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט-ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע. עלע-ארט אנאליזע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראלען.
נעמט אן פון 9–2, און פון 5–9 אווענד,
בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

רעליגיעזע מענער-גימנאזיום
„בית אלפנא"
געז. „תורה ודרך-ארץ", צעגעלניאנא 28
טעלעפ. 176-46
מאכט בעקאנט, אז איינשרייבונגען פון נייע שילער אין אלע קלאסען פון A ביז VI איינשליסליך נעמט אן די קאנצעלאריע טעגליך פון 9 ביז 2 נאכמ. אבסאלווענטען פון פאלקס-שולען ווערען אנגענומען אין דער IV קלאס מיט א ספעציעלער איינזעהעניש בנוגע דעם שכר-לימוד
די דירעקציע.

Dr. M. GOLDFARB
זאוואדזקא 18, טעל. 153-19
הויט. האר און געשלעכטס-קראנקהייטען

Dr. Ludwik Falk
נאוראט 7, טעל. 128-07
הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אווענד.

טראמוויי-שטרייק אין ווארשא פערענדיגט

ארעסטירט דער אנפיהרער פון דער קאמוניסטישער שטרייק-אקציע

טראמווייען נעכטען קורסירט אונטערן שוץ פון פאליציי

ווארשא. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין טראמוויי-שטרייק איז היינט איינגעטרעטן א גרויסע פאר-ענדערונג. היינט 7 פריה זענען א טייל טראמווייען ארויסגעפאהרען פון דער רע-מיזע אונטער'ן שוץ פון פאליציי.

אין משך פון טאג האבען די קאמוניס-טען געפרובט עטליכע מאל שטערען די קאמוניקאציע, בעווארפענדיג מיט שטיי-נער די מאטאר-פיהרער און אויסהאקענ-דיג די שויבען פון די וואגאנען. נאך א שארפער אינטערווענץ פון דער פאליציי, זענען די שטערונגען בעזייטיגט געווא-רען און די טראמווייען האבען קורסירט א גאנצען טאג מעהר ווייניג נארמאל.

סך-הכל זענען געווען אין גאנג בערך 30 פראצ. פון אלע טראמוויי-וואגאנען און 1 דריטעל פון די אויטאבוסען. די ארבייטער וואס שטעהען אונטער דער השפעה פון די קאמוניסטען האבען דעם שטרייק פארטגעזעצט און זיך בענוצט מיט טעראר געגען די, וואס האבען זיך אויפ'ן רוף פון די קלאסען-פעראיינען גע-שטעלט צו דער ארבייט.

אויף דער גאס האבען די קאמוניסטען, וועלענדיג בעזייטיגען מיט געוואלד דעם מאטאר-פיהרער פון טראמוויי 21 אפ-געגעבען עטליכע שאסען, פון וועלכע א פרוי איז פערוואונדעט געווארען.

צוליב דעם טעראר פון די קאמוניס-טען זענען עטליכע וואגאן-פיהרער גע-צוואונגען געווען אפצופיהרען די וואגא-נען אין דער רעמיזע.

אין דער פריה איז ארעסטירט געווא-רען דער פרעזעס פון קאמוניסטישען טראמוויי-ארבייטער-פעראיין, אסטראו-סקי און נאך 18 פערזאן.

נאכמיטאג האט זיך שוין געפיהלט, אז דער שטרייק איז געבראכען. די טראמ-ווייען האבען ווייטער קורסירט אונטער'ן שוץ פון פאליציי, אבער צו קיין צווישען-פאלען איז נישט געקומען.

די פאליציי האט אנגענומען ענערגי-שע מיטלען נישט צו דערלאזען צו קיין טעראר-אקטען.

„פולאסקי" האט נישט געליטען

ווארשא, (יט"א) אין צוזאמענהאנג מיט דער ידיעה, וועגען דעם, אז די פוילישע ים-שיף „פולאסקי" זאל האבען געליטען אויף די באלטישע וואסערן, טיילט מיט די „ליניע גדיניע-אמעריקא" דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור, אז וועלענדיג אויסמיידען א צוזאמענ-שטויס אין אן'ענגען ארט מיט א זע-געל-שיף האט „פולאסקי" זיך אנגע-טראפען אויף א זאמד-באנק. נאכ'ן פעסטשטעלען אין פארט, אז „פולאסקי" האט גארנישט געליטען, איז די שיף אין הסכם מיט'ן פאהר-פלאן אפגע-פאהרען ווייטער קיין ניו-יארק. עס איז נישט ריכטיג, אז קיין קאפענהאַ-גען איז אנגעקומען די שיף „פא-לאניא". די דאזיגע שיף געפינט זיך די גאנצע צייט אין גדיניער פארט.

יוד. פארשטעהער פאר דע' קאמיסיע פון דער קאלענדאר-רעפארם

גענף, 11. יוני. (יטא) דער קאמי-טעט פאר דער קאלענדאר-רעפארם ביים פעלקער-בונד, וואס האלט איצט אפ זיינע זיצונגען אין גענף, האט אויסגעהערט דעם יודישען שטאנדפונקט וועגען דער קאלענדאר-רעפארם, וואס איז דעם קא-מיטעט פארגעשטעלט געווארען דורך הרב הכולל פון ענגלאנד, ד"ר יעקב הערץ; הרב הכולל פון פראנקרייך ד"ר ישראל לעווי און פנחס קאהן פון דער „אגודה".

אלע דריי פארשטעהער פון דער יודישער ארטאדאקסיע האבען זיך ארויסגעזאגט געגען אנפיהרען די קאלענדאר-רעפארם דורך איינפיהרען „בלאנק-טעג", אנווי-זענדיג, אז אזא רעפארם איז געגען די אינטערעסען פון דער יודישער בעפעל-קערונג. דער יודישער דעלעגאט און סעק-רעטאר פון קאמיטעט, דער פארשטע-הער פון „ועד הקהלות" אין ענגלאנד, רינטש, האט זיך אויך ארויסגעזאגט אין דער ריכטונג.

עקספאזיטור פון רעוויזיאנס-פערבאנד געשאפען געווארען אין לאדז

(—) אין דער קאאפעראטיווער באנק אויף גלובנא 41 איז נעכטען פארגע-קומען א זיצונג פון לאדזער ראיאן-קא-מיטעט פון יודישען קאאפעראטיווען-פערבאנד. אין דער זיצונג האט זיך בעטייליגט דער פארשטעהער פון קאא-פעראטיווען-פערבאנד ד"ר זילבערשיין. ס'איז בעשלאסען געווארען צושאפען אין לאדז אן'עקספאזיטור פון רעווי-זיאנס-פערבאנד. די עקספאזיטור וועט עקזיסטירען ביים לאדזער ראיאן-קאמי-טעט. איהר אויפגאבע וועט זיין צוהא-בען א שטענדיגע קאנטראל איבער די לאדזער יודישע קאאפעראטיווע אינס-טיטוציעס, וועלכע זענען אנגעשלאסען אין רעוויזיאנס-פערבאנד.

לעהרער שלאגט א הויז-ווירט פאר בעליידיגען די שילער

(§) א כאראקטעריסטישער פראצעס אין לאדזער קרייז-געריכט: אין יאנואר ד.י. האבען די שילערינס פון דער „פאוי-שעכנער" שול אויף נאַוואָ-סענאטארסקא 4, בעת דער פויזע זיך געגלוסט אויפ'ן טראטואר פון שול-בנין. דער הויז-ווירט קובארסקי איז צוגעלאפען צו א שילערין, אננא טשאפ, און זי ביי די האר אפ-געפיהרט צום לעהרער יאנקאווסקי. בעת'ן שמועס מיט'ן לעהרער האט דער ווירט געזאגט, אז די קינדער זענען „בהמות", א „האלאטע" א.א.וו. דער לעהרער האט דאן אנגעכאפט דעם ווירט פאר'ן קאלנ' און איהם געפאטשט. אין געריכט האט דער לעהרער זיך נישט מודה געווען. ער איז פער'משפט געווארען אויף 7 טעג ארעסט. דער פראקוראר האט אנגעזאגט אן אפעלאציע.

זשאבאטינסקי בעקומט דעם איינציגען מאנדאט צום ציוניסטישען קאנגרעס אין פראנקרייך

פאריז, 11. יוני. (יטא) דער רעזול-טאט פון די וואהלען צום ציוניסטישען קאנגרעס אין פאריז איז פאלגענדער: רעוויזיאניסטען האבען בעקומען 1000 שטימען, אלגעמיינע ציוניסטען 380 שטי-מען און מזרחי — 60 שטימען.

אזוי ארום הא דעם איינציגען מאנ-דאט פון פראנקרייך געוואונען דער קאנ-דידאט פון די רעוויזיאניסטען, וולאדי-מיר זשאבאטינסקי.

די קאנגרעס-וואהלען אין טשעכאסלאוואקיע

פראג, 11. יוני. (יטא) דער רעזול-טאט פון די וואהלען צום ציוניסטישען קאנגרעס אין טשעכא-סלאוואקיען איז פאלגענדער: עס זענען אפגעגעבען גע-ווארען 9830 שטימען. דערפון האבען בעקומען די אלגעמיינע ציוניסטען 3078 שטימען און 4 מאנדאטען, די ארבייטער-גרופירונגען האבען בעקומען 2443 שטי-מען און 2 מאנדאטען, מזרחי — 1470 שטימען און 2 מאנדאטען, רעוויזיאניס-טען — 2056 שט. און 2 מאנדאטען. ראדיקאלע ציוניסטען — 971 שטימען און 1 מאנדאט.

לאדזער שטאט-טעאטער

גאסטשפילן פון דער **ווילנער טרופע** — אנס. מ. מזאה — XVI — 15-יעהריגער יובל-טורנע — XVI

דינסטאג ד. 16 יוני 9 אווענט ערשטע פייערליכע פרעמיערע

שווארצע געטא

(אלע גאט'ס קינדער האבען פליגעל)

פון יודזשין אניעל. רעזשי: יעקב ראטבוים. דעקאר.: אנדזשיי פראנגושקא. נעגער-געזאנג ה. קאן.

עס נעמען אנטייל:

דזשים הארריס — אלס יונגעל — מר'ס הארריס, זיין מוטער — באטשי, זיין שוועסטער — דזשא — צווא דצחוגע

יעקב וויסליץ — יוסף ווידעצקי — יוכבד וויסליץ — נעמי נאטאן — מיכאל קאן — מרים ארלעצקא — נעגערס און ווייסע

מיקקי — שארטי — אין דער קינדער-סצענע — ו. בילד

מ. לעמבערגער — מעלניק — יצחק דגים — דבורה ראזענבלום — שבתי בליאכער — אסתר גאלדענבערג

צווישען אקטען און ענדע פון דער פיעסע פערלויפען לערך 17 יאהר

א. סאמבערג'ס ערשטער אויפטריט אין „שיילאק"

מנחם רובינ'ס ערשטער אויפטריט אין „200.000"

מארד, אדער זעלבסטמארד?

א אויפגעהאנגענער מיט ארונטערגעבונדענע הענד און א בריוועלע, אז ער „נעמט זיך דאס לעבען"

(§) אויף זאמענהאף-גאס 14 האט מען נעכטען אין זיין אייגענער שטוב געפינען אנ'אויפגעהאנגענעם דעם 72-יעהריגען פראנצישעק ראסניאק.

ראסניאק'ס הענד זענען געווען געבונ-דען אויף ארונטער און ער איז געהאנגען אויף א שטריק, וואס איז געווען צוגע-פעסטיגט צו א האק. צוליב דעם לעגט זיך שווער אויפ'ן שכל, אז ראסניאק אליין זאל זיך האבען אויפגעהאנגען. פאר דעם שווערען רעטעניש איז געשטעלט געווארען די פאליציי, בפרט, ווען אויפ'ן טיש איז געלעגען א בריוועל פון אום-געקומענעם. ער האט אזוי געשריבען: „איך נעהם זיך דאס לעבען, ווייל עס איז מיר דערעסען געווארען".

די אויספארשונג ווערט קודם כל גע-פיהרט פעסטצושטעלען, צי דאס טויט-לע איז געשריבען געווארען דורך א פאר-ברעכער, אדער דורך ראסניאק'ן אליין.

4 חדשים תפיסה

פאר וועקסעל-פעלשונג

(§) חיים יאקובאוויטש איז פער'-משפט געווארען אויף 4 חדשים תפיסה פאר פעלשען א וועקסעל אויף 180 זל. ער האט געפעלשט די אונטערשריפט פון א געוויסען אברהם גאלדבערג.

4 זלאטיס א טאג וועלען פערדינען 1800 לאדזער קאנאליזאציע-ארבייטער

די לאדזער כעזאן-ארבייטער וועלען בעשעפטיגט ווערען אנשטאט 3 טעג, ווי ביז איצט, 5 טעג אין וואך. די וואיע-וואדזטווא האט צו דעם צוועק אויסגע-פועל'ט נאך 80 טויזענד זל. רעגירונגס-קרעדיט יעדען חודש. ביי די קאנאליזא-ציע-ארבייטען וועלען בעשעפטיגט ווערען 1800 ארבייטער, וועלכע וועלען בעקומען צו 4 זל. טעגליך.

„HERCLIJA"
PENSJONAT - INTERNAT
dla dzieci i młodzieży
w pięknym lesie
CZARNIECKIEJ-GORY
OTWARCIE 1-go CZERWCA r. b.
Korepetycja, gimnastyka, i rozrywki pod kierownictwem sił fachowych. | wszelkie kąpiele lecznicze, wykwitna kuchnia—
Najtroskliwsza opieka i pielęgnacja zapewnione
Dokładne informację i zapisy przyjmuje
p. Poznańska, ul. Magistracka 20, telefon 20-103.

וויכטיג פאר אלע
דער בעוואוסטער מאלער-מייסטער **ז. וועלניארזש** נארוטאוויטשא 10
צוריקקומענדיג פון אויסלאנד נעמט אן פערשידענע מאלער-ארבייטען ווי לאהם-ארבייט, אלעינע און טאפעטען לויט'ן אויסלענדישען סיסטעם מיט די נייעסטע טעכנישע מאלער-מאשינען
בעמ.: צוליב דעם הערשענדען קריזיס זענען ביי מיר די פרייזע רעדוצירט פון 25 ביז 40 פראצענט.
ערשטקלאסיגע ארבייט, סאלידע בעהאנדלונג
געדענקט דעם אדרעס **Narutowicza 10** געדענקט דעם אדרעס

Dr. med. N. ROZEN
צאהן-כירורג
ערקראנקונג פון צונג, שליימהויט, דוזענעס, גומען. צונג-קראנקהייטען א. ד. גל. ציהן-רענטגע-נאגראפיע, רענטגענדיאגנאסטיק.
אנדזשעיא 7, טעלעפאן 216-57
נעמט אן פון 3 ביז 7 אווענד

Dr.med.
Adam Bender
אינערליכע ספעציעל הארץ-קראנקהייטע
נארוטאוויטשא 30, טעל. 214-75
נעמט אן .פון 5 ביז 7 נאכמ.

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 11, tel, 126-02
אינערליכע קראנקהייטען
ספעציאליסט פאר לונגען און הארץ-קראנקהייטען בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעהמט אן אין דערהיים פון 3—5.

Dr. med **J. LUBICZ**
Chirurg-Ortoped
האט זיך איבערגעציגען
פאלודניאווא 9, טעל. 182-17
ספעציאליסט פון ביינער- און געלענקע-קראנקהייטען פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער, ווי אויך פון גלידער שווינדזוכט.
נעמט אן פון 3 ביז 4.30 נאכמיטאג.

Dr. med. **J. BETTE**
ספעציאל-ארצט פאר קינדער און אינערליכע קראנקהייטען
Piotrkowska 6, tel. 144-95
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—6 נאכמ.

דר. מעד.
מיקאלאי בארנשטיין
ספעציאליסט פאר פרויען און אינערליכע קראנקהייטען נעהמט אן ווי אין די פריהערדיגע יאהרען אין קרינליץ אין דער שול-געביידע (געגענאיבער די אלטע לאזשענקעס).

ווינער ארטאפעדישע פראצאוניע
אונטער דער אויפזיכט פון ספעציאליסט דר. לוביטש מאכט לויט גיפס-מאדעלען וועקלאדקעס נעגען פלאט-פי-קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען און אפאראטען א. ז. וו. **Karola 5**

Z prawami gimnazjów państwowych
Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. KACENELSONA
Śródmiejska 5, tel. 151-79 (dawniej Cegielniana 28)
די עקזאמענס פאר נייע שילער קומען פאר. (לעקציאנס-סיסטעם). מיט אנמעל-דונגען, זיך ווענדען אין קאנצעלאריע טאג-טעגליך פון 9 ביז 2 פארמ. און פון 5 ביז 7 נאכמ.
אין דער **פרעבעל-שולע** (גן-ילדים) ווערען אנגענומען קינדער אין עלטער פון 4 יאהר.
אין די **אנפאנגס-קלאסען** — פון 6 יאהר אן.
די דירעקציע.

Dr. Niewiażski
ספעציאליסט
פאר סיפיליס, טריפער און מענערשוואכע
בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
און עלעקטרא-טעראפיע אנאליזען.
פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.
אנדזשעיא 5 טעל. 159-40
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, און פון 5—9 אוו
זונטאג פון ביז 1 א זייגער נאכמיטאג.

דענטיסטישער קאבינעט
E. FUCHS
טעטיג
נאווראט 4, טעל. 127-31
פון 12—3 נאכמ. פאר ארבייטענדע
קליניק-פרייזען.

פלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki
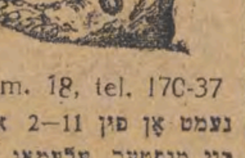
Traugutta 5 (Krótka) m. 18, tel. 170-37
נעמט אן פון 11—2 און פון 4—7 גצוו. אסיסטענט ביי מיסטער עלעמאן (הינער-אויגען אנשטאלט אין ווידאן) ספעציאליסט צו בעזייטיגען היהנער-אויגען און הארנהויט ווי אריינגעוואקסענע נעגעל אהן שמערצ.

Dr. med. **E. GUTMAN**
ספעצ. קינדער-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
נארוטאוויטשא 9, טעל. 173-00 פון 1—2.30 נאכמ.
ווישניאווא-גורא (Cyka) ווילע פון 7—4 נאכמ.

Dr. med **Z. DATYNER**
אוראלאג
ספעציאליסט פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייטען
Piramowicza 2, tel. 148-95
נעהמט אן פון 9 ביז 10 פריה און 6—8 אווענד.

Dr. L. PIKIELNY
UROLOG
ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז, אורין-קראנקהייטען
Nawrot 8. telefon 219-90
נעמט אן פון 4 — 7 אווענד

Dr. Med. E. Reicher
ספעציאל ארצט
פאר מענער שוואכע הויט האר און ווענער. קראנק-הייטען דיאטערמיע-בעהאנדלונג און עלעקטרא-טעראפיע
אלודניאווא 28 טעל. 201-93. נעמט אן פון 11— פריה און פון 5—9 אוו. זונטאג פון 9—1 מיטאג
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזן

נצוו. אסיסטענט פון בערלינער אוניווערזיטעטס-קליניק
Dr. med. M. STARKER
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 84, טעל. 145-23
נעהמט אן פון 8—11 פארמיטאג און 4—8 נאכמיטאג.

Dr. med. **M. Heller**
ספעציאליסט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
נאווראט 2, טעל. 179-89
נעמט אן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אווענד
פאר פרויען פון 4—5 נאכמ.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע פרייזען.

Dr. A. Mazur
ווסכאדניא 65, טעל. 166-01
נעמט אן פון 10—1.30 און פון 4—6 אווענד

Dr. med Michał Geller
אבסאלווענט פון ווינער אוניווערזיטעט האט זיך בע-זעצט אין לאדז נאווראט 2, וו. 12 און היילט מיט האמעאפאטיע און נאטורהיילונג. נעמט אן פון 10—1 בייטאג אין הויז נאווראט 2 און פון 4—7 אוו. אין דער האמעאפאטישער אפטייק גלובנא 5.

1-טע זיצונג פון נייעם קהלה-ראט האט געדויערט 23 מינוט

לייבעל מינצבערג פארזיצער פון קהלה-ראט

דעם פאלקיסט אדוו. וויצמאן האט די „אגודה" געמאכט פאר וו.-פארזיצער

די גאנצע אפאזיציע האט זיך אין דער נעכטיגער זיצונג נישט בעטייליגט

נעכטען 7 אזייגער איז זיך צונויפגעקומען דער נייער לאדזשער קהלה-ראט, אויס צוטהיילען א פארזיצענדען פון ראט און א וויצע-פארזיצענדען.

די קהלה-בענקלעך זענען געווען פער נומען בלויז פון אגודה'שע פרנסים, צווי שען וועלכע עס זעהען זיך ארויס די 3 הויכע נאקעטע קעפ פון די פאלקיסטען, אדוו. וויצמאן און פיאטר בארנ, און דאס פנים חדשות פון'ם האלב-אסימולא ציאנישען לאגער, ה' יוליוש לעווינשטיין — צוזאמען 16 פרנסים.

די ציוניסטישע פראקציע און די אגודה פארטייאנישע, ווי אויך דער דאזאר פון „מזרחי", זענען צו דער זיצונג נישט געקומען.

דער פארזיצער פון דער פריהערדיגער קהלה-פערוואלטונג ל. מינצבערג נעהמט ארויף אויף דער טריבונע א ביסעל מיד און אפגעמאטערט, קענטיג נאך אנגעשטרענגט פון דער שווער-אדורכגעפיהרטער מער פראבעט און א ביסעל אויך נידער געשלאגען דערפון, וואס צו דער שמחה זענען געקומען בלויז די אייגענע גע שוואוירענע מענשען — און ער עפענט די זיצונג. ער ערקלערט אז די היינטיגע זיצונג האט נאר די אויפגאבע אויסצו וועהלען דעם פארזיצענדען און וויצע פארזיצענדען פון ראט. אחוץ דעם קאנען אויך איבערגעלייענט ווערען דעקלא ראציעס אבער קיין דיסקוסיעס קאנען אויף דער דאזיגער קאנסטיטואירענדער זיצונג נישט געפיהרט ווערען.

מען טרעט צו צו די:

וואהלען פון א פארזיצענדען

דאזאר פישעל ליבערמאן טראגט ארויס די קאנדידאטור פון ר' לייבעל מינצבערג אזוי ווי קיין אנדערע קאנדידאטען זענען נישט געווען. ווערט ער אויסגעוועהלט מיט אלע שטימען אלס פארזיצענדער פון קהלה-ראט

דער פארזיצענדער האלט דאן א קורצע רעדע, אין וועלכער ער דריקט אויס א דאנק פאר דעם צוטרוי, וואס עס איז איהם איצט געשאנקען געווארען און ער פערזיכערט, אז ער וועט זעהען מיט אלע כחות צו „רעהאבילוטירען" דעם קהלה-ראט, וועלכער איז אין דער פריהערדי גער קאדענץ „פערשוועכט געווארען".

דערמיט האט ער, פערשטעהט זיך, געגעבען אנצוגעהערען, אז דער נייער קהלה-ראט וועט א דאנק זיין אגודיסטי שער מעהרהייט האבען די מעגליכקייט זיך אפטערס צוזאמענצוקומען און אפ צוהאלטען זיצונגען, א זאך, וואס איז אין דער פריהערדיגער קהלה געווען אזא וועלטענע ערשיינונג צוליב איהר ווידער שפעניגקייט געגען די אגודיסטישע מאן נעבער פון דער פערוואלטונג...

נאך דער וואהל פון'ם פארזיצענדען טרעט מען צו צו דער

וואהל פון א וויצע-פאר-זיצנרען

איז דא פלאצט ארויס די באמבע.

דאזאר פיאטר בארנ נעהמט צו צום פארזיצענדען, זאגט איהם עפיס אין אויער, און דער פארזיצענדער ערקלערט, אז עס איז אריינגעטראגען געוואָרען די קאנדידאטור פון... פאלקיסטישען דאזאר אדוו. וויצמאן.

מען איז געשפאנט צו זעהען, ווי די פרומע גאטספארכטיגע יודען, וואס האבען איצט די גאנצע מאכט, וועלען זיך פערהיטען אויף אזא קאנדידאטור.

אבער די גאטספארכטיגע יודען, די יראים ושלמים פון דער „אגודה", האבען שוין קענטיג פון פריהער געהאט אג' אפמאך אזא מיט אדוו. וויצמאן, אז זיי וועלען איהם מזכה זיין מיט'ן בענקעל פון וויצע-פרעזעס, אבי ער זאל נישט מיט העלפען צו דער פראקטעכט-אקציע פון די אפאזיציאנעלע קהלה-פראקציעס. דער דאזיגער כבוד האט, ווייזט אויס, גע ווירקט, און דער „שטאלצער קעמפער" פאר דער וועלטליכער און רעמאקראטי שער קהלה האט פערקויפט זיין „שטאלץ" און זיין דעמאקראטישקייט פאר דעם בענקעל פון וויצע-פרעזעס פון דער קהלה וואס איז, ווי ער אליין האט זיך שבטמער אויסגעדריקט — געוועהלט געווארען אין „שווארצען מיטוואך"...

ווען דער פארזיצענדער פרעגט, צי עס זענען נאך דא אנדערע קאנדידאטורען, טראגט ארויף דער

„איינציגער פארשטעהער פון יודישען פראלעטאריאט"

ה' ד. ה. זילבערשטיין און נאמען פון דער „פועלי אגודת ישראל"-פראקציע זיין אייגענע קאנדידאטור אויף וויצע-פרעזעס.

דאס איז דער ערשטער „רעוואלוציא נערער" שריט פון דער „רעוואלוציאנע דער פראקציע" אין דער „אגודה" און עס מאכט זיך דערביי א שטיקעל טומעל. דער פשוט'ער נאאיווער עולם איז מאקע געשפאנט צו זעהען, צי די אגודה-דאזא רעס וועלען שטימען פאר דעם פארשטע הער פון די „פועלים", אדער פאר'ן „דייטש" אדוו. וויצמאן.

בײַ דער אפשטימונג האט אדוו. וויצ מאן בעקומען 10 גילטיגע און 2 אונגיל טיגע שטימען, און זילבערשטיין האט בעקומען 2 שטימען. אדוו. פרנס וויצמאן איז, אלזא, געוועהלט געווארען אלס ווי צע-פארזיצענדער פון ראט.

דעקלאראציעס

דאזאר פישעל ליבערמאן לייענט דאן איבער פאלגענדע

דעקלאראציע פון דער „אגודה"

דער גלענצענדער נצחון פון „אגודת ישראל בעת די לעצטע קהלה-וואהלען אין לאדז האט בולט בעוויזען פאר דער גאנ צער וועלט דאס בטחון, וואס דער רוב פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז האט געשאנקען דער אגודה און די טרעפערוגגען, וואס זענען מיט איהר פער בונדען, אזוי, דאס די אגודה-פראקציע איז בכח פאלשטענדיג איבערצונעמען אליין די ליטונג פון דער קהלה.

די אגודה-פראקציע איז אבער ווייט פון דעם געדאנק צו וועלען אליין רעגירען מיט'ן יודישען לאדז און איז בערייט זיך צו פערשטענדיגען מיט אלע ארט גרופי רונגען, וואס ווילען מיטארבייטען לטובת דעם קיום פון דער קהלה.

אין דעם פרט האט די אגודה-פראק ציע אין דער ערשטער ריהע זיך געוואנ דען צו די אינפארטייאישע רעליגיעזע יודען, וועמענס ווענדונג ס'איז אבער צו בעדויערען געווארען פון זייער זייט אפ געשטויסען.

וועלענדיג באזיר אויף דער ערשטער זי צונג איבערצייגען בולט דער עפענטליכ קייט דעם ערנסטען רצון פון אונזער דערמאנטער שטעלונג, האבען מיר בעש שטימט צו וועהלען אלס וויצע-פארזי צענדער דעם פארשטעהער פון דער פאלקס-פארטיי, וועלכער איז בערייט מיטצוארבייטען מיט אונז לטובת דעם קיום פון דער יודישער קהלה אין לאדז."

דאזאר דוד הערש זילבערשטיין לייענט דערויף פאר

א דעקלאראציע פון די „פועלי אמונה ישראל":

די פועלי אגודת ישראל-פראקציע אין קהלה שטעלט פעסט, אז דאס יודישע לאדז, וועלכעס בעשטעהט אין גרעסטען טייל פון ארבייטער און ארימע מאסען, קאן איהר גורל אנפערטרויען נאר פאר שטעהער פון די ארימע שיכטען, און אלס לאגישער פועל-יוצא דערפון דאר פען אלס פארשטעהער פון דער קהלה געוועהלט ווערען, מענשען פון פאלק, פון ארבייטער-קלאס.

נעמענדיג אבער גלייכצייטיג אין אכט, אז —

1) אלע אנדערע ארבייטער רוליטיגען איבער פועלי אגודת ישראל האבען זיך אפגערוקט פון א ווט, און נעמען נישט קיין אנטייל אין יודישען קהלה-לעבען;

2) יעדער פרוב ארויסצושטעלען א פראלעטארישען קאנדידאט צו די פרעזי דיום-וואהלען איז פאראוס פער'משפט איז'ן דורכפאל, און עס וועט בלייבען א הויכע דעמאנסטראציע, וועלכע וועט קיין שום נוצען נישט ברענגען.

3) צווישען די זיך בעקעמפענדע צדדים אין קהלה, איז אגודת ישראל די איינציגע, וועלכע גיט די גאראנטיע פאר א פעסט-ענטשלאסענעם און ריקזיכטס לאזען קאמף פאר די רעליגיעזע הצ טרכות'ן פון יודישען צבור, בײַ וועלכע מיר וועלען מיט איהר גיהן האנד בײַ האנד אין דער קהלה.

4) שטימען מיר בײַ די פרעזידיום וואהלען פאר די קאנדידאטען פון דער איינציגער לעגיטימער פארשטעהער שאפט פון רעליגיעזען יודענטום, פאר די פארשטעהער פון אגודת ישראל.

צום סוף דריקט ער אויס דעם

שארפסטען פראטעסט פון פא"י

געגען דער אגודה-פראקציע, וועלכע האט נישט אונטערגעשטיצט די קאנדידאטור פון אנ'ארטאדאקסישען יודישען ארבײַ טער, נאר בעסער אפגעגעבען איהרע שטימען פאר דער קאנדידאטור פון א פערזאן, וואס קעמפט פאר דער וועלט לובקייט פון דער יודישער קהלה און האט נישט קיין פערשטענדניש פאר די רעלי גיעזע הצטרכות'ן פון די יודישע מאסען.

צום סוף לייענט אויך אדוו. וויצמאן

א דעקלאראציע אין נאמען פון דער פאלקס-פארטיי

אין דער דאזיגער דעקלאראציע דריקט אויס דער ניי-אויסגעוועהלטער וויצע פרעזעס פון קהלה-ראט זיין בעדויערען די וואהל-מאכערס. ער שטעלט פעסט, אז „די וואהלען זענען אויף אנ'אינגער הערטען אופן פערגוואלדיגט געווארען און דערפיהרט צום „שווארצען מיטוואך"

און דאך האט אדוו. וויצמאן אנגע נומען דעם מאנדאט, וואס עס האבען איהם געשאנקען די, וואס האבען פער וואלדיגט די וואהלען און דערפיהרט צום „שווארצען-מיטוואך" אין לאדז...

די קאנסעקווענץ פון דאזיגען „רעמא קראט" איז באמת שווער צו פערשטעהן...

* * *

קיין שום ערקלערונג. קיין שום שריט רעכטצופערטיגען דעם איצטיגען קהלה-ראט פאר דער יודישער עפענטליכער מיינונג, איז נישט געמאכט געווארען. עס איז אויך געווארען איגנארירט דער פארשלאג, וואס איז געווען אין נעכטי גען נומער פון „לאדזשער טאגעבלאט", צו שאפען א געזעלשאפטליכע קאמיסיע, אויסצופארשען די אהן א צאהל וואהל-מיסברויכען — שא-שטיל, פונקט, ווי עס וואלט קיין זאך נישט געשעהן.

די זיצונג איז געווען עפיס בחפזון, אהן א פונק פון פייערליכקייט, ווי מען וואלט זיך געשעמט מיט'ן אייגע נעם „נצחון"...

ענדערונגען אין דער מלוכה-לאטעריע

ווארשא, 11. יוני (טעלעפ.) אין דער הויפט-דירעקציע פון דער מלוכה-לאטעריע איז פארגעקומען א קאנפערענץ מיט'ן אנטייל פון די וויכטיגסטע קא לעקטארען. דירעקטאר יאקובאווסקי האט דערביי ערקלערט, אז די ידיעה, וואס עס האט זיך בעוויזען אין א צייטונג, אז דער פערקויף פון לאסען זאל איי בערגעגעבען ווערען די אינוואלידען איז א פאלשע. צוליב'ן קריזיס וועט די דירעקציע ־צוריקנעמען פון די קאלעקטארען 10 פראצענט לאסען פון די פאר זיי בעשטימטע קאנטיגענטען.

אין דער נאהענטער צוקונפט וועט פארקומען א צווייטע קאנפערענץ מיט די קאלעקטארען וועגען אויסארבייטען א פלאן צו דער קומענדיגער 24-טער לאטעריע. צוליב דעם קריזיס זאל פערקלענערט ווערען די צאהל לאסען פון 210 טויזענד אויף 180 טויזענד לאסען.

לאקאטארען-שוק-געזעץ זאל אפגעשאפט ווערען

ווארשא (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די רעגירונג איז צוגעטרעטען אויסארבייטען א פלאן פון א בוי אקציע, וואס זאל רעגולירען די וואוינונגס-נויט אין די שטעט.

לויט'ן דאזיגען פלאן זאל געענדערט ווערען דער לאקאטארען-שוק.

ביליגע פרייזען	דער בעקאנטער	גינסטיגע בעדינגונגען

פענסיאנאט „RAJ"

ווערט היי-יאהר (סטאציע אגרושציאוו) ווידער געעפענט אין „הולאנקע" אין יעסקי'ס ווילע

מיט אלע נויטיגע מאדערנע איינריכטונגען אינטער די אויפזיכט פון בעקאנטע ספעציאליסטען. זארגפעלטיגע בעדינונג.

דער פענסיאנאט „Raj" געפינט זיך אין דעם שענסטען ווינקעל פון דער בעקאנטער זומער-וואוינונג „הולאנקע". א ים ליכט, טרוקענער, סאס נאווער וואלד, טייך, פליזשע, זון-בעדער, ראדיא-קאנצערטען

דער פענסיאנאט איז בעדייטענד פערגרעסערט.

פערזוימט נישט צו בעזארגען א פלאץ, ווי לאנג ס'איז נאך צייט!

מיט אכטונג ש. יורקעוויטש

ב. מ. אינהאבער אין „הולאנקי" ווילע יעסקי

כשר'ע קוך	אינפארמאציעס אויפ'ן ארט.	זארגפעלטיגע בעדינונג

די פריוואטע מעדיצינישע פאגאטאָריע

זשעלאנא 6

טעלעפאן: 12-333

ערטיילט א גאנץ יאהר מעדיצינישע הילף אין אלע פלוצלינג'ע פאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביי נאכט.

גיכע מעדיצינישע הילף פאר אקישעריע.

קור-ארט דרוסקעניקי

פענסיאנאט-האטעל

ל. קרינסקי פאזנאנסקא-גאס 15, טעלעפאן № 16

מיין לאנגיעהריג-בעקאנטער פענסיאנאט-האטעל געפינט זיך אין סאסנאווען וואלד אין דער נאהענט פון פארק און קור-אנשטאלט איז איינגעאָרדענט מיט אלע נייעסטע בעקוועמליכקייטען. — שעהנע צימערן מיט ווערענדעס, —קאלט און ווארעם וואסער אין יעדען צימער. עלעגאנטער שפייזע-זאל דאס יאהר בעדייטענד פערגרעסערט. — געזעל שאפטס-זאל מיט פיאנינע.— זוניגע רוהע-טעראסען. — ערשקלאסיגע קיך לויט וואונש פערשידענע דיעטעס.

פרייזען דעם ערשטען סעזאן ד. ה. פון 10-טען מאי ביז 1 יולי 10 זל. טעגליך. ביים אנקומען אין קוראָרט ביטע זיך איבערצייגען. אויף אנפראגען זאפארטיגער אנטוואָרט.

מיט אכטונג ל. קרינסקי

1-טער קלאנג-קינא-טעאטער SPLENDID

נאַרוטאָוויטשא 20

היינט און ווייטערע טעג!

ערשטער רעוועלאציע 100 פראצענט קלאנג-פילם פון בעצויבערנדען ליבלינג פון פובליקום

BETTY COMPSON

מעכטיגע דראמע פון ליידענשאפטען און געפיהלען

בעקאנטע פון גאס

וידוי פון א מיידעל, וואס האט גע ליטען נויט. אין דער מענער-ראל פון דער פערפיהרערין

Iwan Lebiediew

אנהויב פון די סעאנסען 6 א זייגער שבת און זונטאג 4 נאכמ.

קלאנג-אפאראטור פון דער פירמע Western Electric

פרייזען פון פלעצער 1 זל., 1.50, 2 און 2.50 זל. שבת און זונטאג אויף די פאראנקעס פון 12 ביז 4 פרייזען פון פלעצער פון 75 גר. ביז 1 זל.

פון לאדזער האנדעלס-געריכט

וועגען אופאדלאשטש פון „קאסינא"

(5) סוף נאוועמבער פ. י. איז ער קלערט געווארען אלס באנקראט דאס לאדזער קינא-טעאטער „קאסינא", וואס איז שולדיג געווען 10,000 זל. דעם ווירט פאנקאווסקי אין וועמענס הויז דאס טעאטער געפינט זיך. עס זענען אריינגעטראגען געווארען א גאנצע רייהע אנקלאגעס מצד די קרעדיטארען, וועלכע האבען געפאדערט, אז די לאדזער קרעדיטארען מוזען אויך האבען זייערס א סינדיק, בעת אין דעם או פאדלאשטש איז בעשטימט געווארען נאר ווארשעווער סינדיק.

די אנקלאגעס זענען אפגעווארפען געווארען אין דער ערשטער און צווייטער אינסטאנץ.

8-טונג!

דאס

לאדזער טאגעבלאט

בעקומט מען טעגליך 6 א זייגער פריה אין אלע פאהן-קיאסקען

„(Ruch")

דיסקוסיע איבער'ן בעריכט פון דער א״י-רעגירונג
הויבט זיך אן אין דער מאנדאט-קאמיסיע דעם 15-טען ד. ח.

נעכטיגע זיצונג פון דער מאנדאט-קאמיסיע

גענף, 11. יוני (יט״א) די היינטיגע זיצונג פון דער מאנדאט-קאמיסיע איז פארגעקומען אונטער פארזיץ פון האלענדישן מיטגליד וואן ריז. דער צייטווייליגער פארזיצער פון דער מאנדאט-קאמיסיע מארקוס טעאדאל, קומט קיין גענף אין עטליכע טעג ארום.

די דיסקוסיע איבערן בעריכט פון דער א״י-רעגירונג וועט זיך אנהויבן דעם 15. ד. ח. דער בעריכט פון דער א״י-רעגירונג און דער א״י אדמיניסטראציע איז ביז איצט נאכנישט פארעפנטליכט געווארן, דאס וועט געשעהן דעם 23-טען ד. ח.

דער פאליטישער מעמאריאל פון דער בריטישער רעגירונג, וואס איז ביי-געלעגט געווארן צום יעהרליכען בעריכט פון דער א״י אדמיניסטראציע אין וועלכען די בריטישע רעגירונג פערזיכערט, די ריכטליניען פון איהר א״י פאליטיק, וועט בכלל נישט פערעפנטליכט ווערן. דאס זאל געשעהן נאר אויס'ן אויסדריקליכען פערלאנג פון פעלקער-בונד.

ארויספיהר פון וואלוטע וועט נישט בעגרעניצט ווערן

וו א ר ש א, 11. יוני (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די האלב אפיציעלע אגענטור „איסקרא״ לייקענט היינט אפ אלע קלאנגען וועגן בעגרענ-צען דעם ארויספיהר פון וואלוטע קיין אויסלאנד, מחמת די פוילישע זלאטי שטעהט פעסט. די וואקלונגען אויף דער בערזע פון די לעצטע טעג זענען א פאראיבערגעהענדע ערשיינונג, וואס זענען ארויסגערופען געווארן דורך דער דאלארען-האסע אין בערלין.

וואיעוואדע יאשטשאלט אינטערווענירט וועגן א הלואה פאר לאדז

וו א ר ש א, 11. יוני (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז אהער אנגעקומען דער לאדזשער וואיעוואדע יאשטשאלט, וועלכער האט אינטערווענירט אין איננערן-מיניסטעריום וועגן גיכערן ערטיילען א הלואה דער לאדזשער זעלבסטפערוואלטונג כדי זי זאל אומשטאנד זיין צו פיהרען די סעזאן- און קאנאליזאציע-ארבייטען.

ווירטשאפטליכע קאנפערענץ אין האנדעלס-מיניסטעריום

וו א ר ש א (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז אין האנדעלס-מיניסטעריום פארגעקומען א קאנפערענץ מיט'ן אנטייל פון די פארשטעהער פון די ווירטשאפטליכע קרייזען, אויף וועלכען עס זענען ארומגערעדט געווארען די וויכטיגסטע פראבלעמען, וואס דארפען בעהאנדעלט ווערען אין דער קאמיסיע צו פארשען די אייראפעאישע אוניע אין גענף.

יודיש פאלקס-טעאטער, זגערזשער 17.

נאר 1 מאל!!! נאר 1 מאל!!!

נוצט אוים די געלעגענהייט!

מארגען, שבת, דעם 13-טען יוני 11 א זייגער פריה ביז 1 מיטאג

א גרויסער פרימארגן קאנצערט

אויסגעפיהרט דורכ'ן בעליבטען ארטיסט

סעם גאלדבערג

2 שעה גן-עדן אויף דער וועלט

עס ווערט געזונגען די שענסטע שלאגערס פון געזאנג און מאדערנע טענץ

דאס פראגראם ווערט אויסגעפירט פון לידער, ראמאנסען, קופלעטען און שעהנע טענץ פון שעהנסטען בעסטען יודישען רעפערטואר.

פרייזען פון 50 גראשען ביז 1 זל.

בעזארגט אייך בעצייטענס מיט בילעטען ווער עס קומט פריהער בעקומט א בעסערען פלאץ.

מוזיקאלישע לייטונג אויסגעפיהרט פון קאמפאזיטאר ש. בייגעלמאן.

עס וועט ווערען געשפילט די שענסטע יודישע מוזיק שלאגערס.

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון פאלקס-טעאטער.

62.000 פאמיליעס אין לאדזער קרייז געהערען צו קאאפעראטיווען

אין צוזאמענהאנג מיט'ן „קאאפעראטיווען טאג״, וואס וועט זונטאג געפייערט ווערען אין לאדז, איז צוזאמענגעשטעלט געווארען א סטאטיסטיק וועלכע בעווייזט, אז אין לאדזער קרייז געהערען צו קאאפעראטיווע ארגאניזאציעס 62 טויזענד פאמיליעס.

אנ'אונטער-שריפט אין א זייט מאכט דעם וועקסעל נישט אונגילטיג

(—) „דאס העכסטע געריכט האט בע-שטעטיגט דעם אורטייל פון לאדזער שטאט-געריכט, וואס האט גע'פסק'ענט, אז דאס שטעלען אויף א וועקסעל אנ'אונ-טערשריפט אין א זייט, פסל'ט נישט דעם וועקסעל. די וועקסעל-פארשריפטען זעהען נישט פאר קיין שום בעווארענונ-גען וועגען דעם, אויף וועלכען ארט די אונטערשריפט דארף זיך געפינען.

פאר נעהמען ליכוידאציע-געלדער

הער'משפט אויף 1 חודש תפיסה

(ד) דער פאבריקאנט הענריק באן (זגערזשער 126) האט אין 1929 גע-פיהלט א דוחק אין געלד. ער האט זיך געבארגט [illegible] זשמיערשטשאק און אהם געצאהלט 5—6 פראצענט ציגזען חודש'ליך. פאר די ליכוידאציע-ציגזען איז ער פאר'משפט גע-ווארען אויף 1 חודש תפיסה.

קאנטראל אין די רעסטאראנען

די געזונדהייטס - אפטיילונג פיהרט דורך סאניטאר - קאנטראלעס אין אלע לאדזער רעסטאראנען, שענקען און גארקיכען.

שטייער-עקזעקוציעס

(—) אין די לאדזער סוחרישע קרייזען בעקלאגט מען זיך שטארק אויפ'ן מבול-עקזעקוציעס, די „אוישענדעס״ מאהנען אלטע און לויפענדע שטייער-סומעס, און קיין געלד איז נישטא, פיהרט מען דורך עקזעקוציעס.

סעקרעטאר פון סטאראסטווע אנגעקלאגט

(ב) דער סעקרעטאר פון דער פעטריקאווער סטאראסטווא איז ציגעצויגען גע-ווארען צו שטראף-פעראנטווארטליכקייט צוליב פער'נאכלעסיגען זיינע פונקציעס.

3 מויטע אין א ברונעם

(ד) אין דארף יעלניא, היגטער לאסק, זענען ארונטערגעפאלען אין א ברונעם 3 מענשען. מען האט זיי געפינען טויטע.

א יונגעל אונטער אנ'אויטאבוס

(§) דער 13-יעהריגער יחיאל העלם איז אויף לאגעוונ[i]צקא נאס איבערגע-פאהרען געווארען דורך אנ'אויטאבוס.

ניי מעבעל פאר'ן קרייז-געריכט

(§) פון שטעטעל קאראנא איז פון זען איז נעכטען אנגעקומען א טראנספארט ניי מעבעל פאר'ן לאדזער קרייז-געריכט.

CASINO

היינט און ווייטערדיגע טעג!

דער כשוף פון טאנגא

אין די הויפט-ראלען

דאס וואונדערבארע ליידענשאפטליך ליבעס-פאר

Mona Maris

און דער פלאמענדער

Don Jose Mojica

אויסערן פראגראם: פאקס - קלאנג-וואכען - זשורנאל, ווי אויך לאנד-אקטואליטעטען.

אנהויב 5 א זייגער, שבת, וונטאג און הגאות 4 א זייגער נאכמיטאג. פרייזן פון פלעצער אויפ'ן ערשטען סעאנס 1, 1.50 און 2 זל.

בילדונגס-קרייז ביים „דת ועבודה״ לאדז נאוואמיעסקא 4

די קורסען לויט'ן סדר: א) געשיכטע פון ציוניזם. ב) שמנה פרקים לרמב״ם ג) געשיכטע פון סאציאליזם. ד) תנ״ך קומען ווייטער פאר אין די בעשטימטע טערמינען.

אלע חברים ווערען אויפגעפאדערט רעגולער די קורסען צו בעזוכען.

עס ווערען אויך אנגענומען איינשרייבונגען אויף העברעאישע קורסען, וועלכע ווערען אין די נאהנטסטע צייט ערעפענט.

אין צוזאמענהאנג מיט דער רעארגאניזאציע פון דער ביבליאטעק, ווערען אלע חברים וועלכע בעזיצען ביכער פון דער ביבליאטעק אויפגעפאדערט אין פערלויף פון דער נאהנטסטער וואך, זיי צוריק צו-ברענגען.

מוזעאום פון אויסטערלישקייטען

אין לאדז וויילט פון א פאר טעג א זעלטזאמע אימפרעזע, וועלכע איז שוין אויסגעפאהרען אלע גרעסערע שטעט אין אייראפא ארויסרופענדיג א קאלאסאלען אינטערעס.

דאס מוזעאום פון אויסטערלישקייטען געפינט זיך אויף פיעטריקאווער 56 אויפ'ן ערשטען פלאץ, אין דעם מוזעאום קענען אלע בעוואונדערען א לעבעדיגע ערשיינונג פון דער נאטור, א פרוי אהן הענד און אהן פיס, די פרוי איז באלד געבוירען אהן די הענד און פיס, עס איז געבוירען געווארען נאר דער קערפער. דער פע-נאמען איז א פרייליין, 21 יאהר אלט ז'לטען שעהן, אינטעליגענט, קולטו-רעל, שרייבט און צייכענט מיט דעם מויל.

דער צווייטער פענאמען איז א מאנספערשוין אהן הענד, וועלכער מיט דער הילף פון זיינע פיס טוט אלץ דאס, וואס יעדער מענש מיט די הענד, אט צ. ב. שניידט אפ מיט א שער פאפיר, האקט אריין און נעמט ארויס נעגעל, זעגט האלץ, גאלט זיך, צינדט אן א פאפיראס א. א. וו.

דער שליסעל צום ערפאלג

איז אנ'אנאנס אין „לאדזער טאגעבלאט״.

„הצפירה״

עתון יומי, מדיני וספרותי (נוסד בשנת תרכ״ב)

מופיע בוורשה מיום הראשון, 15 מרץ 1931

בהשתתפות טובי הסופרים העברים.

הכתבת: „Hacefira", Warszawa, Leszno 54, tel. 709-95

מתקבלת החתימה:

בפולניה — לחודש 6 זהובים.

הכתבת למשלוח מכתבים:

„Hacefira", Warszawa, skrzynka pocztowa 509

בלודז „הצפירה״ ישולח ע״י שליחים מיוחדים בבקר השכם.

בכל עניני „הצפירה״ לפנות: לבא כח של „הצפירה״ ז. ווינער, קונסטנטינובסקה 49.

זיצונג פון דער קאמיסיע צו פארשען די בעדערפענישן פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען

וו א ר ש א (טעלעפאניש דורך יט״א) דעם 10 יוני איז איןווארשא פאר-געקומען אונטערן פארזיץ פון פרעזעס פאפראווסקי די דריטע ארגאניזירונגס-זיצונג פון קאמיטעט צו פארשען די בעדערפענישען פון דער יודישער בעפעלקע-רונג אין פוילען, וואס איז געשאפען געווארען לויט דער איניציאטיוו פון דער יודישער קאמיסיע פון דער רעגירונג צו פארשען די נאציאנאליטעטען-פראגע.

אין דער זיצונג האבען זיך בעטייליגט די פראמינענטסטע פערזאנען פון דער יודישער און פאליטישער געזעלשאפט פון ווארשא און אנדערע שטעט אין פוילען, צווישען אנדערע די ה״ה: ד״ר ברוידא, בארענשטיין, דיר. גוטערמאן, גאלדע, דעפ. האלובקא, אינזש. יאשונסקי, רעד. לובלינער, מייזעל, מאראק, פאפראווסקי, שראשעווסקי, שער, סטאניעוויטש און וואליצקי.

נאך א גרויסער דיסקוסיע איז אנגענומען געווארען אלס יסוד פאר די פארשונגען די הויפט-טעזען פון רעפעראט, וואס איז געווארען אויף דער פריהערדיגער זיצונג פון דער קאמיסיע וועגען די מיטלען צו בעפרידיגען די ווירטשאפטליכע בעדערפענישען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען. ס'זענען אויסגעוועהלט געווארען קאמיסיעס וואס דארפען געפינען די אופנים פון פער-פעסטיגען די ווירטשאפטליכע פאזיציעס פון דער יודישער בעפעלקערונג און אויסזוכען נייע פאזיציעס און אנפיהרען מיט די פארשונגען פון די סטרוקטורעלע פראבלעמען פון דער יודישער עקאנאמיק.

אין פרעזידיום פון קאמיטעט זענען געוועהלט געווארען: אסמאלאווינסקי, שראשאווסקי, סעגאסאר איוואנאוויטש, דר. זילבערפיינמאן סט. פאפראווסקי.

עס דארפען געשאפען ווערען פאך-קאמיסיעס פאר קליין האנדעל, ארבייט האנדעל, קרעדיט, לאנדווירטשאפט און פראפעסיאנעלען שול-וועזען.

נאך דער דיסקוסיע איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע וואס דריקט אויס די האפנונג, אז דער רעזולטאט פון די ארבייט פון דעם קאמיטעט וועט דינען אלס יסוד פאר רעאלע אקציעס און די מאסגעבענדע פאקטארען צו פער-בינדען די עקאנאמישע לאגע פון דער יודישע בעפעלקערונג אין פוילען.

אקציע פאר אנ'ענציקלאפעדיע אין יודיש

נ י ו - י א ר ק. (יטא) דא איז אפגע-האלטען געווארען א קאנפערענץ, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט 150 פארשטעהער פון יודישער ליטעראטור, פרעסע און געזעלשאפטליכע מיער. די קאנפערענץ איז געווען געווידמעט דער פראגע פון ארויסגעבען אנ'ענציקלאפעדיע פון אלגעמיינער וויסענשאפט אין יודיש. די פראגע פון ארויסגעבען אנ'ענציקלא-פעדיע אין יודיש האט רעפערירט דער דעלעגאט פון אינטערנאציאנאלען קאמיטעט פאר יודישער ענציקלאפעדיע ד״ר ה[illegible] גערגעל פון בערלין. נאכ'ן רעפעראט איז פארגעקומען א לעבהאפטע דיסקוסיע, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט די ה״ה ד״ר קאראלניק, וו. עלקין, ל. סעגאל און אנד. די קאנפערענץ האט בע-שלאסען צו ווענדען זיך צו אלע יודישע קולטורעלע אינסטיטוציעס און אמערי-קא מיטצוהעלפען מאראליש און מא-טעריעל ארויסצוגעבען די ענציקלאפעדיע אין דער יודישער שפראך. אייניגע פון די אנוועזענדע אויף דער קאנפערענץ האבען זיך דעקלארירט אויף אנ'אלגע-מיינער סומע פון 2200 דאלאר. צום סוף איז געוועהלט געווארען א קאמיטעט פאר דער יודישער ענציקלאפעדיע אין אמע-ריקא.

—080—

נעכאפט גנבים ביי דער האנד

(§) פארינגע נאכט איז אויסגעפיהרט געווארען אנ'איינברוך אין גאלאנטעריע-געשעפט אויף פושענדזעלניאנא 4), וואס געהערט צו איגנאצי שפרא. פאליציי האט אבער געכאפט מיט וועש און דער ווערט פון 2500 זל. די גנבים, וועלכע הייסען ווינצענטי קורעק און זיגמונט מגוק.

שרעקליכע וואוינונגס-שרפה אין באלוט

2 עלטערע פרויען און א מיידעל ווערען געראטעוועט דורך פייערלעשער פונ'ם צווייטען שטאק

(§) אויף מלינארסקא 22 האט נעכ-טען פארטאגס אויסגעבראכען א גרויסע שרפה. די פייערלעשער האבען אנגעטער-נומען אנ'ענערגישע רעטונגס-אקציע. ס'האט זיך ארויסגעוויזען, אז דאס פייער איז ענטשטאנען אין דער וואוינונג פון לאקאטאר פארישאדלא אויפ'ן צווייטען שטאק.

מיט דער הילף פון לייטערס, וואס זענען צוגעשטעלט געווארען צו די פענס-טער פון דער פערענגערטער וואוינונג, האבען די פייערלעשער ארויסגעראטעוועט פון די פלאמען פארישאדלא'ס פרוי, זיין 8-יעהריגע טאכטער און די שוויגער אידע-שולא יאופערט.

אלע דריי זענען געווארען שטארק אפ-געבריהט. און א שווערען צושטאנד זע-נען זיי אפגעפיהרט געווארען אין שפי-טאל „אנגא מאריא״

די אויספארשונג וועגען די סיבות פון דער שרפה האט בעוויזען, אז פאר-ישאדלא, האנדלענדיג מיט סחורות-אפ-פאל, האט לינגערנדיג פארמאגט אין בעט, גראפענווארפען אויף דער ערד אנ'אנגע-צינדענעם פאפיראס, פון וואס די לעבט פערענגערונג שטיקלעך סחורה האבען זיך אנגעצינדען.

באנק-בעאמטער דערשיסט זיך צוליב א שווערער קראנקהייט

(§) די שכנים פון פאמארסקא 84 האבען נעכטען פריה דערהערט א דעטאנ-וויר-שאס פון צימער, וואס איז געווען פערנומען פון 34-יעהריגען פערזאן[?] פ[illegible]קאווסקי. היות די טיר איז געווען גע-שלאסען און מ'האט קיינעם נישט ערוו-עקט זיך אינעוועניג, האבען די לאקאטא-רען אויפגעבראכען די טיר און געפינען פ[illegible]קאווסקי'ן ליגען אויף דער ערד מיט אנ'ארויסגעשאסענער שלייף. נעבען איהם איז געלעגען א רעוואלווער. די פא-ציענט האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

די פאליציאנטע אויספארשונג וועגען דעם זעלבסטמארד האט בעשטעטיגט, אז פ[illegible]קאווסקי איז געווען א בעאמטער פון דער לאדזשער אפטיילונג פון דער ווארשאווער האנדעלס-באנק (נארוטא-ווויטש 17). ער האט פערדינט 375 זל. א חודש און פון דעם געלד האט ער אפגעשפארט א היבשע סומע. אנהויב 1931 איז ער קראנק געווארען אויף די לונגען, צוליב וואס ער האט בעקומען אין גאנצע אורלויבען און מיט'ן געזונט איז ער געווען גאנץ שלעכט.

זיין לאגע איז א האפנונגסלאזע.

לאָדזער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 57-100, אַדמיניסטראַציע 47-100

דער בריף פון פּרעזידענט זאַמאָראַ צום „לאָדזער טאַגעבלאַט"

אין דער אָפיציעלער ערקלערונג פון שפּאַנישען פּרעמיער און פּרעזידענט צום פערטרעטער פון „לאָדזער טאַגעבלאַט" אין באַרצעלאָנאַ, ווערען אָפּגעלייקענט די גוזמא'דיגע ידיעות פון געוויסע יוד. צייטונגען וועגען דער מעגליכקייט פון אַ יוד. מאַסען-איינוואַנדערונג קיין שפּאַניען

אינזער שפּאַנישער קאָרעספּאָנדענט שרייבט אונז:

זייט דער ענטשטעהונג פון דער שפּאַנישער רעפּובליק, פאַרעפענטליכט די יודישע פּרעסע ידיעות, וואָס זענען ניט אינגאַנצען ריכטיג און טיילמאָל זענען זיי בשום אויסגעזויגען פון פינגער.

אַזוי האָט די יודישע טעלעגראַפען-אַגענטור געבראַכט אַ טעלעגראַמע פון מאַדריד, אַז איהר ספּעציעלער קאָרעספּאָנדענט האָט אין מאַדריד געהאַט אַ קאָנפערענץ מיט'ן שפּאַנישען מיניסטער-פּרעזידענט, בעת וועלכען דער שעף פון דער רעפּובליקאַנישער רעגירונג האָט געזאָלט ערקלערען, אַז ביי די נייע אימיגראַציע-בעשטימונגען וועט מען בעזונדערס פּריוויליגירען יודען א. אַ. וו.

נאָך ווייטער זענען געגאַנגען די וואַרשאַווער „בלעטלעך". צופעליג איז דאָ אַריינגעפאַלען צו מיר אין האַנד דער וואַרשאַווער „ראַדיאָ", אין וועלכען עס האָט זיך געפונען אַנ'ערקלערונג פון שפּאַנישען רעפּובליקאַנישען קאַבינעט, אַז מען וועט מאַכען יודען, וואָס וועלען זיך בעזעצען אין שפּאַניען, נאַטוראַליזירען און דער שפּאַנישער פינאַנץ-מיניסטער בעט זיך פשוט רחמים, אַז יודען זאָלען קומען קיין שפּאַניען.

לויט אַ צווייטער „אינפאָרמאַציע" פון „ראַדיאָ" בעטראַכטען די מיניסטאָרען פון דער רעפּובליקאַנישער רעגירונג פאַר אַ גרויסען כבוד דאָס, וואָס זיי שטאַמען אָפּ פון יודען.

אַזעלכע ידיעות זענען געפעהרליך פאַר'ן יודישען עולם, ווייל זיי שטימען נישט מיט'ן אמת. אין דער איצטיגער צייט, ווען טויזענדער יודישע פאַמיליעס פערלירען זייער ברויט און זוכען פאַר זיך אַ מקום מקלט אין דער פרעמד, קאָנען אַזעלכע סענסאַציעס ברענגען צו טרויעריגע רעזולטאַטען.

כדי אַריינצוברענגען קלאָרקייט אין אָט דער אָנגעלעגענהייט, האָט זיך אונזער קאָרעספּאָנדענט געוואַנדען מיט אַ בריף צום פּרעזידענט פון דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג אין שפּאַניען און אויף דער דאָזיגער אַפּעלאַציע איז אויך אָנגעקומען אַנ'אָפיציעלער ענטפער פון פּרעזידענט זאַמאָראַ.

דער נוסח פון'ם בריף-אויסטויש צווישען דעם פערטרעטער פון „לאָדזער טאַגעבלאַט" און דעם רעפּובליק פּרעזידענט איז פאָלגענדער:

דער בריף-אויסטויש

פון „לאָדזער טאַגעבלאַט"-קאָרעספּאָנדענט און דעם רעפּובליק-פּרעזידענט

צו זיין עקסעלענץ, דעם פּרעזידענט פון מיניסטאָרען-ראַט פון דער רעפּובליק שפּאַניען.

הער עקסעלענץ!

פאַרשידענע צייטונגען האָבען געבראַכט נאָטיצען, אַז איהר, ה' פּרעזידענט, האָט ערקלערט פאַר אַ צייטונגס-פערטרעטער, אַז די שפּאַנישע רעגירונג איז גרייט אויפצונעמען אַ גרעסערע צאָהל יודען און אַז איהר וועט בעגריסען אַ יודישע מאַסען-אימיגראַציע קיין שפּאַניען.

— אַזוי, ווי די דאָזיגע ידיעות האָבען אַרויסגערופען אַ פערשטענדליכען ענטוזיאַזם אין דער יודישער געזעלשאַפט, בעזונדערס אין די לענדער, וואו די יודישע בעפעלקערונג לעבט אין שלעכטע עקאָנאָמישע בעדינגונגען, בעט איך אייך, ה' פּרעזידענט, די דערמאָנטע ידיעות אָפיציעל מיר בעשטעטיגען פאַר'ן „לאָדזער טאַגעבלאַט", וועלכע איך האָב דעם כבוד דאָ צו פערטרעטען.

ערלויבט מיר, הער פּרעזידענט, ברענגען צום אויסדרוק מיין פולסטע אַכטונג

לעאָן אַלעקסאַנדראָוויטש.

אָריגינאַל פון פּרעזידענט זאַמאָראַ'ס בריף

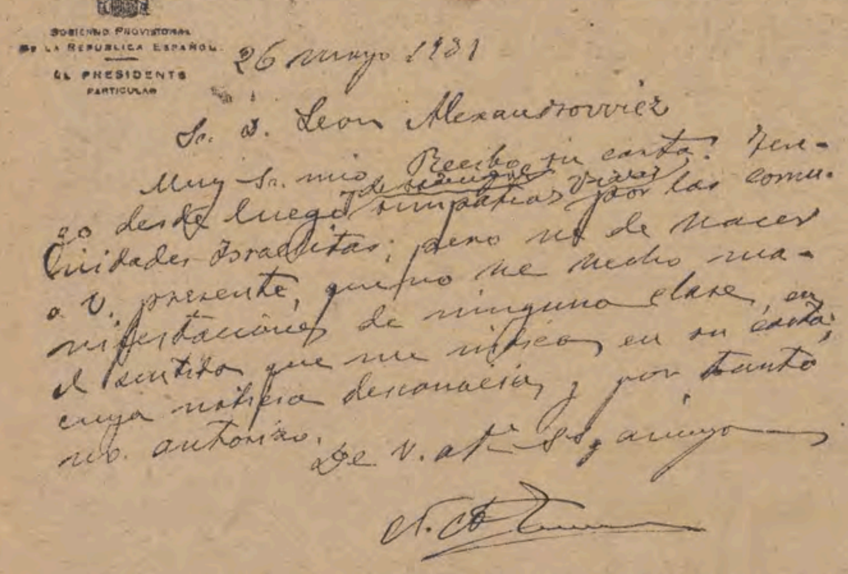
Gobierno Provisional de la República Española
El Presidente
Particular
26 mayo 1931
Sr. D. Leon Alexandrowicz
Muy Sr. mio: Recibo su carta. Tengo desde luego simpatias por las comunidades Israelitas; pero he de hacer a V. presente, que no he hecho manifestaciones de ninguna clase, en el sentido que me indica en su carta, cuya noticia desconocía, y por tanto no autorizo.
De V. atto. S. s. y amigo

יודישע איבערזעצונג פון'ם פּרעזידענט זאַמאָראַ'ס בריף

געשעצטער הער אַלעקסאַנדראָוויטש!

אייער בריף האָב איך בעקומען. איך האָב ווירקליך לעבהאַפטע סימפּאַטיעס פאַר'ן יודישען פאָלק, אָבער איך מוז אייך אויפמערקזאַם מאַכען, אַז איך האָב פאַר קיינעם נישט געמאַכט קיין ערקלערונגען אינ'ם זין ווי איהר ווייזט אָן אין אייער בריף. אַלע פערעפענטליכונגען אין דעם פּרט טוה איך נישט בעשטעטיגען.

פון אייך געשעצטער, דער זיכערער דינער און פריינד

נ. א. זאַמאָראַ.

די דאָזיגע אויטענטישע ערקלערונג, וואָס דער פּרעמיער-מיניסטער און פּרעזידענט פון דער שפּאַנישער רעפּובליק זאַמאָראַ האָט אָפּגעגעבען אונזער קאָרעספּאָנדענט אין שפּאַניען, ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאַגעבלאַט" ברענגט אַריין קלאָרקייט אין דער פראַגע בנוגע די יודען אין שפּאַניען.

דער גוטמוטיגער און העלדישער קעמפער פאַר שפּאַניען'ס פרייהייט דעמאָקראַטיע און שטרעבט אָפענהערציג אינגאַנצען זיין פולע סימפּאַטיע פאַר'ן יודישען פאָלק, אָבער, פון דער אַנדערער זייט, מאַכט ער אַ סוף צו די לעגענדעס, וואָס געוויסע יודישע צייטונגען האָבען גענומען פאַרשפּרייטען וועגען פרישע „גליקען" פאַר די יודען, וואָס האַלטען דעם וואַנדער-שטאָק אין האַנד...

אונז איז שוין אויסגעקומען איינינגע מאָל אָנצוווייזען, אַז אַ געוויסער טייל פון דער יודישער פּרעסע איז לחלוטין נישט אינפאָרמירט וועגן אינ'ם געביט נאָך סענסאַציעס. מען ברענגט מעשה-אַלס, מאַכט אויס נישט געשטויגענע און נישט-געפלויגענע „בשורות" וועגען „ישועות און נחמות" פאַר'ן פאָלק ישראל, פון וועלכע עס לאָזט זיך שפּעטער אויס אַ טייך.

לכּדער איז דאָס זעלבע געשעהן אויך בנוגע די צאַפּויקטע ידיעות וועגען גינסטיגע איינוואַנדערונגס-מעגליכקייטען פאַר יודען אין בעפרייטען שפּאַניען.

—:0:—

די פּאָליטיק פון דער וואָך

דער וויזיט אין טשעקער. — די רעזולטאַטען פון'ם וויזיט. — דער פאָרשפּיל צו דעם בעזוך פון אַמעריקאַנער פינאַנץ-מיניסטער סטימסאָן אין אייראָפּע

די אינטערנאַציאָנאַלע פּאָליטיק איז די וואָך געווען אינגאַנצען קאָנצענטרירט אויף דעם שטילען זומער-פּאַלאַץ פון די ענגלישע פּרעמיערען אין טשעקער.

אין דער אָנזאַמקעט פון דער פּירמינג העמער גראַפשאַפט זענען געפיהרט געוואָרען געמיטליכע שמועסען צווישען דעם ענגלישען פּרעמיער מאַקדאָנאַלד און זיינע געסט, דעם דייטשען קאַנצלער ברינינג מיט זיין אויסערן-מיניסטער קורציוס. די געשפּרעכען זענען, נאַטירליך, געפיהרט געוואָרען, ווי אין די גוטע אַלטע דיפּלאָמאַטישע צייטען, בסוד סודות, און די שטילע שוער-געמיטליכע אַנזאַמטע זאַלען, וואָס געדענקען נאָך די צייטען פון קעניג דזשיימס דעם קאַטוילישען.

די נסיעה פון די צוויי דייטשע מלוכה-מענער קיין ענגלאַנד האָבען אַריינגעטראָגען אַ געוואַלדיגען טומל אויף דער גאַנצער וועלט. און איצט נאָך דער וויזיט, ווען די דייטשע מיניסטאָרען געפינען זיך שוין צוריק אין בערלין, פיהרט די וועלט-פּרעסע אַ הויכע אָפּשאַצונג פון דעם דאָזיגען וויזיט, און ווי דער שטייגער איז, יעדער שאַצט אַזוי דעם וויזיט, ווי עס לוינט זיך פאַר איהם. די רעכטע פראַנצויזישע פּרעסע, שטעלט נאַטירליך פעסט, אַז דער וויזיט האָט נישט געגעבען קיין שום רעזולטאַטען, און ברינינג מיט קורציוס'ן זענען צוריקגעקומען קיין בערלין מיט דעם זעלבען, וואָס זיי זענען געקומען. ד. ה. מיט דעם אָנגענעם גרויסען הונגער פון יאַנג-פּלאַן אויפ'ן אָרגאַניזם פון דער דייטשער ווירטשאַפט.

די דייטשע נאַציאָנאַליסטישע פּרעסע, וועלכע איז נישט צופרידען פון ברינינג'ן און וואָלט גערן געוואָלט זעהן אויף זיין אָרט מענשען, אויב שוין נישט קיין היטלעריסטען אַליין, איז דאָך וואָס שטעהען אידעאיש נאָהענט פון זיי, שטעלען אויך פעסט דאָס איינענע, דהיינו: ברינינג האָט אין ענגלאַנד גאָרנישט אויפגעטאָהן, און דאָס דייטשע פאָלק וועט ווייטער מוזען אויסגענאַגט און אויסגעצויגען ווערען פון די רעפּעראַציע-צאָהלונגען.

דער בעל הדבר ברינינג אַליין ערקלערט אָבער, אַז ער איז גאַנץ שטאַרק צופרידען פון'ם וויזיט, אַז ער האָט דאָרט זעהר פיל דערגרייכט, נאָר אין וואָס עס בעשטעהען די דאָזיגע גליקען — שווייגט ער רפּסוק. דערויף איז דאָך ברינינג אַ דיפּלאָמאַט, און אַ דיפּלאָמאַט האָט נישט ליב אַלין אויסצוזאָגען. דאָגעגען אָבער צושטימערט זיך די פּרעסע, וואָס שטיצט אונטער די ברינינג-רעגירונג, אַז צווישען ברינינג'ן און מאַקדאָנאַלד'ן איז געקומען צו אַ הסכם בנוגע די רעפּעראַציע-צאָהלונגען. לויט די דאָזיגע צייטונגען זאָל די ענגלישע רעגירונג זיין גרייט מסכים צו זיין צו רעוויזירען דעם יאַנג-פּלאַן, אַז אַ מאָראַטאָריום פון די רעפּעראַציע-צאָהלונגען אַליין איז נישט גענוג און אַז דער עיקר וועגען דער רעוויזיע פון יאַנג-פּלאַן דאַרף ערלעדיגט ווערען אויפ'ן וועג פון אַנ'אינטערנאַציאָנאַלע אַקציע.

פון די אַלע סברות און בויך סברות קאָן מען נאָר אַרויסנעמען דאָס איינע, אַז יעדער זעהט די זאַכען, ווי ער וויל זיי זעהען און ווי עס איז איהם ליב און ניחא.

אין דער אמת'ן איז מאַקע, אַז קיין גרויסע זאַכען האָט די דייטשע רעגירונג בכלל איצט נישט ערוואַרט פון טשעקער. די דייטשע מלוכה-מענער זענען מאַקע געפאָהרען קיין ענגלאַנד אַראָפּצורעדען זיך דאָס האַרץ איבער דעם יאַנג-פּלאַן, וואָס שניידט זיך איין אין דער דייטשער ווירטשאַפט, און פאַרשאַפט דאָרט נאָך מעהר דעם קריזיס, ווי ערגעץ אַנדערש אויף דער וועלט. אָבער נישט מעהר, ווי זיך אַראָפּצורעדען דאָס האַרץ. זאָל יענע ווייסען, ווי שלעכט עס איז אין דייטשלאַנד און ווי שווער עס לעבט זיך דעם דייטשען פאָלק, אפשר וועט זיין האַרץ ווייך ווערען, ווען עס וועט קומען די צייט און עס וועט זיין די געלעגענהייט צו רעוויזירען וועגען די רעפּעראַציע-חובות. דער דאָזיגער שעת הכושר זאָל זיך מאַקע איצט מאַכען. אייראָפּע ערוואַרט איצט דעם אַמעריקאַנער פינאַנץ-מיניסטער סטימסאָן. זיין וויזיט האָט אַ זעהר ענגע שייכות מיט דעם יאַנג-פּלאַן. ווי בעוואוסט טענה'ן שוין פון לאַנג די אייראָפּעאישע מלוכות, אַז זיי וואָלטען מוחל געווען דייטשלאַנד די רעפּעראַציע-צאָהלונגען, אויב אַמעריקאַ וואָלט זיי נישט געהאַלטען פאַר'ן האַלז און געפאָדערט, אַז מען זאָל איהם אָפּצאָהלען די חובות, וואָס די אייראָפּעאישע מלוכות האָבען ביי איהם געמאַכט אויף צו פיהרען די וועלט-מלחמה און אַזוי ווי דייטשלאַנד איז שולדיג און פאַראַנטוואָרטליך פאַר'ן קריג, מוז זי ממילא דעקען די דאָזיגע חובות. אַזוי ווי עס איז צוגעשניטען און פעסטגעשטעלט געוואָרען אינ'ם יאַנג-פּלאַן. ביז איצט איז אַמעריקאַ געווען האַרט, ווי אַ שטיין, האָסט נאָר ביי מיר געבאָרגט געלט, מוזט בעצאָהלען, אַז דאָס געלט איז געגאַנגען אויף אַזאַ „אומעלען" צוועק, ווי אויף צו פיהרען די מלחמה מיט דייטשלאַנד? איז דאָס מאַקע אַ גאַנץ שיינע זאַך. אָבער צום עסק האָט עס נישט. איצט אָבער, ווען אַמעריקאַ אַליין האָט אָנגעהויבען גאַנץ שטאַרק צו פיהלען די שאַרפע צאָן פון'ם קריזיס, און איינס פון די סבות איז דאָס, וואָס אייראָפּע איז פאַראָרימט געוואָרען. רעכענט מען, אַז דאָס האַרץ פון אַמעריקאַ וועט אַביסעל ווייכער ווערען און מען וועט אפשר אויף אַזאַ אָדער אַנ'אַנדער אופן אַדורכקומען וועגען די מלחמה-חובות. און דאַן קאָן אפשר אויך קומען די צייט אויף צו רעוויזירען די רעפּעראַציע-צאָהלונגען פון דייטשלאַנד.

אויב אַמעריקאַ זאָל איינגעהן אויף די דאָזיגע הנחות וועט זי דאָס נאָר טאָן אינ'ם פאַל, ווען זי וועט האָבען די פולע זיכערהייט, אַז די אייראָפּעאישע מלוכות וועלען נישט פאַר'ן ווייטער לעגען ביסעל געלד אויף בעוואַפנונג. וואָרום אין אַ צייט, ווען עס דראָהט מיט אומאויפהערליכע מלחמות לוינט זיך נישט אַריינצולעגען גרויסע קאַפּיטאַלען אין די אייראָפּעאישע לענדער. און אויב נישט אינוועסטירען אין אייראָפּע אַ טייל פון אירע קאַפּיטאַל, וועט אַמעריקאַ בשום אופן נישט מסכים זיין צו אַנולירען אָדער טיילווייז אָפּצווישען די מלחמה-חובות. ווי מיר זעהען אַלזאָ, איז דער יאַנג-פּלאַן אַזוי אַרום גאַנץ ענג פאַרבונדען מיט דער ענטוואָפנונג און מיט דער ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ, וואָס דאַרף פאָרקומען אין אָנהייב 1932.

וועגען די דאָזיגע צוויי ענינים איז מאַקע זעהר ערנסט גערעדט געוואָרען אין טשעקער, מעגליך, אַז עס זאָל האָבען מאַקע געקומען צו אַ הסכם אויך, אָבער וועגען פּאָזיטיווע ממשות'דיגע רעזולטאַטען מכח די רעפּעראַציע-צאָהלונגען איז לעת עתה נישטאָ וואָס צו רעדען, וואָרום קודם כל מוז מען אָפּוואַרטען און הערען וואָס עס וועט זאָגען מיסטער סטימסאָן.

ב. ז-ן.

דער „מטאטא"

(דאָס ארץ-ישראלדיגע רעווי-טעאַטער)
(וואָס קומט אינגיכען קיין לאָדז)

(ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאַגעבלאַט")

פון

משה כורגעל.

„מאַטאַטאַ" — דאָס ארץ-ישראל'דיגע סאַטיר-טעאַטער איז געגרינדעט געוואָרען אין 1928 יאָהר אין תל-אביב דורך אַ גרופּע יונגע שוישפּילער אונטער דער קינסטלערישער לייטונג פון רעזשיסער י. מ. דניאל און דעם מאָלער י. עבינאַלי (לופּמאַגלאַס, — געוועזענער מאָלער אין דעם האַמבורגער שטאָט-טעאַטער).

אויף וויפיל דער „מאַטאַטאַ" איז אין משך פון זיין קורצער עקזיסטענץ פּאָפּולער און בעליבט געוואָרען ביים יודישען ישוב אין ארץ ישראל, קענען עדות זאָגען די גרויסע צאָהל פאָרשטעללונגען, וואָס דאָס טעאַטער פערמאָגט הינטער זיך, ווי אויך די צאָהל צושויער.

דער „מאַטאַטאַ" האָט אין משך פון זיין עקזיסטענץ אויפגעפיהרט 21 פּראָגראַמען, ס"ה 450 פאָרשטעלונגען. זיינע בעזוכער ווערען בערעכענט ביז 100.000 יעהרליך. פון אַלע ריכטונגען פון ישוב, נישט אויסמיידענדיג דערביי די תימנ'ער און ספרדישע יודען, וועלכע קומען גערן און אין אַ בעדייטענדער צאָהל. אויך פאַר קינדער האָט דער „מאַטאַטאַ" אויפגעפיהרט אַ ריהע פאָרשטעלונגען מיט אַ גאַנץ בעזונדערען פאַר זיי צוגעקליבען רעפּערטואַר. מיט אַ קורצער צייט צוריק איז דער „מאַטאַטאַ" געוועזען אויף גאַסטשפּילען אין ביירוט (סיריען), וואו ער איז זעהר וואַרעם אויפגענומען געוואָרען דורך דעם דאָרטיגען יודישען ישוב.

עס וועט נישט זיין קיין גוזמא, ווען איך וועל זאָגען, אַז דער „מאַטאַטאַ" איז היינט צו טאָג דאָס איינציגע פאָלקס-טעאַטער אין ארץ ישראל — אַז ער איז דער איינציגער שטאַרקסטער קאָלעקטיוו, וועלכער האָט, טראָץ די שוועריגקייטען, דורכגעבראָכען זיך אַ וועג פאַר זיין עקזיסטענץ, אַהן וועלכע עס איז אונמעגליכע דעבויגען, ווי ביי פאַרשידענע אַנדערע טעאַטערס...

די געשיכטע פון ארץ ישראל טעאַטער קאָן אונז אַ סך דערצעהלען וועגען פאַרשידענע טרופּעס, וועלכע זענען געוואָרען געגרינדעט און אויך זעהר שנעל פאַרשוואונדען פון ארץ ישראל האָריזאָנט. דער „מאַטאַטאַ" עקזיסטירט זעלבסטשטענדיג, אַהן וועלכע ס'איז סובסידיע פון וואַנען ס'זאָל נישט זיין.

דער „מאַטאַטאַ" שטעהט שטענדיג אויף דער וואַך און רעאַגירט שאַרף און מוטיג אויף יעדען נעגאַטיווען געשעהעניש אין יודישען לעבען בכלל און אין ישוב בפרט, נישט זעהענדיג דערביי נוגע צו וועלכען עס איז צד, ריכטונג, אָדער פּאַרטיי. אויך קלינע און פּאַרהאַן, וועלכע שטעלט מיט זיך גאַנץ בולט פאַר די ריכטונג פון אָט דעם טעאַטער, און דאָס איז נישט אַנדערש ווי: העפטיג בעקעמפען יעדע ערשיינונג, וועלכע ברענגט, אָדער קאָן ברענגען שאָדען דעם יודישען ישוב.

יעדע פּאָליטישע עולה, וואָס ווערט אונז געטאָהן מצד דער מאַנדאַט-מאַכט אין בעצוג צום ארץ ישראל פּראָבלעם; יעדע עקאָנאָמישע דעבאַטע אַרום אונזערע נאַצ. אינסטיטוציעס, אָנהויבענדיג פון קאָנגרעס, ועד לאומי, קרן היסוד ביז'ן קלענסטען אונטערנעמונגען בעשלוס אין דער עיריה פון תל-אביב — דאָס אַלץ שפּיגעלט באַלד אָפּ די גרופּע שוישפּילער.

וואו מען האַקט האָלץ, דאַרפען פאַלען שפּענער. אָבער אַזעלכע „שפּענער" דאַרפען באַלד אויסגענומען ווערען פון וועג; זיי דאַרפען אויסגעקעהרט ווערען. און צו דעם איז זעהר נוציליך אַ בעזים — „מאַטאַטאַ". עס טרעפט אָבער, אַז דער „מאַטאַטאַ" איז בעשטראָפט געוואָרען צו צאָהלען גרעסערע געלד-שטראָפען.

דעם שטאַרקסטען קאַמף האָט „מאַטאַטאַ" אויסצושטעהן מיט דער ארץ ישראל רעגירונג. זי איז אין דער הויכ... פון געבען די מעגליכקייט אַזאַ טעאַטער אַרויסזאָגען פריי דעם אמת פון דער סצענע — ביז גאָר האַרטנעקיג. נאָר אויך די מיטגלידער פון „מאַטאַטאַ" זענען אויסיקלעך פון אַלטען „עם קשה ערף".

אויף דאָס ארץ ישראל טעאַטער, ווי זיין דראַמאַטורגיע, מוז אַרויסמאַכען דעם וועג, וואָס מיר רופען אַז „חלוציזם" טריט ביי טריט, לאַנגזאַם אַריינצודרינגען אין דעם לעבען פון ארץ ישראל.

פאָרלויפיג קאָן נאָר די מיניאַטור פון ארץ ישראל אילוסטרירט ווערען אויף דער סצענע, און גלייכצייטיג געבען דעם יונגען שריפטשטעלער די מעגליכקייט צו שאַפען. עס איז פריי צו דערמאָנען די יונגע שריפטשטעלער עמנואל הרוסי און אַלכסנדר פן, וועלכע האָבען פיל געלייסטעט פאַר'ן „מאַטאַטאַ".

אויסער סאַטירע און הומאָר אילוסטרירט אויך דער „מאַטאַטאַ" יודישע לעגענדעס און בילדער פון תימנ'ער לעבען, אויפלעבענדיג דערביי די תימנישע מעלאָדיע און איהר מזרח-ראָמאַנטיק.

אויך דאָס אַראַבישע לעבען, אויף וויפיל עס איז פאַרבונדען מיט יודען, שפּיגעלט זיך אָפּ אויף דער סצענע פון אָט דעם העבּרעאישען טעאַטער.

דער „מאַטאַטאַ" האָט אויך אינסצעניזירט יודישע פאָלקס-לידער.

ביי היינטיגען טאָג גרייט זיך דער „מאַטאַטאַ" צו מאַכען אַ טורנע איבער אייראָפּאַ, און לויט זיין פּלאַן, זאָל פּוילען זיין דער ערשטער אָרט, וואו ער דאַרף קומען און דער נאָהענטסטער צייט שפּילען. ער וועט אויך נישט אויסמיידען לאָדז.

נייער הויפּט-קאָמענדאַנט אין דער ארץ-ישראל פּאָליציי

ירושלים (י.ט.א.) „אַ פּישל גאַזעט" האָט פערעפענטליכט די נאָמינירונג פון קאָלאָנעל ספּייסער אויף דעם אַמט פון הויפּט-קאָמענדאַנט פון דער ארץ-ישראל-פּאָליציי. דעם אַמט האָט פריהער פערנומען — קאָלאָנעל מאָוראַ-גאַרדאַטאַ.

—0—

וואַהלען צום 17-טען ציוניסטישען-קאָנגרעס

פּראַג (י.ט.א.) אין די וואַהלען צום 17-טען ציוניסטישען קאָנגרעס האָבען בעקומען: אַלגעמיינע ציוניסטען — 3 מאַנדאַטען, אַרבייטער גרופּירונגען — 3, מזרחי — 2 און רעוויזיאָניסטען — 1 מאַנדאַט.

סאַלאָניקי (י.ט.א.) די גריכישע ציוניסטען וועלען אויפ'ן 17-טען ציוניסטישען קאָנגרעס זיין רעפּרעזענטירט דורך אַ קאַנדידאַט פון די אַלגעמיינע ציוניסטען, וועלכער האָט בעקומען 339 שטימען. מזרחי האָט בעקומען 211 און די רעוויזיאָניסטען 9 שטימען.

ריגע (יט"א) אין די וואַהלען צום 17-טען ציוניסטישען קאָנגרעס אין לעטלאַנד האָבען די רעוויזיאָניסטען אָנגעפיהרט 2 מאַנדאַטען. דעם דריטען מאַנדאַט בעקומט די ליגע פאַר'ן אַרבייטענדען ארץ ישראל.

ירושלים (יטא) ד"ר ווערנער סענאַטאָר איז אָפּגעפאָהרען קיין אייראָפּאַ צו דער סעסיע פון דער אַגענץ און דעם ציוניסטישען קאָנגרעס. אויפ'ן וועג וועט ער בעזוכען קאָנסטאַנטינאָפּאָל, קאָנסטאַנצאַ, בוקאַרעשט, קישינעוו און וואַרשאַ. קיין אייראָפּאַ פאָהרט אויך אָפּ דער מאַרין סעקרעטער. ה' האַרי סאַקער געפינט זיך שוין זייט איינינגע טעג אין לאָנדאָן. אין משך פון די קאָנגרעס-צייטונגען וועט אין ירושלים בלייבען בלויז קאָלאָנעל קיש.

אגודיסטישע דעלעגאַציע ביים עמיר אַבדולאַה

ירושלים (יט"א) דער עמיר פון עבר הירדן אבדולה און דער ג. קעניג פון העדזשאַס עלי האָבען אויפגענומען אַ דעלעגאַציע פון „אגודת-ישראל", וועלכע האָט זיי אויסגעדריקט מיטלייד צוליב דעם טויט פון זייער פאָטער עקס-קעניג הוסיין.

—:0:—

אבקלאַנג פון די אנטיסעמיטישע אונרוהען אין פּויזען

פּויזען (י.ט.א.) אין היגען קרייז-געריכט איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען די 4 אָנגעקלאָגטע סטעפאַן באַגאַטשיק, וויקטאָר לימשאַק, וולאַדיסמאַוו דאַנאַרסקי און ווינצענטי ראָטייטשיק, וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען דאָס דעם 8-טען יוני 1929 האָבען זיי אָרגאַניזירט די דעמאָלסדיגע אַנטיסעמיטישע אונרוהען אין דעם היגען אַלטשטעטישען פירטעל, אויסגעהאַקט די שויבען פון די צוויי סינאַגאָגעס און פון אַ גרויסע צאָהל יודישע געשעפטען, אָנמאַכענדיג אַ שאָדען אויף מעהריגע צעהנליגע טויזענדער זלאָטים.

דער הויפּט-אָנפיהרער באָגאַטשיק איז דורכ'ן געריכט אָנערקענט געוואָרען פאַר שולדיג און איז געוואָרען פאַר'משפּט צו דריי חדשים טורמע. די אַנדערע דריי אָנגעקלאָגטע זענען בעפרייט געוואָרען.

סענאַטאָר א. א. גרוזענבערג וועט להבא זיך נישט בעטייליגען אין דער יודישער אַגענציע

ריגע (י.ט.א.) סענאַטאָר א. א. גרוזענבערג האָט מיטגעטיילט דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, אַז ער האָט נישט להבא די מעגליכקייט צו פערטרעטען די נישט-ציוניסטען פון ליטע, לעטלאַנד, פינלאַנד און עסטלאַנד אין דער יודישער אַגענץ, גרוזענבערג מאָטיווירט זיין רעזיגנאַציע דערמיט, וואָס זיין פּראָפעסיאָנעלע יורידישע טעטיגקייט אַבסאָרבירט זיין גאַנצע צייט.

מעשה זלאטשעוו און וואס זי לערנט אונז

— פון — דעפ. ד״ר י. ראזענבלאט

ס׳איז געווען א צייט, אז ווען ס׳זענען פאָרגעקומען אָנפאַלן אויף יודען, זענען זיי מאכען א גרויסע אויפרעגונג אין דער וועלט. עס האָט זיך נישט דא א״ב גאָמען, מיט וועלכען מען פּעטי־ געגט די אָנפאַלן. מיר זענען אין דער בעציהונג אזוי רייך און געבענטשט מיט כל המינים, אז עס שפּילט ווירקליך נישט קיין ראָל, ווי מ׳וועט אָנרופען די פאַרפאַלגונגען. דער היסטאָרישער פאַר־ רינבט פון צארישען רוסלאַנד וועט פּלוצען, אז דאס וואָרט „פּאָגראָם" איז געוואָרען א אינטערנאַציאָנאַלער אויס־ דרוק, הגם נישט רוס־לאנד האָט אויסגע־ טראַכט פרעה׳ס גזירות און די שפּאני־ שע אינקוויזיציע. אין יאָהר 1881 איז די וועלט איבעראַשט געוואָרען פון די פּאָגראָמען אויף יודען און זי האָט זיך דאַמאָלס נישט פאַרהאַלטען פּאַסיוו. אין אלע לענדער האָט זיך די עפענטליכע מיינונג, נישט נאָר די יודישע, געפונען אין א גרויסער אויפרעגונג. די פּאַרלא־ מענטען האָבען אויפגעפאָדערט די רעגי־ רונגען צו רעאַגירען אויף די דאזיגע גע־ שעהענישען. די רעגירונג פון די פער־ …

פען צו טראָגען די דאזיגע שווערע לאַס־ טען.

…

מיט קרעכצען און יאָמערן טוט מען גאָרנישט אויף, מ׳קאן אפילו נישט ווי־ כער מאַכען דאס שווערע האַרץ פון דער וועלט.

דער אינסטינקט פון לעבען און טויט

וועגן מענשליכע ליידען, פיין, קראַנקהייט און עלטער — פון א. העגדלער

.4

…

———:0:———

פון דער סדרה

(פערל פון אלטען אוצר)

געזאמעלט פון פ. ז. גליקסמאַן

שלח לך אנשים.

צוערשט האָבען זיך די יודען פאַרזא־ מעלט בעט משה׳ן, פאַרלאַנגענדיג, ער זאָל אַרויסשיקען מרגלים, ווי ס׳שטעהט אין פסוק (דברים א׳ כ״ב): „ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ". משה האָט אָבער געענטפערט, ס׳איז נישט נויטיג, ווייל דער אויבער־ …

אז זיי מוזן אַליין לשם שמים, אָבער עס איז שקר. דען דאס ווילען דוקא דער־ גרייכען א נצחון, ברענגט צו לויקענען אינם אויבערשטען, אין זיין תורה, און זיינע חכמים און זיינע צדיקים.

(באר מיים חיים)

* * *

ויוציאו דבת הארץ אשר יבו אותה …

„מנחת עני").

* * *

סר צלם מעליהם

…

נהנה זיין פון גזל, אזוי, אז זיי ווילען פון אונז ארץ ישראל נישט אוועקנעמען, אָבער באמת איז נישט אזוי, ווי רש״י זאָגט אין בראשית, אז מיט זיין ווילען האָט ער עס זיי געגעבען און מיט זיין ווילען גיט ער עס אונז.

(ר׳ לוי יצחק בערדיטשעווער)

* * *

…

(פינה לעתים)

…

(סוף התיקון)

PENSJONAT
„BAJKA" w OTWOCKU
ul. GLINIECKA 7.

נעהמט אָן בעשטעלונגען. אַלע מאָ דערנסטע איינריכטונגען: צענטראַל־בעהייצונג, לופּטצנרעס ־ וואַס ער וואַרם און קאַלט, ראַדיאָ, טעלעפּאָן, לאָזשענקעס, גרויסע און ליכטיגע צימערן.

צוגענגליכע פרייזען • אַ שטרענג כשר׳ע קוך

בעשטעלונגען ווערען אויך אָנגענומען טעלעפאָניש נומער 23

טראָצקי און געשיכטע

ל. טראָצקי, געשיכטע פֿון דער רוסישער רעװאָלוציע, ערשטער באַנד — די פֿעברואַר־רעװאָלוציע, רוסיש, פֿערלאַג „גראַניט", בערלין

פֿון ד"ר א. מוקדוני

שוין אַ היפּשע צײַט, אַז מען רעדט װעגען אַ געשיכטע פֿון דער רוסישער רעװאָלוציע, װאָס טראָצקי אַלײן שרײַבט. און די גאַנצע װעלט װאַרט אױף איהר מיט מורא'דיגען אומגעדולד.

עס איז געװען אַפֿילו אַ שרעקעװדיגע ידיעה, אַז אַ מאָל פֿונדער געשיכטע איז פֿערברענט געװאָרען בעת דער שׂרפֿה אין טראָצקי'ס הויז, אָבער װי עס שײַנט איז די שׂרפֿה נישט געװען זעהר געפֿעהרליך פֿאַר דער דאָזיגער געשיכטע.

איך האָב געלײענט װעמער, אַז פֿאַר דער דאָזיגער געשיכטע לײגט מען פֿאַר טראָצקי'ן נישט מעהר און נישט װעניגער װי אַ מיליאָן דאָלאַר.

פֿערשטעהט איהר דאָך, אַז אױף אַלעמען האָט ממש געברענט די הויט פֿון נײַגעריגקײט.

און אָט האָב איך דערלעבט צו האַלטען און האַנד דעם ערשטען איבער פֿינף הונדערט זײַטיגען באַנד פֿון טראָצקי'ס געשיכטע פֿון דער רוסישער רעװאָלוציע. האָב איך זיך מיט אַ געװאַלדיגער נײַגיר נקמה אַרױפֿגעװאָרפֿען אױף דער געשיכטע פֿון דער רוסישער רעװאָלוציע געשריבען פֿון דעם רעװאָלוציע־מאַכער אַלײן.

אָבער אַנטױשענדיג בלױז די ערשטע צעהנדליג בלעטלעך האָב איך זיך דערפֿיהלט ממש װי אַן אָפּגענאַרטער.

איך האָב געלײענט און געלײענט מיט געװאַלדיגער עקשנות ביז איך האָב עס דורכגעלײענט ביז'ן סוף, איך האָב געזוכט די געשיכטע פֿון דער רעװאָלוציע.

די גרויסע רעװאָלוציע איז נישטאָ אין בוך, ממש קײן זכר פֿון איהר.

עס איז נישטאָ קײן שום זכר פֿון דער גרעסטער װעלט־דראַמע, װאָס עס האָט זיך אָפּגעשפּילט אין דעם גרויסען רוסלאַנד, עס איז נישטאָ אַפֿילו די פּשוטס'ע דערצעהלונג פֿון דער דאָזיגער װעלט־געשעהעניש.

קײן פֿינק פֿאַנטאַזיע, קײן היסטאָרישע פֿאָרשטעלונג, קײן פּרעקטיל שילדערונג פֿון דעם גרויסען מענשליכען אױפֿברויז, אַפֿילו קײן טרוקענער איבערזיכט פֿון די געשעהענישען און אַפֿילו נישט די פּשוט'ע אױסלעגונג פֿון די פֿאַקטען.

עס איז להלוטין נישט קײן געשיכטע, עס איז בלױז אַ פּירוש, אַ באָלשעװיסטישער פּירוש אױף דער רעװאָלוציע.

טראָצקי נעמט אָן, מסתּמא, אַז איהר װײַסט אויסגעצונדען די געשיכטע פֿון דער רעװאָלוציע און ער װיל מיט אײַך לערנען מהרש"א פֿון דער רעװאָלוציע, ער װיל אײַך פֿערטײַטשען די רעװאָלוציע און בעװײַזען אײַך איהר טיפֿע באָלשעװיסטישע כּװנה.

פּשוט'ער גערעדט — עס איז אַ פֿינף־מעל פֿון די גוט בעקאַנטע באָלשעװיסטישע פּובליציסטישע אַרטיקלען, װאָס בעהאַנדלען די ערשטע גענגען פֿון דער ערשטער פֿעברואַר רעװאָלוציע.

אַזעלכע אַרטיקלען קאָן מען פּשוט אָפּשרײַבען פֿון דער באָלשעװיסטישער פּרעסע פֿון יענער צײַט.

פֿערשטעה איך בשום אופֿן נישט װי אַזױ מען קען די דאָזיגע לאַנגע און גוט בעקאַנטע פּירושים אױף פֿערשידענע רעװאָלוציאָנערע געשעהענישען אַרויסגעבען פֿאַר געשיכטע.

געשיכטע איז דאָך קודם כּל די דערצעהלונג פֿון די געשעהענישען, געשיכטע קומט ערשט די געשעהענישען און די בעלײַכטונג קומט שוין ממילא אַרויס.

געשיכטע איז דאָך קודם כּל פֿאָרשונג, געשיכטע גיסטערט מאַטעריאַלען, שאַצט אָפּ זײער װערט, שמעלצט זײ צונויף און עס װאַקסט אַרויס אַ היסטאָריש בילד פֿון אַ געשעהעניש.

טראָצקי האָט עס געמאַכט גאָר אױף אַ לײַכטען פּובליציסטישען אופֿן; עס איז דאָ אַ יונגער אַ רוסישער ראַדיקאַל פֿון דעם טרײַפֿען בורזשואַזען מין, װאָס הײסט סוכאַנאָװ, דער דאָזיגער סוכאַנאָװ האָט אָנגעשריבען עפּעס אַ האַלב בעלעטריסטישע און אַ האַלב מעמואַרישע געשיכטע פֿון דער ערשטער ליבער און האַרציגער רוסישער רעװאָלוציע. נעמט טראָצקי כּסדר אַרויס אַ פּסוק פֿון דער דאָזיגער „געשיכטע" און שרײַבט אױף דעם פּסוק אַ פּירוש אַ ברײטען און אַ לאַנגען.

סוכאַנאָװ'ס צװײ, אָדער דרײַ שורות רופֿען אַרויס אַ פּלפּול אױף 40—50 זײַטען.

אַן אַנדערס מאָל נעמט ער אַ פּסוק געשיכטע פֿון אַן אַנדערן און טוט דאָס נעמליכע.

בּסדר פֿרעמדע פּסוקים מיט טראָצקי'ס פּירוש.

דערבײַ איז אַזאַ געװאַלדיגע רעװאָלוציע, דערבײַ זיך אַזאַ קאָכיגע און אַזאַ ברענענדיגע רעװאָלוציע און בײַ טראָצקי'ן פּויזעט זי, קריכט זי, אַז עס שלאָגט אַ מאָל צים האַרצען.

מאַכט די רעװאָלוציע אַ טריט שטעלט זיך טראָצקי אָפּ און בע'פּלפּולט און בע'פּשטל'ט דעם טריט אױף צעהנדליגער זײַטען, דאַרף שטעהן די רעװאָלוציע און װאַרטען לאַנג, לאַנג ביז טראָצקי װעט פֿערטיג װערען מיט איהן טריט איהרען.

װערט די גרויסע רעװאָלוציע, װאָס איז פֿול מיט געװאַלדיגע דראַמאַטישע געשעהענישען, װאָס איז פֿלאַקערדיג און ברענענדיג, דערטרונקען אין צעהן מאָס פּובליציסטישער רעדערײַ.

טראָצקי שרײַבט נישט קײן געשיכטע פֿון דער רעװאָלוציע, טראָצקי בעװײַזט מיט געװאַלדיגער הריפֿות, אַז די רעװאָלוציע איז ממש געבױרען געװאָרען אַ באָלשעװיסטישע.

די רעװאָלוציע איז פֿון דעם ערשטען טאָג אָן געװען באָלשעװיסטיש, זי האָט אָבער נישט געהאַט דעם באָלשעװיסטישען מדריך און דעריבער האָט זי געבעך געבלאָנדזשעט און זי האָט פֿערבלאָנדזשעט צו די רוסישע „ליבעראַלען", צו קערענסקי און אַנדערע שלעק.

די רעװאָלוציע װי זי האָט נאָר געעפֿענט די אויגען האָט זי געזוכט די ברוסט פֿון באָלשעװיזם, איז אָבער די אמת'ע מאַמע גראָד נישט געװען און דער היים. זי איז פֿערהאַלטען געװען אין אױסלאַנד, לענין און טראָצקי זענען געװען װײַט, ערגיץ אין ענגלאַנד, אָדער ערגיץ אַנדערש, אָבער װי די אמת'ע מאַמע איז געקומען איז די רעװאָלוציע צוגעפֿאַלען צו איהר און האָט איהרע פֿריהערדיגע פֿאַלשע מאַמעס, די קערענסקי'ס און די אַנדערע געשיקט צו אַלדע שװאַרץ יאָהר.

דאָס איז בקיצור די גאַנצע פֿון דעם בוך, דאָס איז דער גאַנצער אינהאַלט פֿון בוך.

װײַסט מען שוין פֿון לאַנג, אַז קלאָרע זאַכען װערען בעװיזען מיט צװײ־דרײַ װערטער, װאָס קלאָרער אַן'ענין איז, װאָס מעטליכער אַנ'ערשײַנונג איז אַלץ לײַכט מעהר איז זי צו דערקלערען.

װען מען מוז אָבער בעװײַזען, אַז אַ סאָלדאַטישע רעװאָלוציע, ד. ה. אַז אַנ'אױפֿשטאַנד פֿון סאָלדאַטען װאָס װילען אַהײם, װײַל זײ זענען מיד, װײַל זײ װילען נישט פֿאַרװאָס זײ געהען אומשטעלען זײער לעבען און װײַל זײ האָבען נישט קײן שום צוטרוי צו זײערע גענעראַלען און צום צאַר אַלײן איז דורך און דורך אַ רײן פּראָלעטאַרישע רעװאָלוציע מוז מען רעדען און רעדען, מוז מען מיט װערטער פֿערשאָטענען פֿאַקטען, מוז מען קלאָרע און דײַטליכע געשעהענישען אַרומפּלעפֿלען מיט אַ געדובטניש פֿון פּלפּול און האָהר־שפּאַלטעניש.

װען מען דאַרף אַ ליכטיגער קונדישער און האַרציגער רעװאָלוציע אַרײַנשמעלצען װעלפֿישע צײַן, װען מען מוז אַ שמײַכלענדיגער רעװאָלוציע קאָן פֿאַלען מיט קולאַקעס מוז מען אויסמײַדען פֿאַקטען, און געשעהענישען פֿון דער רעװאָלוציע. מען זיך מאַכען נישט װיסענדיג פֿון אַ סך פֿאַקטען, מען מוז זיך אַפֿילו אַ מאָל בעהאַלטען פֿון פֿאַקטען, װײַל פֿאַקטען האָבען אַ לאַנגע צונג און פּלאַפּלען אויס דעם אמת...

פֿון װלאַדיװאָסטאָק ביז דעם קלענסטען שטעטעל אין יודישען תּחום קנײַקעלט זיך די בעפֿרײַענדיגע רעװאָלוציע.

אומעטום װאו עס איז נאָר דאָ אַ סאָלדאַטישע מחנה װערט דאָס געװעהר געװענדעט דעם אַלטען צאַרישען רעזשים.

אַ לאַנד פֿון הונדערט און פֿופֿציג מיליאָן מענשען האָט זיך ענדליך עפּעס װי צוזאַמענגערעדט און װי אײן מענש האָט עס אָפּגעטרײסעלט דעם טױזענד יאָהריגען יאָך פֿון זיך.

און אין דעם ראויגען גרעסטען מענשליכען אויפֿשטאַנד פֿון דער געשיכטע. איז דער דאָזיגער ברידערליכער און גרױסמוטיגער רעװאָלוציע װיל טראָצקי זעהן דוקא דעם בײסענדיגען און שעלטענדיגען קלאַסען־קאַמף.

טראָצקי בענוצט זיך מיט די נאָר אַלטע זשורנאַליסטישע מיטלען.

ראשית כּל טוט ער און לאַכט אױס די פֿעברואַר רעװאָלוציע װי װײַבערישע רעװאָלוציע. עס איז די נאַרישע רעװאָלוציע, װאָס האַלט זיך און קושט זיך אין די גאַסען מיט אַלעמען.

די גרױסע מענשליכע רעװאָלוציע פֿון פֿעברואַר איז װײַבעריש סענטימענטאַל.

עס איז אַ נאַרישער טומעל פֿון האַלבע אידיאָטען און האַלבע צוקראַכענע מענשען.

אַלץ װאָס קומט פֿאָר איז פֿאַר טראָצקי'ן נאַרנישט װערט, ער געהט אװעק אין אַנ'אַרבײַטער קװאַרטאַל און הערט זיך דאָרט צו װאָס עטליכע אַרבײַטער רעדען און שרײַבט אױס — אָט דאָס איז די רעװאָלוציע, און זעהט װי באָלשעװיסטיש די אַרבײַטער זענען!

מעהר נישט אַלץ איז אַזױ אומגעלומפּערט, אַלץ איז אַזױ שלים־מזל'דיג, און עס איז קלאָר, אַז די רעװאָלוציע האָט געבעך אױף אַ װײַלע פֿערבלאָנדזשעט...

די רעװאָלוציע איז פֿון אָנהױב אָן געװען אַ באָלשעװיסטישע, אָבער די באָלשעװיקעס זענען פֿון אָנהױב אָן, דער לענין און טראָצקי זענען געקומען, גאָר קײן באָלשעװיקעס נישט געװען.

סטאַלין, בעװײַזט טראָצקי מיט פֿאַקטען, האָט זיך נאָכגעשלעפּט נאָך די קװאַטשיגע מענשעװיקעס, סטאַלין האָט גאָר געהאַלטען, אַז די רעװאָלוציע איז גאָרנישט קײן באָלשעװיסטישע.

און דאָ איז טראָצקי אָנגעלאָדען מיט מאַטעריאַל, מיט אײַזערנע בעװײַזען און מיט די בעסטע און קלאָרסטע עדות.

אָט די רעװאָלוציע, װאָס טראָצקי לאַכט אױס, האָט סטאַלין, דער אומגעבילדעטער, דער פּראָװינציאַל אונטערגעשטופּט.

איבער'ן גאַנצען בוך שלענגלען זיך דורך די בײזע היסטאָרישע בעװײַזען געגען סטאַלינ'ען.

אָבער איהר פֿיהלט אונטער דער דאָזיגער היסטאָרישער אָביעקטיװיטעט די פֿערזענליכע פֿערביטערונג, זי שפּריצט װי אַ שלאַנג איבער'ן גאַנצען בוך.

און נישט נאָר סטאַלין אַלײן איז געװען אַזאַ פֿערשאָלטענער מענשעװיק נאָר זײַנע אײַציגע מיניסטאָרען זענען אױך געװען אַזעלכע, אָט איז מאַלאָטאָװ דער, װאָס פֿערנעהמט איצט לענין'ס אָרט אין דער רעגירונג אױך געװען אַזאַ פּאָליטישער לעמאַך.

װי איהר זעהט איז טראָצקי גאָרנישט אױסען די געשיכטע פֿון דער רעװאָלוציע, ער איז אױסען בלױז צו בעװײַזען עפּעס דורך דער רעװאָלוציע.

איז אױף אױפֿיל די געשיכטע פֿון דער רעװאָלוציע העלפֿט איהם צו בעװײַזען װאָס ער װיל בעװײַזט ער זיך מיט איהר.

און בעװײַזען װיל ער, קודם אַרים, ראשית, אַז די רעװאָלוציע איז פֿון אָנהױב אָן געװען אַ באָלשעװיסטישע און אַז קײנער אױסער לענין און טראָצקי האָבען עס נישט איינגעזעהן פֿון אָנהױב.

און דאָס צו בעװײַזען פֿערנעהמט בײַ טראָצקי'ן איבער פֿינף הונדערט זײַטען געדיכט אָנגעפּיקעװעט מיט קלײנע אותיות'לעך.

איהר מישט דאָס בוך, צעהנדליגער בלעטער, הונדערטער בלעטער, קײן בילד קײן לעבעדיגער מענש, קײן װאָרעם װאָרט און קײן מענשליכער צאַפּעל.

אַ פּאָליטיקער, אַ סערביסענער און פֿערגליװערטער פּאָליטיקער שטעהט און גריזשעט די בײנדלעך פֿון דער געשיכטע, בײנדלעך טרוקענע פֿון דער גרויסער רוסישער רעװאָלוציע.

און דאָ האָט זיך פֿון טראָצקי'ן אָפּגעטאָן זײַן שרײַבערישער גלאַנץ, זײַן שרײַבערישער טעמפּעראַמענט, עס איז נישטאָ אין דעם דאָזיגען בוך די בעװאוסטע טראָצקישע שאַרפֿקײט, די בעקאַנטע טראָצקישע ריהרעװדיגקײט, די געפּרײַזטע טראָצקישע בליציגקײט און קנאַליגקײט.

עס קען קלינגען אפשר װילד, אָבער מען מוז זאָגען, אַז עס איז אַ לאַנגװײַליג בוך, עס איז לאַנגװײַליג, װײַל עס איז אַ טױטער פּירוש אױף אַ לעבעדיגער רעװאָלוציע.

טראָצקי איז אַזױ אומבעהאָלפֿען אין מאָלען געשעהענישען און מענשען, אַז עס בלײַבט בײַ אײַך נישט אין זכרון קײן אײן אײנציג קלאָר בילד פֿון אַ געשעהעניש און נישט פֿון אַ מענשען.

אַ מאָל ציטירט ער אַנדערע די צוגעגעבען אַ ביסעל בילדליכקײט אַ געשעהעניש, אָדער אַ פֿאַקט און דאָס פֿרעמדע, דאָס ציטירטע בלײַבט אײַך אין זכרון.

אַזױ, למשל, שנײַדט זיך אײַך אַרײַן אין זכרון דער אַנקום פֿון לענין אין פּעטראָגראַד װי סוכאַנאָװ מאָלט עס.

טראָצקי זעהט נישט קײן מענשען און נישט קײן געשעהענישען און זײער עלעמענטער געשטאַלט, ער זעהט בלױז די פּאָליטיק, װאָס פּלאָנטערט זיך אַרום דעם מענשען און אַרום דער געשעהעניש.

נאָר אײן בילד זעהט ער פֿאַר זיך און דאָס איז דאָס בילד פֿון מאָראַל רעװאָלוציע.

טראָצקי רעדט װעגען רעװאָלוציע װי װעגען אַ לעבעדיגע װעזען, װאָס ער קען

(ענדע־זײַט 11)

דער ערשטער יוד. אַקטיאָר איז געשטאָרבען אין פֿרעמדע תּכריכים און ליגט בעגראָבען הינטער אַ פּלויט

(ספּעציעל פֿאַר'ן „לאָדזשער טאָגעבלאַט")

פֿון זלמן זילבערצװײג.

זײַן בילדונג. — דער בעסטער חזן. — זינגער און טענצער. — שפּילט אַ „באָבע", טראַגענדיג אַ קאָרד. — ער װערט דער ערשטער אַקטיאָר בײַ אַבֿרהם גאָלדפֿאַדען און האָזירט זיך אָפּ די װאָנסעס. — די דרײַ גימלען. — זײַן קאָנקורענץ מיט מאָגולעסקאָ'ן. — זײַן טראַגישער טויט

דער ערשטער יודישער אַקטיאָר! איז פֿאַרהאַן אַזאַ זאַך? — די אוצטענה בעזונדער פֿון יודישען טעאַטער קאָנען זיך גאָרנישט פֿאָרשטעלען די צײַט, װען עס האָט געלעבט דער ערשטער יודישער אַקטיאָר. אַז מען זוצט איצט אין אַ יודישען טעאַטער, בפֿרט אין ניו־יאָרק און מען זעהט די שענהײט און די גוטע שױשפּילער, קאָן מען זיך גאָרנישט פֿאָרשטעלען, אַז ערשט אין אונזער צײַט, אָט דאָ גוט לאַנג, איז דאָס יודישע טעאַטער געבוירען געװאָרען. עס איז שװער צו גלויבען, אַז נאָך מיט 54 יאָהר צוריק זענען אױף דער װעלט געװען 2 (לײענט און שרײַבט: צװײ) יודישע אַקטיאָרען: ישראל גראָדנער און שכנא גאָלדשטײן. עס איז אומעגליך צו גלויבען, אַז מיט 54 יאָהר צוריק האָט מען איבערהויפּט נאָך גוט געװאוסט אין יודישען טעאַטער פֿון קײן רעקװיזיטעס, און קײן פּיעסע און פֿון קײן כאָר.

אַבֿרהם גאָלדפֿאַדען, דער גרינדער פֿון יודישען טעאַטער, דערצעהלט, אַז די ערשטע פּיעסע, װאָס ער האָט אַנגאַזשירען, איז געװען אַ זאַך אָהן אַ נאָמען און דער האַלט, אַז מען קאָן עס אַפֿילו נישט אָנרופֿען קײן פּיעסע. „עס איז געװען עפּעס אַ מין דיאַלאָגיש, אַנ'אומזין, אַז זיך געדענק אַפֿילו נישט, װאָס פֿאַר'ן נאָמען דאָס האָט געהאַט". די אַקטיאָרען, װעלכע האָבען געשפּילט די „פּיעסע", האָבען, חלילה, נישט אױסגעלערנט קײן ראָלען, נישט געמאַכט קײן פּראָבען, גאָרנישט. גאָלדפֿאַדען האָט זײ דערצעהלט דעם אינהאַלט פֿון זײַן „קונסטשטיק" און זײ זענען דערנאָך אַרויסגעגאַנגען אױף די ברעטלעך פֿון אַ גאָרטען און רומעניע און דאָרט גערעדט װאָס פֿאַר װער און װאָסער, האַלטענדיג זיך אָבער בײַם עיקר סוזשעט פֿון גאָלדפֿאַדען'ס „פּיעסע".

איך האָב פֿריהער אָנגערופֿען די נעמען פֿון די צװײ ערשטע יודישע אַקטיאָרען: ישראל גראָדנער און שכנא גאָלדשטײן. פֿון צװײטען באַמש איז נעבליבען אַ'אַנדערענקען. ער האָט חתונה געהאַט מיט אַ מײדעל סאָפֿיע, װעלכע ער [?] געמאַכט פֿאַר אַנ'אַקטריסע. דאָס מײדעל האָט איהם געבױרען אַ קינד, אַ טאָכטער. גאָלדשטײן איז יונג געשטאָרבען און אָדעס אין זײַן פֿרוי האָט חתונה געהאַט אַ צװײט מאָל, אױך מיט אַנ'אַקטיאָר, מאָקס קאַרפּ האָט ער געהײסען, און זײ האָבען אָנגעהױבען שפּילען טעאַטער'ן נאָמען סאָפֿיע קאַרפּ. זי איז שפּעטער געקומען קײן אַמעריקע, װאו איז איינגע יאָהר געװען בערוהמט פּרימאַדאָנע. אױך איהר טאָכטער, פֿאַני קאַרפּ, איז דערנאָך געװען אין ניו־יאָרק אַ פּאָפּולערע שױשפּילערין. זי װױנט ביז היינט אין ניו־יאָרק, װאו זי האָט חתונה געהאַט מיט אַנ'אַרױסקאַט מישאַליל גראַל. גראַל האָט זיך אױך געפּרובט אַלס דראַמען־שרײַבער און איז אײניגע יאָהרען געװען פֿערװאַלטער פֿון אײניגע טעאַטערס. זײער טאָכטער איז אַ מאָלאַנטפֿולע נומ־פּראָפֿעסיאָנעלע מאָלערין, מיט אײן װאָרט — פֿון צװײטען יודישען אַקטיאָר האָבען מיר יורשים.

פֿון ערשטען יודישען אַקטיאָר ישראל גראָדנער, איז נישט געבליבען קײן יורש. און דער גאַנצער װעלט איז נישטאָ קײן מענש, װאָס זאָל מיט עפּעס דערמאָנען דעם ערשטען יודישען אַקטיאָר.

אײגענטליך איז נאָך ביז הײַנט נישט קלאָר, צי ישראל גראָדנער האָט טאַקע געהײסען גראָדנער. אַבֿרהם פֿישזאָהן, אײנער פֿון די ערשטע אַקטיאָרען, דערצעהלט, אַז גראָדנער האָט און דער װירקליכקײט געהײסען ישראל ראָזענפֿעלד. גראָדנער אַלײן פֿלעגט אָבער שפּעטער, װען ער איז שוין געװען אַנ'אַקטיאָר, זאָגען, אַז ער הײסט טאַקע גראָדנער, די אונזױבערקײט, אַז זײַן װירקליכער נאָמען איז טאַקע גראָדנער, שטאַמט דערפֿון, װאָס גראָדנער איז געװען אַ ליטװאַק. מען גלויבט דעריבער, אַז ער איז געבוירען געװאָרען אין גראָדנע און זײַן נאָמען גראָדנער איז אױפֿ'ן נאָמען פֿון דער שטאָט. קײן טאַלק קאָן מען שוין דאָ נישט דערגעהן. װײַל אױף דער װעלט װײַסט איצט קײן פּאַר זעהר װעניג מענשען, װעלכע האָבען בעזונדערליך געקענט גראָדנער'ן. דער עלטער געװעזענער אַקטיאָר מאָריס הײַנע און דער אַקטיאָר פּיעסען־שרײַבער ראובן װײַסמאַן, װעלכע האָבען איהם יאָ געקענט, געזונקען איהם אונטער'ן נאָמען גראָדנער.

גראָדנער האָט אַלס קינד געלערנט נאָר אין חדר און שוין דעמאָלט האָט ער — װי אַבֿרהם גאָלדפֿאַדען דערצעהלט — געהאַט שכל צו װיסעצונג'ענען בײַם פּאַסמער אַ גוטע לוילקע ציבוק און אָנצולויבען. אױף אַזאַ אופֿן האָט גראָדנער מעהר װי אַ פּיטעלע עבֿרי נישט געקענט און האָט אַפֿילו נישט בעװיזען זיך אויסצולערנען אונטערשרײַבען. פֿון דער פֿריהערדיגע יוגענד האָט ער זיך אַרומגעװאַלגערט און דער פֿרעמד, ביז ער איז געװאָרען אַ פֿעפֿירמאַכער... בערך אין 1859 האָט איהם אַבֿרהם פֿישזאָהן שױן געטראָפֿען אַרבײַטען אין בערדיטשעװער און געזונג'ס פּיטען־פֿאַבריק. ער איז געװען אַ שעהנער, געפּוצטער בחור, טרײַן געקלײדעט, מיט שטיװעלעך אױף סקריפּעס, דאָס הײסט, „אַ זײַט", װי די עלטערע װאָלטע יונגען. און אַז עס פֿלעגט קומען שבת, פֿלעגט ער מיט די איבריגע פּאַפּיראָסען־אַרבײַטער אַבערקעהרען די שטאָט קאַפּויער. גרויס און קלײן האָבען איהם געקענט, אָבער ניט נאָר בחורים, איבערהױפּט חסידישע מײדלעך, פֿײַנענ[?] פֿון איהר אַנטלויפֿען, װי מען אַנטלויפֿט פֿון אַ נײַשט־גוטען.

אַז גראָדנער האָט דערזעהן, אַז ער האָט אַזאַ ערפֿאָלג מיט די לידלעך, װעלכע ער זינגט, איז ער גאָר געפֿאַלען אױפֿ'ן פּלאַן צו „מאַכען אַ לעבען" פֿון זינגען לידלעך. אָבער װאָס נעמט מען לידלעך? — מען קען דאָך נישט שטענדיג זינגען די זעלבע לידלעך. דאָ האָט ער געהערט, אַז אין בערדיטשעװ געפֿינט זיך אײנער „אַלטער פּרהן" (דאָס איז דער שפּעטערדיגער אַקטיאָר און בערוהמטער טעאַטער־דירעקטאָר אַבֿרהם פֿישזאָן), װעלכער שרײַבט לידלעך און ער איז געקומען צו איהם קויפֿען זײַנע לידלעך. בײדע בחורים זענען באַלד געװאָרען גוטע ברידער און גראָדנער האָט גענומען פֿיהרען פֿישזאָנ'ען איבער די הויזער פֿון גבירים און פֿערמעגליכע לײַט, זײ זאָלען דאָרט אַרויסטרעטען אַלס זינגער.

אײניגע פֿון זײַנע גרעסטע ערפֿאָלגען צו יענער צײַט איז געװען אַ ליד װעגען פּריזװױנקעס. דאָס ליד האָט „פֿאַרגעשטעלט" אַ חסיד'ל, װעלכען מען נעמט צו צום מיליטער. דער חסיד װײַסט ניט, מיט װאָס מען עסט דאָס, הויבט אָן צו פֿראַװען זעהר קאָמישע שטיק. בײַם זינגען דאָס ליד פֿלעגט גראָדנער מאַכען פֿערשידענע קאָמישע בעװעגונגען און העװיות און אַרויסזויפֿען אַ שמאַרק געלעכטער בײַם פּובליקום. דאָס לידעל איז געװען אַזױ אױסגעאַרבײט, אַז בײדע, גראָדנער און פֿישזאָן, האָבען געהאַט דערבײַ צו טון. זײער נאָמען איז באַלד געװאָרען פּאָפּולער און דער גאַנצער סביבה און זײ האָבען אָנגעהױבען צורומציפֿאָהרען איבער פֿערשידענע שטעטלעך.

קײן טעאַטער־דירעקטאָרען זענען דעמאָלט נאָך נישט געװען, מען האָט דאָך אָבער בעדאַרפֿט האָבען מענשען, װאָס זאָלען אײַנאָרדנען די „אָװענדען" פֿאַר די צװײ חברה־לײַט, איז גראָדנער געפֿאָרען אױף אַ גוטען פּלאַן. אַלס פֿאַפּיראָסניק האָט ער אין יעדער שטאָט און שטעטעל זיך געװענדעט צו די פּאַפּיראָסען־אַרבײַטער, און זײ פֿלעגען אײַנאָרדנען די „אָװענדען" און פֿלעגען אױך זײַן די בעסטע קונים אױף בילעטען.

אַבֿרהם גאָלדפֿאַדען דערצעהלט, אַז גראָדנער האָט אויסער זײַנע קינסטלערישע פֿעהיגקײטען אױך געהאַט ענערגיע און מוט, אײַגענשאַפֿטען, װעלכע מען ניט געװעהנליך צו די ליטװישע יודען. מיט אײן װאָרט — גראָדנער האָט געהאַט אונטערנעמונגס־גײסט. אין דער צײַט, װען די אַנדערע לידער־זינגער זענען אַרומגעפֿאָהרען אין די קלײנע שטעטלעך און האָבען געזונגען און אַ גענוגענליכער שטוב, און אַ קיך, אָדער און אַ שענק, פֿלעגט ישראל גראָדנער קומען אין גרויסע שטעט, אָפּזוכען אַ גרויסען לאָקאַל, מאַכען אַנ'עמטראַדע, אויסשטעלען גימערירטע בענקלעך און דרוקען קלײנע אַפֿישלעך. אַלע לידער פֿלעגט ער זינגען „קאָסטיומירט" און צום שלום פֿון יעדען לידעל, זאָגאַר װען דאָס לידעל איז געװען אַנ'ערנסטענס, פֿלעגט ער צו טאַנצען.

אָט אַזױ, אַרומפֿאָהרענדיג איבער די גרעסערע שטעט, האָט גאָלדפֿאַדען אַ מאָל געטראָפֿען גראָדנער'ן מיט פֿישזאָנ'ען אין זשיטאָמיר. גראָדנער האָט דאָרט געזונגען און „פֿאָגעשטעלט" גאָלדפֿאַדען'ס לידער און גאָלדפֿאַדען איז געװען פֿון איהם אַזױ בעגײַסטערט, אַז ער האָט איהם געגעבען זינגען אַ פֿעליעטאָן „די באָבע מיט'ן אײניקעל", װאָס איז דעמאָלט געװען געדרוקט אין אַ יודישען זשורנאַל. „די באָבע מיט'ן אײניקעל" איז נישט געװען קײן פּיעסע, נאָר בלויז געשריבען אין דער פֿאָרם פֿון אַ דיאַלאָג. ערשט שפּעטער האָט גאָלדפֿאַדען דערפֿון געמאַכט אַ פּיעסע. נו, האָט גראָדנער גענומען דעם פֿעליעטאָן און בעשלאָסען איהם צו „שפּילען" אַלס טעאַטער־שטיק. ער איז געקומען קײן קיעװ אין געניזמען[?] אַ טעאַטער. אָבער די רוסישע פּאָליצײַ האָט נישט דערלויבט צו שפּילען, איז דאָך אָבער גראָדנער, װי אַלע ליטװאַקעס, געװען אַנ'עקשן, האָט ער אײַנגעזוכט אַ גרויסען שפּײַכלער פֿון [?] גרעסטען [?] ר' נח רײַנעס און ער האָט דאָרט אין אַ פּאַבליכער אױפֿגעפֿיהרט גאָלדפֿאַדען'ס „די באָבע מיט'ן אײניקעל". פֿערשטעהט זיך, אַז די פּאָליצײַ האָט זיך דערפֿון דערװאוסט און האָט אַרעסטירט גראָדנער'ן צוזאַמען מיט די איבריגע שפּילער. קוים בעפֿרײַט זיך, איז גראָדנער אַרומגעפֿאָהרען מיט דער פּיעסע איבער אַנדערע שטעט און צװײ קומענדיג קײן קרעמענטשוג, האָט ער בײַ אַ קאָמאַשען־מאַכער און שטוב זיך בעקענט מיט זײַן טאָכטער יענטעלע, מיט װעלכער ער האָט שפּעטער חתונה געהאַט. דאָס איז געװען אײניגע פֿון די ערשטע יודישע אַקטריסעס, די שפּעטער בערוהמטע אַנעטאַ גראָדנער.

אינטערעסאַנט איז, אַז כּמעט גראָדנער איז געװען אַנ'אַקטיאָר, האָט ער זיך נישט ערלויבט צו ראַזירען. װי אַבֿרהם פֿישזאָן דערצעהלט, האָט גראָדנער געטראָגען אַ באָרד און װען ער פֿלעגט שפּילען די ראָל פֿון „די באָבע", פֿלעגט ער די באָרד פֿערקלעפּען און באָלד נאָכ'ן שפּילען דעם קלײנעם װידער אַראָפּרײַסען.

אָבער פֿון שפּילען „די באָבע מיט'ן אײניקעל" האָט מען נישט געקאָנט צייהען קײן פּרנסה און גראָדנער, װעלכער האָט שוין נישט געװאָלט צוריק װערען אַ פּאַפּיראָסען־מאַכער, איז דעריבער געװאָרען אַ זינגער און די װײַן־קעלערס.

אַזעלכע זינגער זענען דעמאָלט געװען אין די צענטראַלנער און פֿון זײ שטאַמען טאַקע די ערשטע יודישע אַקטיאָרען.

ראובן װײַסמאַן, דער ערשטער פּראָפֿעסיאָנעלער סופֿלער בײַם יודישען טעאַטער, דערצעהלט, אַז אין 1877 האָט ער אין אָדעס געטראָפֿען אין אַ װײַן־קעלער זינגען גראָדנער'ן מיט די אַנדערע בעריהמטע לידער־זינגער, װי קאַפּסקע און אהרן מאַגער. אָבער ישראל גראָדנער, אָדער „טראָלוק פֿאַפּיראָסניק", װי מען האָט איהם גערופֿען, האָט זיך אויסגעצײכענט פֿון אַלע אַנדערע. ער האָט ניט נאָר געהאַט אַ שײנע מעזאַנאַ־שטימע, נאָר זײַן מימיק איז שוין דעמאָלט געװען, װי פֿון אַנ'אמת'ען אַקטיאָר. װאָס מען האָט נאָך ביז דאַן בײַ יודען נישט געזעהן, װער שמועסט, אַז ער האָט געזונגען אַ חסידיש לידעל, מיט חסידישע תּנועות און העװיות, פֿלעגט דער עולם און װײַן־קעלער צורײַסען אין בענקים טערונג.

אינטערעסאַנט איז דאָס בילד, װי אַזױ די „פֿערשטעלונגען" אין די רעסטאָראַנען װײַן־קעלערס האָבען אויסגעזעהן.

פּונקט אַזױ װי הײַנט, זענען שוין דעמאָלט געװען „סטאַרס". דער „סטאַר"

(ענדע־זײַט 11)

ראַקעטען

א זאַמלונג קאַלאַמבורען

פֿון א מ י ק (לאָדז)

פֿרויען אינטערעסירען זיך װעניג מיט נאַטור־געשיכטע, אָבער כּמעט אַלע אינטערעסירען זיך שטאַרק מיט — ראָמאַנטישע געשיכטען....

װײַלאַנג דער מענש לעבט, האָט ער ליב איבערצולעבען דאָס, װאָס ער האָט נאָך נישט — איבערגעלעבט...

פֿאַר דער חתונה שילען זיך פֿערליבטע ליבעס־פּראָװלעך אין שפּעטער, װאָלט איינער דעם אַנדערן גערן געשיקט — צום טײַװעל....

פֿאַר אײן מאָל װערט אַ מערדער־קרימינאַל נישט בעשטראָפֿט: בעת עס נעמט זיך איהם אײַן — אַ װײַבסבילד־מאָרד...

פֿײַערלעשער קאָן מען פֿערגלײַכען צו מײדלעך: בײדע געהען — אױפֿ'ן פֿײַער.

פֿאַרהאַן אַ סך מענשען, װאָס זײ גלויבען נישט אין קײן שום גלויבען, זײ זענען אָבער — אָבערגלויביש...

מענער האָבען טאַקע אַ שטאַרקען כאַראַקטער און פֿאַרט האָבען כּמעט אַלע אַ שװאַכקײט — צו פֿרויען...

פֿון אַלע טיפּען פֿרויען איז דער ערגסטער טיפּ די — קאָקעטקע...

שלעכט איז, װען אײנער האָט געדאַנקען און האָט נישט, פֿאַר װעמען צו רעדען; ערגער איז, װען אײנער האָט נישט קײן געדאַנקען און האַלט אין אײן — רעדען...

פֿרויען ברענגען אונז אױף דער װעלט; אָבער אָפֿטמאָל ברענגט אונז אַ פֿרוי — פֿון דער װעלט...

—0ֹ0—

? ער איז געקומען

ערצעהלונג פון דייטשען

פון **ו. פאלאר**

קען יונגע מיידעלע איז זי שוין ניט געווען. דאס האט זי געוואוסט, אבער פינף־און־דרייסיג יאהר? זי האט עס אליין קוים געקאנט גלויבען אויף זיך דאך איז עס געווען א׳אמת.

ווי שנעל די יאהרען איהרע זענען פערביי־געלאפען! נאך איידער זי האט נעהאט צייט זיך ארומצוזעהן, וואו זי האלט אין דער וועלט, איז שוין געווען נאך אלעמען... וואו, ב׳לעבען, האט זי דען געהאט א רוהיגע שעה צו קענען זיך אפגעבען חשבון־הנפש, צו קענען א טראכט טאן וועגען א תכלית?

זי האט זיך מיט אמאל געכאפט, אז זי איז געעלטערט, אפגעלעבט, פער־וועלקט. עס איז שוין אבער געווען שפעט אפשר שוין צו־שפעט.

ס׳איז געשעהן פאר׳ן שפיגעל. זי האט רעדזעהן פאר זיך אנ׳אפגעצעערט געזיכט מיט דינע פעלדעלעך ארום דעם מויל און „זעקעלעך" ארום די פערלאשענע אויגען. מיט א פערקלעמטען געמיט האט זי — צום ערשטען מאל — זיך פער־טראכט וועגען איהרע פינף־און־דרייסיג יאהר, וואס זענען אפגעלאפען ווי איין טאג. זינט זי געדענקט זיך, איז זי גע־ווען איינגעשפאנט אין דעם יאך פון אר־בייט. מיט איהר ארבייט האט זי אויס־געהאלטען די אלטע טאטע־מאמע. מיט איהרע צעהן פינגער האט זי אויפגע־

[illegible]

...באטש געהאט בעקאנטע, וואס זי וואלט געקענט געהן צו זיי, — איז דאס אויך נישט. די אמאליגע חבר׳טעס איהרע האט זיך פערלוירען. און די אנדערע מיידלעך פון איהר עלטער האבען אלע שוין אויך מענער און קענען זיך מיט איהר נישט אפגעבען. אך, ווען זי וואלט אויך געהאט א מאן!

ווי אזוי, אייגענטליך, האט זיך עס געמאכט, וואס זי האט קיינמאל נישט געטראפען א יונגערמאן, מיט וועלכען זי וואלט געקאנט חתונה האבען? דער ענט־פער איז: ווידערשמאל די ארבייט! צי האט זי דען אמאל צייט געהאט פאר אזוינע זאכען? די גאנצע טעג האט די ארבייט אויסגעפילט אלע איהרע גע־דאנקען! און אין די אווענדען און די אווענדען פלעגט זי מיט שווערע, בליי־נע גלידער זיך ארייננארפען און בעט ארײן און אנשלאפען, ווי א מוטע, אהן חלומות, ביז אין פריהמארגען.

דעם אמת געזאגט, האט זי ביז היינט נאך קיינמאל נישט געפיהלט און זיך דעם פערלאנג נאך א מאן.

ערשט אין פריהלינג, ווען זי פלעגט יאהר־איין, יאהר־אויס זעהן ווי יונגע־לייט און מיידלעך געהען ארום צוזאמען מיט אייפגעלויכטענע, אויפגעמונטערטע בליקען, פלעגט עפעס א מאל געפיהל זיך א ריהר טאן ביי איהר אין הארצען. עס איז אבער געווען גיכער א געפיהל פון קנאה צו יענעמ׳ס לוסטיגער יוגענד, איידער א בעפקענויש נאך ליבע. און אין די זומער־נעכט, פאר׳ן שלאפען־געהן, ווען די זאנפטע נאכט־ווינטלעך האבען געצערטעלט איהר לייב, האט איהר הארץ נעגומען שלאגען מיט א מארנער אומ־

[illegible]

(ענדע — זייט 11)

בילדלעך פון אורוגוואי

פון **ל. רעזניק**

(ספעציעל פאר׳ן „לאדזער טאג.")

סעררא טשאטא

[illegible]

פאסא לא ערוס

[illegible]

(ענדע — זייט 11)

אנעקדאטען

פון דער ליטעראַרישער וועלט

מען האט אמאל געפרעגט בײ בער־נארד שאו, צי האלט ער פון פיזישע גימ־נאסטיק, און צי ער פערנעמט זיך דער־מיט. האט ער געענטפערט:

„איך האב קיינמאל נישט געהאט ברעה מיר ארויפצושטעלען אויף דער פרובט א קלאזיר. איך וויל אויך נישט", האט שאו געזאגט, „אז אויף מיין פרובט זאלען ארומשפאצירען דרײ העלפאנדען. איך האב, אז זיי קאנען זיך געפינען א פאסינגערען ארט.

* * *

אין פארין איז עמיל זאלא ארײן אין אנ׳טיקוואריום און געוואלט קויפען אנ׳ אלטערטימליכע סטאטוע.

— וויפיל קאסט עס? — האט זאלא געפרעגט.

— פינף טויזענד פראנק, פאר איי־ערטוועגען אבער וועל איך מאכען א הנחה, — נאר דריי טויזענד פראנק.

דער דיכטער האט תיכף בעצאהלט דעם פרייז, און געטראכט: א דיכטע־רישער נאמען קומט דאך אמאל צונוץ.

— וואוהין דארף איך דאס אפשי־קען? — פרעגט דער פערקויפער.

— אין האטעל ארײן, האט זאלא געענטפערט.

— און אייער נאמען?..

* * *

ווי בעקאנט האט דיומא אנגעשריבען פיל הקדמות צו פרעמדע ביכער. דערויף האט אמאל געזאגט מאראם מעטערניק: „איך פערשטעה נים, צוליב וואס שפילט ער די ראלע פון בעל עגלה, בעת ער אליין האט א וואגען".

* * *

א קריטיקער איז אנגעפאלען אויף א זאץ, וואס געפינט זיך אין א ראמאן פון דיומא. אין דעם זאץ ווערט גערעדט וועגען א „וועהמאגדיגער פיסטקעט, וואס רופט ארוים שמערצען". „ווי אזוי קען א לעבדיגע זאך וועה טאן?" — פרעגט דער קריטיקער.

דערויף האט דיומא געענטפערט:

„זאגט מיר, מיין ליבער, צי האט אייך נאך קיין מאל נישט וועה געטאן דער קאפ?"...

* * *

א יונגער דיכטער האט זיך געווענדט מיט עפעס אנ׳ענין צו א ווינער פראפע־סאר און איהם איבערגעגעבען א רעקא־מענדאציע בריף פון פראנץ ווערפעל, אין וועלכען ווערפעל האט שטארק געלויבט דעם יונגען דיכטער. נאכ׳ן איבערלייענען דעם בריף זאגט דער פראפעסאר: „גוט, איצט ווייס איך, ווער איהר זענט, אבער ווער איז דאס דער הער ווער־פעל?"...

* * *

פרין סמאלענסקי האט געזאגט:

א יוד וועט גיכער שרייבען א בוך, איידער קויפען א בוך.

* * *

א. מ. דיק האט געזאגט: א פויער האט א סך מעהר איבערלייגונג בײם קויפען א פערד, ווי א יוד בײם נעהמען א ווייב...

* * *

נאך האט געזאגט א מ. דיק:

אז ליבע איז נישט צו טרויען — איהר קלענסטער פונק ווערט צופלאמט, אז קען ים מיט וואסער קען עס נישט לע־שען...

מענשען וואס ליידען אויף צעירות און ערקרענ־קונגען פון די געדערים ־שליימהויט, מאגען־דריי־קונגען, פיסטלען און אנדערע געדערים־קרעלונגען דארפען טרינקען יעדען פריה און אוונד אויף געדערים רייניגונג צו א פירטל גלאז נאטירליך
Franciszka Józefa
ביטער וואסער

אין קאמף פון ליידענשאפטען

ראמאן פון לאדזער לעבען

(35-טע פארזעצונג)

אבער אין מאמענט, ווען ער האט בעריהרט איהרע ברעכטיגע ליפען האט מארי א געשריי געטון, האט זיך צו־ריקגעצויגען און איז אנידערגעפאלען אויף א שטוהל.

— ניין, ניין, אזוי קען נישט זיין!.. איך, איך וויל נישט!.. איך וויל נישט.

לארד רידווארד איז געשטאנען ווי עמיצער וואלט איהם א קלאפ געטון מיט עפעס. מארי האט זיך פאמעליך בערוי־היגט און האט געזאגט:

— זייט מיר מוחל, לארד, איך ווייס, איך פיהל, אז איך האב אייך בעליידיגט מיט מיין האנדלונג, איך האב אייך טיף אנגעריהרט, אבער איך בעט אייך, איהר זאלט מיר גלויבען, אז איך קען נישט אנדערש.

איך ליב אייך. עס וואלט געווען א גליק פאר מיר, ווען איך ווער אייער פרוי, אבער עס איז דא אין מיר עפעס אזוינס, וואס איך קען מיר אליין נישט ערקלערען. אזוינס, וואס לאזט מיר נישט, איהר זאלט מיך צערטלען.

איך וויל ווערען אייער פרוי, לארד, אבער דערוויל אהן צערטליכקייטען, אהן קושען, איך בעט אייך, לאזט מיר איבער א שטיקעל צייט. דאס וועט זיכער פאראיבערגעהן.

אין רידווארד׳ס קאפ האבען זיך די געדאנקען געמישט ווי בעת א שטורם.

— פארוואס? פארוואס קען זי מיך נישט קושען?

עפעס אנ׳אינערליכע שטים פערבאט איהר דאס צו טון? זי זאגט דאך אבער, אז זי ליבט מיך, אז זי וועט זיין גליק־ליך צו ווערען מיין פרוי?

אפשר איז דאס בלויז מיידעלשע בעשיידענקייט? איך האב שלעכט געטון, וואס איך האב מיך דערנעהנטערט אזוי שטורמיש צו אזא איידעל ווערען. איך האב זי פשוט אפגע־שראקען.

רידווארד האט אליין נישט בעמערקט, ווי ער האט ווי־דער געכאפט אין זיינע ארעמס זיין געליבט מיידעל. ווידער האט ער זי געוואלט קושען און ווידער האט ער געהערט, ווי זי גיט א געשריי:

— איך קען נישט! איך קען נישט!

פלוצלונג האט זיך געעפענט די טיר און אויף דער שוועל איז געבליבען שטעהן זיין שוועסטער לעא.

— ווי איך פרעה זיך, ווי גליקליך איך בין, וואס איך האב אייך אזוי געטראפען, — האט זי אויסגערופען אנ׳ ענטציקטע. — איצט וועט מיר זיין פיל לייכטער אוועקצו־פאהרען פון דאנען.

— וואס? דו ווילסט אונז פערלאזען, שוועסטער? — האט דער לארד א פערוואונדערטער געפרעגט. — דו מיינסט דאך דאס אוודאי נישט ערנסט?

— באלד וועל איך אלץ ערקלערען, אבער קודם כל, וויל איך זיין זיכער, צי דאס, וואס איך האב פריהער גע־זעהען, איז ריכטיג. איהר האט זיך געקושט, נישט אמת? ווען איך בין אריינגעקומען, האט זיך מיר געדאכט, אז איך האב אייך געזעהען אין א ליבעס־אומארמונג. האט מיך דער בליק געגארט?

— זעהר ריכטיג, דאס וואס דו האסט געזעהען איז ריכטיג. — האט רידווארד א שטראהלענדיגער געענטפערט. מארי וועט ווערען מיין פרוי.

— גאט צו דאנק! — האט לעא אויסגערופען. — די דאזיגע ידיעה פרעהט מיך זעהר. זייט גליקליך, מיין טייערער ברודער און דו מיין טייער שוועסטערל.

א פרעהליכע האט לעא זיי ביידע געקושט.

אבער איצט האט מארי זיך נישט געוועהרט ביים קו־שען, פערקעהרט, זי האט זיך שטארק געפרעהט, וועו זייערע ביידענס ליפען האבען זיך בעריהרט.

* * *

מיט א שעה צוריק האט דער בריף־טרעגער געבראכט א פאקעט, אין וועלכען עס האט זיך געפונען אויך א בריף פון גענעראל הערקאמער, לעא׳ס מאן.

צווישען אנדערן האט דער גענעראל געשריבען וועגען דער גרויסער עהרע, וואס איז איהם אפגעגעבען געווארען. ער איז געווארען בעשטימט אלס גובערנאטאר פון דער ענגלישער קאלאניע אין ניוזילאנד. דאס איז געווען נישט קיין קליינער כבוד.

— איך בין גליקליך, — האט דער גענעראל געשרי־בען, וואס זיין קעניגליכע מאיעסטעט האט גראד מיך אויס־געקליבען.

ביז איצט האט גענעראל הערקאמער רעזידירט אין אינ־דיע, וואוהין ער האט נישט געוואלט אריבערנעמען זיין פרוי צוליב דעם הייסען קלימאט. איצט, ווען ער איז ארי־בערגעטראגען געווארען קיין ניו־סידוואלס, וואו ער האפט צו פערבלייבען עטליכע יאהר — האט ער געבעטען, זיין פרוי זאל קומען צו פאהרען צו איהם, כדי זי זאל, האט ער געשריבען, זיך טיילען מיט אלע כבודים זיינע.

א־שטאט צו פרעהען זיך, איז לעא גאר טרויעריג געווארען.

זי האט נישט ליב געהאט איהר מאן און עס איז איהר שווער געווען צו גלויבען, אז זי זאל איהם ווען עס איז ליב קריגען. ווען זי האט חתונה געהאט איז זי אלט געווען 21 יאהר און גענעראל הערקאמער איז אלט געווען זעכציג.

דאס, וואס לעא האט אויסגעקליבען אזא אלטען מאן, איז געווען א סוד פאר אלע און אפילו איהר אייגענער ברו־דער רידווארד האט דערוועגען גארנישט געוואוסט.

— מן הכתם ווייס לעא, וואס זי טוט, — האט ער זיך געטראכט און האט ווייטער נישט געפרעגט.

בעת הערקאמער איז אוועקגעפאהרען איז לעא געווען גליקליך, אז זי קען בלייבען ביי איהר ברודער. אזוי גוט האט זי זיך געפיהלט מיט איהם. און איצט, ווען אין הויז האט געוואוינט די דאזיגע שעהנע און ליבע מארי, האט צו איהר צופרידענהייט נישט געווען קיין סוף. אבער יעדע זאך האט איהר סוף און מיט א וועהטאג אין הארץ האט לעא געמוזט אוועקפאהרען.

און אט איז זי איצט געקומען, כדי איבערצוגעבען די דאזיגע טרויעריגע נייעס.

(פארטזעצונג קומט)

חוזק — הומאָר און סאַטירע פון דער וואָך — צוזאַמענגעשטעלט פון אב—נעק

טראַגעדיע פון לאָדזשער נעמען
ווער אין לאָדז האָט דעם ריכטיגען נאָמען?

דער נאָמען איז אָפט דער היפוך פון דעם נאָמען-טרעגער. צו ווייזען מיר נעמען פון אזעלכע לאָדזשער:

בעקער איז אַ שניידער און שניידער איז אַ פריזיער. דרוקער האַנדעלט מיט שמעקעכץ און פישער איז אַ בוכהענדלער. יאַסקע איז אַ קאָלעקטאָר און בייגעלמאַן איז אַ קאָמפּאָזיטאָר. קאַנטאָר איז אַ יובילער און פליישער איז אַ דאָקטאָר. גראָסמאַן איז גרויס ווי אַ נעניק און קליינמאַן איז אַ גאַנצער וואָלקענ-קראַצער. לי בערמאַן איז אַ קרומער האָקען און ביטערמאַן איז אַ נאַש בראָט. ווינער איז אַ גערער ... און רוס איז אַנ'אַלעקסאַנדרער ... שוואַרצמאַן איז אַ געלער און ראָטמאַן איז אַ שוואַרצער.

דער נאָמען איז פונקט דער היפוך פון זיין פאַך און פערזאָן.

נאָר איין מענש איז דאָ אין לאָדז, וואָס זיין נאָמען איז ענג פערבונדען מיט זיין פאַך — קאַפּעלושניק פון קאָנסטאַנטינער 8: „ער הייסט קאַפּעלושניק און איז אַ קאַפּעלוש-מאַכער — אַנ'אויסנאַהם פון אַלע לאָדזשער נעמען.

האָניג פויגעל.

צום זיג פון די בערד

(פּראָזאַ אין גראַמען)

אַמאָל אַ שמשון איז געוועזן, עס שרייבט די געשיכטע. זי בעווייזט אונז קלאָר. דעם גאַנצען כח, וואָס ער האָט געהאַט, בעשטאַנען איז אין די האָר.

אַז גבורה אין האָר בעשטעהט, האָט די צייט אונז איצט ערקלערט.

אַמאָל געוועזן איז זי אין די האָר, היינט שטעקט זי אין די בערד ...

קנאַפּז.

פונוואַנעז נעמט זיך די דאַטשע?
וויסנשאַפטליכע ענטדעקונג פאַר נייגעריגע דאַטשע-פאָהרער

די דאַטשע שטאַמט נאָך פון אור-אַלטע צייטען.

פאַר'ן רבונו של עולם זענען געקומען אַ גרופּע בעצייבטע מיט אַ בקשה. רבונו של עולם, האָבען זיי גע'טענה'ט, פאַרוואָס זענען מיר, דיינע קינדער, ערגער פון אַלע אַנדערע דיינע בעשעפענישען? פאַרוואָס האָסטו אונז בעשטראָפט מיט ווייבער פון וועלכע מיר ליידען מעהר פון אַלע אַנדערע בעשעפענישען, און מיר האָבען קיינמאָל קיינמאָל קיין מנוחה נישט פון זיי?

האָט דער רש"ע אויסגעהערט די געגרעכטע טענה און העט בעשאַפען אַ דאַטשע אין פין דעמאָלס אָן, ווערען מיר, מענער אויסגעלייזט איינמאָל אין יאָהר פון אונזערע צרות...

אַרויסגענומען פון אַ כפר און איבערדערצעהלט פאַר די דאַטשניקעס פון קנאַפּז.

אַ קלאָג-ליד
פון אַ פאַרגעסענעם בחור

מיין מיידעל עסט ווייניג,
זי פּיקט ווי אַ פויגעל:
דערביי פערקוועטש זי
ליב מיט איהר אויגעל...
(ווען זי עסט אויף איהר אייגענעם חשבון)
מיין מיידעל, מיין מיידעל,
אוי, קען זי קייען!
זי קייט ווי אַ גזלן
און שלינגט פאַר דרייען
(ווען זי עסט אויף מיין חשבון)

ער געהט אויף אַ שמחה

וואו איילסטו עס אַזוי?
איך געה אַריין צו מיין שכן אויף אַ קידוש.
וואָספערע שמחה איז דאָס ביי איהם?
זיין ווייב איז געפאָהרען אויף דער דאַטשע.

ק—גער.

דאַטשע-פערגלייכענישן

וואָס איז דער אונטערשיד פון אַ סוחר ביז אַ ליעטניטשקע?

דער ערשטער נעמט צו און געהט זיך צען, די צווייטע זיצט און נעמט צו.

וואָס איז דער אונטערשיד צווישען אַ ווייב אַ ליעטניטשקע ביז אַ וועקסעל?

ביידע זעהט מען נישט געדענקען, ווען זיי קומען צוריק.

וואָס איז דער חילוק פון אַ ליעטניטשקע ביז די הענטיגע פרנסות?

ביידע זענען אויף דער ליפּט.

וואָס איז דער אונטערשיד פון פולקאַניק מינצבערג ביז אַ „זווישענע" פּולקאַוניק?

אַ „זווישענע" פּולקאַווניק, אַז ער פיהרט מלחמה פאַלען טויטע, אַז פּולקאַווניק מינצבערג פיהרט אַ „מלחמה", ווערען טויטע לעבעדיג...

ק—ר.

אויף דאַטשע

פון גראַף קאַלי

פרעהליך, לעבעדיג און לוסטיג
איינגעשפּאַנט איז שוין די קליאַטשע.
אָנגעלאָדען מיט כלי-בית
און איך פאָהר הלכת-דאַטשע ...

כיהער מיך „פערדעלע געטרייער
איבער טראַקטען און שאָסען,
קומען וועסטו צו אַ הייזעל
וואו מען הערט די הענער קרעהען ..

וואו אַרום אויף גרינע לאָנקעס
און מיט טיפען גראָז פערוואַקסען,
פּאַשען פרידליך זיך צוזאַמען
ווייבער, קעלבער, ציגען, אָקסען ...

וואו פון נאָהנטען טייכעל הערט מען
זשאַבעס קוואַקען אַ סימפאָניע,
גיבען דאָרט קאָנצערט להבדיל
ווי ביי אונז אין „פילהאַרמאָניע" ..

זיי געטרייסט, דו שטאָלצע פּאַלאַץ
ווערען וועל איך דאָ געזונט.
ווייט פון טומעל, פון האַרמידער,
כ'וועל קיין צייטונגען נישט לעזען.

ס'האָט די צייטונג מיר דערעסען
אַלע טאָג די זעלבע קאַשע
צרות, זעלבסט-מאָרד, עקזעקוציעס
לייבל מינצבערג, קעמאַל פּאַשאַ ...

זלאַטשעוו, ראָזוואַי, קהלה-טוער,
נייז, איך קאָן שוין מעהר נישט הערען.
זייער ערליכקייט און צניעות
אויף אַ שכור געזאָגט ווערען !..

אַ „לעבעדיגער" בריף פון אַ גרופּע מתים
צו די ניי-געוועהלטע אגודה'שע דאַזאָרעס

(ספּעציעל צום „חוזק")

ליבער חבר חוזק-רעדאַקטאָר (מיר רופען אייך „חבר", ווייל אַ שרייבער איז געגליכען צו אַ טויטען..) מיר, אַ גרופּע מתים בעטען אייך דורך אייער „חוזק" איבערצוגעבען די נייע אגודה-דאָזאָרעס פאָלגענדע בקשה:

היות, ווי צו די קהלה-וואַהלען האָבען מיר אָפּגעגעבען אונזערע שטימען פאַר דער „אגודה" און נאָר אַ דאַנק אונזערע שטימען האָבען זיי „מנצח" געווען, פערדינען מיר אַלס פערגיטיגונג פאָלגענדעס:

1) פערזאָרגען אונזערע אלמנות און יתומים מיט דער הילף פון דער סאָציאַלער הילפס-קאָמיסיע,

2) נישט צולאָזען אונזערע ווייבער אויף אונזערע קברים, מחמת מיר האָבען זיי גענוג געהאַט ביים לעבען,

3) די טויטע נישט לעגען אַזוי טיף אין דער ערד, וואָרים ביים לעבען זענען מיר אויך געווען 9 איילען אין דער אדמה,

4) יעדען פּאַרטיי-מאַן לעגען נעבען זיינע פּאַרטיי-חברים—זאָלען זיי כאָטש נאָכ'ן טויט האָבען מנוחה,

5) נישט לעגען די „בערדיגע יחסנים" פון אויבען-אָן,

6) פערוועהרען דעם אַריינגאַנג פאַר „פּאָרלעך"' מיר קאָנען ממש נישט צוזעהען, ווי לעבעדיגע מענשען געהען זיך לעבעדיגערהייט בעגראָבען.

מיר האָפען, אז די אגודה-דאָזאָרעס וועלען אונזער בקשה נעמען אין אכט, און דערמיט געבען אַ פערגיטיגונג פאַר אונזער „לעבהאַפטען אַנטייל" ביי די קהלה-וואַהלען.

מיט גרוס
אַ גרופּע מתים פון לאָדזשער בית החיים

קאַלינסקי'ס רעוידענץ, סיון תרצ"א.
איבערגעשריבען צום דרוק פון קנאַפּז.

אוי, די זון!..

(פריי לויט פרצ'ן).

.1

דו זעהסט, די ערד האָט זיך בעפרייט,
פון שלאָף, — פון קעלט און שניי.
נאָר זעה! מיין ווייב האָט זיך בעגייט.
מיר טוט עס שרעקליך ווי.

.2

איך וויים, עס הויבט זיך איצטער אָן
פאַר מיר אַ נייער לעבען.
אויף דאַטשע פאָהרען מוז מיין ווייב,
נאָר איך מוז אַלץ איהר געבען,

.3

איך וועל איהר דאַרפען געלט בעזאָרגן,
מיט אַ טוץ פאַר קליידער.
און איהר העלפען זאַפט דאָרט קאָכען,
זאָרגען וועגען סדר.

.4

איך וועל דאַרפען טעפלעך טראָגען,
אין די גרעסטע היצען.
און אונטערן טאַפּטשאַן דעם גרויסען
וועל איך שטאַרק, נעבעך, שוויצען.

.5

דו זעהסט! די זון לייכט וואַרים העל,
די מענשען זענען גליקליך.
מעהר נישט ביי מיר ווערט איצט די
האַרץ צעריסען אויף שטיק-שטיקלעך.

של. מאַליאַצקי.

—=0§0=—

די „צדי־ים"
פון דער ליסטע נ' 18

די „אגודה"-לייט זענען באמת גרויסע צדיקים: זיי האָבען ביי די קהלה-וואַהלען אין לאָדז מחיה מתים געווען ...

זיי ווייסען, אַז „מחיה מתים אתה רב להושיע" — אַז מ'איז מחיה מתים ווערט מען געהאָלפען.

סאָקראַטעס.

אַ פערגלייך

ווייב: זעהסטו, יאָסעל, די צייטונג שרייבט, אַז אַ באַרג האָט גענומען שיסען מיט פייער.

מאַן: האָט מען איהם געדאַרפט נאָכגעבען.

ווייב: וואָס הייסט?

מאַן: אַז איך גיב דיר נישט נאָך, שיסט דו אויך מיט פייער. ק—גער.

אַלמועלע ברכות

אַזוי שווער זאָל זיין דיינע שונאים דיר צו טון אַ רעה, ווי שווער ס'איז היינט צו בעקומען אַ שטיקעל הלואה.

דיין מזל זאָל דיר אַזוי וואַרימען און גלעטען, ווי לייכט עס טוישען זיך היינט רעגירונגס-קאַבינעטען.

דיין דעה זאָל אַזוי גילטען ביי דיין ווייבעל דינה, ווי די דעה פון דער „אגודה" אין דער גמינע.

סאָקראַטעס

אַ גוטער כוח

זאָג מיר, פון וואַנען איז עס אַ בעוויז, אַז מ'באָרגט היינט איינעם אַ גמ"ח איז עס אָבגעשטאָרבען?

ווייל ער מיז דערנאָך „לויפען און בעטען"...

מכח דריה"ד
נאָך וועגען „געמאַכטע" וואַהלען

ווייסט, בעריל, איך האָב געזעהען אַנ'אויטאָמאַט, אַז מ'גיט אַ דרעה קומט אַרויס אַ פערטיגער בעפשטיק.

אויך מיר אַ קונץ! אונזער „אגודה" האָט אַ דרעה-געגעבען ביי אַ וואַהל-אורנע איז אַרויס שפּריגען אַ פערטיגער דאָזאָר ...

קנאַפּז.

דאָס און יענץ

כתם אַזוי אין דער וועלט אַריין

אַז פראָס. פּיקאַרד איז אַרויף אין הימעל אַריין, טוט זיך אַ רעש.

אַז אַ לאָדזשער סוחר איז אַזוי טיף אין דר'ערד איז שאַ-שטיל.

אַז יודען זענען אַמאָל אין שפּאַניען געגאַנגען מיט לאַטעס :יז עס געווען אַ גזרה.

אַז ביים היינטיגען מאַגיסטראַט, יידען געהען מיט לאַטעס איז עס פערשטענדליך...

אַז אַ געוויסער פּראָפעסאָר כירורג האָט לעבעדיג געמאַכט אַ טויטען אויף איין מינוט, קאָכט עס דערמיט אין דער מעדיצינישער וועלט.

אַז די „אגודה" האָט לעבעדיג געמאַכט אַזויפיל טויטע, האָט מען נאָך צו איהר טענות !..

ק—ר.

מיין ערשטע וויזיט...

(פון דער סעריע: „עונג דאַטשע")

פון י. אבערזשאַנעק

לאדז — 12. יוני 1931 — זון אויפג. אינג. 3.17 — זון אונטערג. אינג. 7.54
פרייטאג כ"ז סיון תרצ"א פ' שלח — ליכט-צינדען 7.09

טאג-כראניק

פאבאר 1910

היינט, דאנערשטאג, דארפען זיך צו שטעלען פון יאהרגאנג 1910 פאר דער קאמיסיע 1 (זאקאנטנא 82) פון 8. קאמיסאריאט. — J, L, Ł, O, T, U, Ż,

פאר דער קאמיסיע 2 (אגראדאווא 34 יאהרגאנג 1910 פון 13. קאמיסאריאט K—

פאר דער קאמיסיע 3 (אלעע קאשטשושקי 21) דארפען זיך צושטעלען די יוגנטליכע פון יאהרגאנג 1909, (אדראטשעניעס) פון 1. קאמיסאריאט פון O. ביז Ź. אויסשליסליך.

די פאבאר-פליכטיגע דארפען מיט זיך מיטנעמען זייערע פערזענליכע דאקומענטען און די בעשטעטיגונגען, אז זיי זענען אריינגעצויגען געווארען אין די פ באר-ליסטעס.

לאדזשער וואיעוואדזטווע ווערט אפגעשאפט

לאדז דראהט צו פערלירען איהר אייגענעם פרצוף

(ב) אין די לאדזשער ווירטשאפטליכע קרייזען האט ארויסגערופען א באאונרוהיגונג דער פאקט, וואס דער קאמיטעט ביי דער רעגירונג צו ענדערן די אדמיניסטראטיווע פונאנדערטיילונג פון דער שטאט לאדז, נעמט ערנסט די פראגע וועגען אפשאפען אויף א רעכטען אמת די לאדזשער וואיעוואדזטווא. די ווירטשאפט זעהט אין דעריין א קלאפ פאר אלע בעזיצענדע בירגער פון לאדז און זי האט בעשלאסען זיך צו ווענדען צו דער האנדעלס-קאמער, אז זי זאל צוזאמען מיט'ן לאדזשער מאגיסטראט אונטערנעהמען ענערגישע שריט צו פערמיידען די ביז-איצטיגע גרענעצען פון דער שטאט לאדז און נישט אויסשטעלען איהר וויכטיגע בעדייטונג אלס אלגעמיין-ווירטשאפטליכער און אינדוסטריע-צענטער און פוילען.

אויף 8 און האלב מיליאן זל.

ארומגעשניטען דעם שטאטישען בודזשעט

דער לאדזשער מאגיסטראט האט פארענדיגט די ארבייט ביים רעדוצירען די בודזשעט-פאזיציעס פון די אײנקונפטען און אויסגאבען. אויף 8 און א האלבען מיליאן זל., איז זיין פון די אונטערנעמונגען פון איגענע-מוניציפאליטעט. דאס מוניציפאליטעט האלט, אז צוליב'ן עקאנאמישען קריזיס איז די לאדזשער בעפעלקערונג נישט אימשטאנד צו צאהלען אזעלכע הויכע שטייערן, ווי דער מאגיסטראט האט גערעכנט ביים ארויסציהען אין 1931.

טורעק, וואס לאזט נישט בעליידיגען די טערקען

(§) אין קרייז-געריכט איז פארגעקומען א מיקאנטער פראצעס.

קאנשמינעזש טורעק, א קאטאליק האט צוליב זיין פאמיליען-נאמען זיך פארנומען נישט צו לאזען בעליידיגען די טערקען. ווען זיין חבר קאלאקאווסקי האט אין אפריל ד. י. בעת א שמועס מיט איהם עקלערט, אז די טערקען, די מוסולמענער, געהען נישט און טעמפעל ארײן זיך „מתודה" זיין, האט טורעק מיט איהם זיך צוזאמגעקריגט און בעת דער קריגעריי איהם ארינגעזעצט א מעסער און פנים און אין האנד. קאלאקאווסקי האט אפגעראטעוועט די פאגאטאווע און טורעק איז ארעסטירט געווארען.

טורעק איז פער'משפט געווארען אויף 4 חדשים תפיסה.

בעשווינדעלטער פראווינצער יוד ווערט אין לאדז משוגע פאר צרות

א שרכו האט איהם צוגענומען העכער 1000 זל.

(§) א מורא'דיגער געשריי איז'ן באלויטער מארק ביי דער טראמוויי-סטאציע. ס'ווערט א צוזאמענלויף. פאליציי קומט אן.

ס'שטעלט זיך ארויס, אז דער, וואס שרייט, איז דער 32-יעהריגער דוד האלצמאן, א יודישער סוחר פון קינסק.

היות האלצמאן האט פערראטען סימפאטיען פון שנעון, איז ער אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל און זאמעלפונקט און ס'איז ארויסגערופען געווארען זיין פאמיליע פון קינסק.

ערשט דאן איז אויפגעקלערט געווארען די גאנצע געשיכטע מיט האלצמאנ'ס געוואלדען. ער איז געקומען קיין לאדז און אנגעקויפט דא אויף נאוואמיעיסקא גאס סחורות. געבליבען, ווארטענדיג אויף א געוויסען בערל צוקער, וועלכער האט איהם געזאלט צופירענגען געלד פון ווייב און קינסק, איז צו איהם צוגעגאנגען א קינסקער יוד און איהם איבערגעגעבען פון צוקער'ן א זא בריוועל: „זיי מוחל, וואס איך נעם צו די 700 זל. און 50 דאלאר, וואס דיין ווייב האט מיר איבערגעגעבען פאר דיר. איך מוז דאס געלד האבען, איך פאהר קיין פארטוגאל, און ב'וועל האבען, וועל איך דיר צוריקשיקען דאס געלד".

הערענדיג דאס, איז האלצמאן משוגע געווארען אויפ'ן ארט און ער האט געשלאגען יעדען, וועלכער איז איהם אונטערגעקומען.

צוליב'ן קריזיס ווערען טיילווייז די מיליטער-איבונגען היי-יאהר אפגעלעגט ביז צום הערבסט

אין די היי-יעהריגע רעזערוויסטען-איבונגען וועלען צוליב'ן קריזיס אריינטרעטען ענדערונגען. די מיליטער-מאכט וויל נישט אפרייסען די רעזערוויסטען פון דער זומער-ארבייט. צוליב דעם וועלען זיין פאלגענדע ענדערונגען בנוגע די טערמינען פון די מיליטער-איבונגען:

אונטער-אפיצירען, א חוץ די פון אגרא פלאן-דינסט, וועלען אנשטאט די פאר-אויסגעזעהענע 6 וואכען דורכמאכען די איבונגען אין 4 וואכען.

און „פיעכאטע"-דינסט וועלען די אונטער-אפיצירען און רעזערוויסטען געהען צו די איבונגען ערשט פון מיטען סעפטעמבער.

אויך די רעזערוויסטען פון קאוואלעריע וועלען דורכמאכען די איבונגען און הערבסט.

אין די איבריגע דינסט-צווייגען וועלען די איבונגען פארקומען אין די בעשטימטע טערמינען.

בלוטיג געשלעג מיט העק

(§) אויף קאזשעניאווסקי-גאס, אין באינג, האט צווישען איניגע שכנים אויס געבראכען א געשלעג מיט העק. פאליציי האט אינטערווענירט. פאגאטאווע האט אפגעפיהרט איניגע פערוואונדעטע און שפיטאל.

לאדזשער יודיש קאמעראל-טעאטער — געוו. ענגל. זאל — אל. 1-טער מאי 2. — דירעקטאר דוד צעלמייסטער.
גאסטשפילן פון **דוד הערמאן-טעאטער** מיט'ן אנטייל פון די געוועזענע שוישפילער פון דער ווילנער טרופע מיט דעם פרעמיער **יוסף קאמען** בראש
די פרייזען פון די בילעטער איז טעגליך פון 50 גר. ביז 1.50 שבת — פון 75 גר. ביז 2 זל.
פרייטאג, דעם 12. יוני 9.30 אוו. און די ווייטערדיגע טעג פרעמיערע!
„דער נסיון"
דראמאטישע לעגענדע אין 3 אקטען פון יעקב פרעגער
פערזאנען: לייבל שניידער — ראקאוו יחיאל; חנה לאה, זיין ווייב — קאהאן ב.; דוד'ל זייער זון — בירנבוים דוד; ר' שלום גרגס - מעסינגער מ.; ר' מאטל — הערשפעלד זלמן; ערשטער יוד — זילבער יחיאל; צווייטער יוד — ***; א דיקע יודינע — בת שבע; דער שרלת - קורלענדער יעקב; לילי, זיין טאכטער — קעניג דינה; בזבע, דעם שרה'ס מוטער — נערת רבקה; יאן, אשמדאי, בדחן — קאמען יוסף; 1-טער פויער — אולרייך דוד; 2-טער פויער — ***
יודען, מעדלעך, היידאמאקעס, פויערים.
שבת, 12 פארמיטאג פון 50 גר. ביז 1.50 זל. — **מאן, ווייב און רעוואלוציע**
שבת, 4.30 בייטאג פון 50 גר. ביז 1.50 — **דער טויבער** (די ברויט-מיל)
אינסצעניזאציע און רעזשי: דוד הערמאן. אדמ.-לייטער: א. גאריעלאוו. בילעטען-פארפערקויף אין דער קאנדיטאריי ראשגאלד, פיעטריקאווער 38. אין טאג פון דער פארשטעלונג פון 7 אוונט און שבת א גאנצען טאג ביי דער טעאטער-קאסע.

טעאטער און קונסט

היינט די פרעמיערע פון „נסיון" אין דוד הערמאן-טעאטער

היינט קומט פאר אין דוד הערמאנ'ס טעאטער אויף אל. 1-טער מאי 2 די לאנג-ערווארטעטע פרעמיערע פון פרעגער'ס „נסיון". די דאזיגע פיעסע פון יונגען יודישען דראמאטורג האט לאנג געווארט אויף איהר קינסטלערישען תקון אויף דער ביהנע. דוד הערמאן, איינער פון אונזערע בעסטע רעזשיסערען, האט נישט געקארגט קיין מיה און נאך א גרינדליכען שטודיום פון דער פיעסע האט ער אויסגענוצט אלע מעגליכקייטען צו מאכען דאס שטיק וואס טעאטראלישער און שעהנער הן אין טעכנישער, הן אין קינסטלערישער הינזיכט. די בעטייליגונג פון דוד הערמאן זענגען א גאראנטיע, אז דעם לאדזשער יודישען טעאטער-עולם ווערט געגעבען א פארשטעלונג פון הויכען ווערט. די פיהריגע ארטיסטען און ארטיסטינס און גלענצענדען אנסאמבל פון ווילנער.

מארגען די גארטען-פערוויילונג לטובת די שולן און קינדערהיימען ביים מעדעם-קוראטאריום

די מארגענדיגע גארטען-פערוויילונג אין „העלענאוו" לטובת די שולען און קינדערהיימען ביים מעדעם-קוראטאריום, זאגט צו צו זיין זעהר אינטערעסאנט. שוין איינציגע וואכען צייט די הויערען די צוגרייטונגען. עס איז צוזאמענגעשטעלט געווארען א רייך און פערשידענארטיג פראגראם, וואס וועט געוויס ארויסרופען ענטציקונג ביי אלע בעזוכער.

די פערוויילונג הויבט זיך אן מיט א דעפילאדע פון איינציגע הונדערט קינדער פון דער מיכאלעוויטש-שול (זגערזשער 42) ביז צום „העלענאוו" אונטער דער בעגלייטונג פון בלאז-ארקעסטער ביי דער „קולטור-ליגע". אין גארטען וועט שפילען דער סימפאנישער ארקעסטער. גימנאסטישע איבונגען וועלען אויסגעפיהרט ווערען דורך די מוסטער-גרופען פון „מארגענשטערן".

פיל אכט איז געלייגט געווארען אויף די אטראקציעס און גארטען, וואו עס וועלען אויך זיין פילם-אויפנאהמען פון אלע בעזוכער. אויף איינציגע ערטער וועלען זיין איינציגע בילוגע בופעטען. די פאנטען-לאטעריע ציילט איינציגע טויזענד ווערטפולע געווינסען.

און אווענד וועט דער גארטען זיין בעלויכטען מיט איינציגע טויזענד פערשידענפארבינע לעמפלעך.

—:0:—

פון די לעהר-אנשטאלטען

אין דער מענער-גימנאזיע ביי דער געזעלשאפט צופרעשפרייטען בילדונג און טעכניש וויסען צווישען די יודען אין לאדז (פאמארסקא 46) האבען בעקומען מאטורא'ס פאלגענדע אביטוריענטען.

יצחק אליעזר בערגער, אברהם מערקענפעלד, יוסף צוואנג, אברהם פידלער, מארקעך פארבער, גרשון גוטערמאן, יוסף יאקובאוויטש, אברהם מ. יאנושעוויטש, שמעון קערשבוים, מארקוס לעווקאוויטש, שמעון אזשעל, אייזיק אסעלקא, שמעון פ. ק. יוסף מענדעל ראגאזשינסקי, שמואל יעקב ראזענבערג, אברהם יוסף שטערנפעלד, שלמה שאר, זינדעל וולאך, מארקוס זנאמיראווסקי.

די „ווילנער טרופע" אין שטאט-טעאטער

די „ווילנער טרופע" הויבט אן איהרע גאסט-פארשטעלונגען דינסטאג דעם 16 מאי. צו דער ערעפנונגס-פארשטעלונג ווערט געגעבען יודישען אגיעל'ס „שווארצע געמא", רעזשיסירט פון יונגען טאלענטירטען רעזשיסער יעקב ראטבלום, דעקאראציעס און קאסטיומען פון אנדזשעי פראנאשקא, מיט מרים ארלעסקא און יעקב וויסליץ אין די הויפט-ראלען.

די פנים-חדשות פון דער טרופע א. סאמבערג, דער קערנדיגסטער יודישער פאלקס-אקטיאר, וועט אויפטרעטען אין זיינע געשאפענע קרעאציעס אין דעם פריהערדיגען רעפערטואר פון די „ווילנער", און מנחם רובין טרעט תיכף ווי די טרופע קומט קיין לאדז צו רעאליזירען זיין גלאנץ-לייסטונג — שלום עליכם'ס „200.000". צו שלום-עליכם'ס 15-טער יאהרצייט.

צוזאמען מיט א. סאמבערג קעהרט זיך אויך אום און דער טרופע זיין פרוי, די בעקאנטע שוישפילערין העלענא גאטליב.

„דאס גאלדענע משוגעת" — היינט נייע פרעמיערע אין „ראקעטא"

אין רעווי-טעאטער „ראקעטא", וואס שפילט מיט גרויס ערפאלג אין טעאטער „פאפולארני", געהט היינט אווענד א נייע פרעמיערע „דאס גאלדענע משוגעת" מיט א שלל ענטציקענדע, פארבינע נומערען, אויסגעפיהרט דורכ'ן אויסגעצייכענטען רעווי-טעאטער נעראשענסקי, באלטשא קאמינסקי, בושאנאווסקי און די איבריגע.

קלאנג Grand-Kino

היינט און ווייטערדיגע טעג!
די שרעק פון די סאלאנען
סאלאן - דראמא רעזשיסירט פון ע. אייכבערג, אין די הויפט-ראלען די בעסטע שטערן פון דער ענגלישער ביהנע און עקראן. שפאנענדער פילם פון אנהויב ביז'ן סוף. מיטרייסענדע אקציע. נאך נישט געזעהענע עפעקטען!
אויסערן פראגראם: MICKY MANS הערליכע צייכנונגס-קאמעדיע.
אנהייב 6 א זייגער. בעמ.: לעצטע פריהמארגענס שבת און זונטאג פון 12 ביז 4 פרייז 75 גר. און 1 זל. „פרעהליכע וואך".

פון דער יודישער געזעלשאפט פאר לאנד-קענטשאפט

די היגע אפטיילונג פון דער יודישער געזעלשאפט פאר לאנד-קענטשאפט ארגאניזירט פאלגענדע אויספלוגען:

שבת, ד. 13. ד. ח. 10.30 פריה — שטאטישער גנשטאלט צו פלעגען געוויקסען (פושעזשינער 83). זונטאג, דעם 14. ד. ח. 8.30 פריה — זגיערז און רודא-פאביאניץ. ד. 28 און 29 ד. ח. — טאמאשאוו, ספאלא און אומגעגענד.

היינט, פרייטאג, 9.30 אין אווענד קומט פאר א פארלעזונג פון ה' ב. אבראמאוויטש א. ד. ט. „טאהאטמא גאנדי און ראבינדראנאט טאגארע אויפ'ן פאן פון אינדישען לעבען".

אינפארמאציעס און סעקרעטאריאט פיעטריקאווער 56 מאנטאג, מיטוואך און פרייטאג פון 8 ביז 10 אין אווענד.

קונסט-מאלער יעקב מיטלער

ווי אונזערע לעזער ווייסען איז אויף מאניושקי 2 זייט עטליכע וואכען אפען די אויסשטעלונג פון בעקאנטען לאדזשער מאלער, יעקב מיטלער וועלכער וואוינט די לעצטע 2 יאהר אין פאריז.

מיטלער פערמאגט א גרויסע מאלערישע טעכניק, האט א רייפען חוש פאר פארב און קאנסטרוקציע. זיינע לייוועטען טונקען זיך אין זון און בלענדענד ליכט. פון זיינע פארטרעטען לייכט ארויס א גוטמוטיגער שמייכעל פון א מענש וואס זעהט די וועלט מיט גוטע אויגען.

וועגען זיין לעצטער אויסשטעלונג אין לאדז האט די קריטיק זיך זעהר ווארים אפגערופען.

די בילדער אטעמען מיט עכטער קונסט.

די אויסשטעלונג, וועלכע וועט נאך אפען זיין ביז'ן 21 ד. ח. רופט ארויס א כסדר שטייגענדע פעראינטערעסירונג.

אויף דער אויסשטעלונג געפינען זיך אויך זעהר אינטערעסאנטע מעטאלאפלאסטישע ארבייטען פון פעהיגען סקולפטאר כיימאוויטש.

די לעצטע טעג איז דער אדיינגאנג אויף דער אויסשטעלונג אומזיסט.

ער מוטיגונגס-דעפעשע פון לאדזשער טראמוויי-אנגעשטעלטע צו די ווארשאווער שטרייקענדע

(ב) צוליב'ן שטרייק פון די ווארשאווער טראמוויי-אנגעשטעלטע, האבען די לאדזשער טראמוויי-ארבייטער אפגעהאלטען א דרינגענדע פערזאמלונג און בעשלאסען ארויסצושיקען צו די שטרייקענדע א דעפעשע, און וועלכער די לאדזשער טראמוויי-אנגעשטעלטע פערזיכערן, אז זיי, די לאדזשער, זענען אינגאנצען מיט די ווארשאווער חברים, און אז ס'וועט נויטיג זיין, וועלען די לאדזשער טראמוויי-ארבייטער זיין גרייט אונטערצושטיצען זייער קאמף.

[ווי בעקאנט, איז דער שטרייק און ווארשא שוין ליקווידירט געווארען. — די רעד.]

נייער פאהר-פלאן פון די באהנען

גילטיג פון 15. מאי.

לאדזשער פאבריקס-וואקזאל

קומט אן:		פאהרט אפ:	
פון קאלושקי (פערב. מיט ווארשא)	2,26	קיין קאלושקי — — —	0'35
„ „	4,15	„ „ (פערבינדונג מיט ווארשא)	1,45
„ „	5,35	„ „ (פערב. טשענסטאכאוו)	2,45
„ „	6,55	„ „ (פערבינדונג ווארשא)	3,50
„ „	7,19	„ „ — — —	6,50
„ „	7,34	שנעלצוג קיין ווארשא — —	7,45
„ „	7,50	קיין קאלושקי (זונטאג, חגא)	9,02
„ „	8,37	„ סקארזשיסק — —	9,50
„ טשענסטאכאוו	9,19	„ קאלושקי — —	10,56
„ קאלושקי (מאנטאג און נאך חגא)	9,55	„ „ (פערב. מיט ווארשא)	11,35
„ „ (פערבינדונג מיט ווארשא)	10.27	„ „ (פערבינדונג ווארשא)	13,58
„ „	13.02	„ „ — — —	15.05
„ סקארזשיסק (פערב. ווארשא)	14,47	„ סקארזשיסק — —	15,25
„ ווארשא (מיט רעסטאראן-וואגאן)	16,10	„ קאלושקי (פערבינדונג טשענסטאכאוו—קאטאוויץ)	16,05
„ קאלושקי (פערבינדונג ווארשא)	17,37	„ „ (פערבינדונג ווארשא)	16,55
„ קאלושקי — —	19,59	„ „ — — —	17,50
„ ווערשא — —	20,45	„ „ (פערבינדונג ווארשא)	18,30
„ קאלושקי (בלויז אין חגא-טעג)	21,24	שנעלצוג קיין ווארשא (מיט רעסטאראן-וואגאן)	19,10
„ „	22,02	קיין קאלושקי — —	19,30
„ „	22,52	„ „ — —	20'20
„ סקארזשיסק — —	23,10	„ „ (פערבינדונג קאטאוויץ)	21,20
„ קאלושקי — —	23,42	„ „ (פערבינדונג ווארשא)	21,55

קאלישער וואקזאל

קומט אן:		פאהרט אפ:	
פון פויזען — —	0,21	קיין קוטנא—פלאצק — —	t,32
„ ווארשא — —	1,00	„ הערבי-נאווע-קאטאוויץ (זד.-וואליא)	0,42
שנעלצוג ווארשא — —	3,39	„ אסטראווו—לעשנא — —	1,18
„ פון ווראצלאוו (דורך לעשנא—אסטראוו)	3,43	שנעלצוג קיין ווראצלאוו (דורך אסטראוו)	2.47
פון קוטנא, פלאצק — —	4,17	שנעלצוג קיין ווארשא —	3,51
„ אסטראוו-ווילעקאס. —	4,49	קיין ווארשא — —	5,04
„ הערב. נאווע-קאטאוויץ (דורך זד.-וואליא)	5,25	„ פויזען — —	6,40
„ קראקא-קאטאוויץ —	6,21	שנעלצוג קיין ווארשא —	7.38
„ לאסק (אין וואכענטעג) —	7,10	קיין קאלושקי — —	8,35
שנעלצוג פון פויזען-בערלין —	7,30	„ לאסק (קאלומני) —	9,05
פון לאוויטש — —	7,35	שנעלצוג קיין פויזען —	9,35
„ קוטנא—גדיניע (פלאצק) —	8,05	קיין קוטנא — —	9,45
„ אסטראוו-ווילעק. —	8,47	„ פויזען — —	11,45
„ לעמבערג (שלאף-וואגאן ז. קלאס)	9.15	„ קוטנא — —	12,25
שנעלצוג פון ווארשא —	9,22	שנעלצוג ווארשא — —	13,10
פון לאסק (זונטאג) —	10,55	קיין לאסק — —	13,40
„ ווארשא — —	11,30	„ פויזען — —	15,10
„ פויזען — —	12,15	„ קוטנא-פלאצק —	15,20
„ קוטנא-פלאצק —	12,52	„ לאוויטש — —	15,35
„ לאסק — —	15,30	„ נאווע-הערבי, קשענסטאכאוו	17,40
„ פויזען — —	17,54	„ ווארשא — —	18,10
„ קאלושקי — —	18,50	„ אסטראוו-ווילעקאס. —	19,35
„ נאווע-הערב, טשענסטאכאוו (זד.-וואליא)	19,40	„ לאסק — —	20,00
„ קוטנא-פלאצק —	19,45	„ לאוויטש — —	20,25
שנעלצוג בערלין—פויזען —	20,20	„ לעמבערג (פערבינדונג בודאפעשט)	20,42
פון ווארשא (שלאף און רעסטאראן-וואגאן)	21,34	שנעלצוג פויזען—בערלין (שלאף-וואגאן)	21,42
„ לאסק (פרייטאג, שבת, זונטאג, חגאים)	21,48	קוטנא (פלאצק) גדיניע —	22,00
„ קוטנא—פלאצק —	22,28	קיין קאטאוויץ—קראקא —	22,55

ער איז געקומען

(ענדע פון זייט 8)

קען מעהר פאטערלאנד גלעגנהייט האט זי פון יענעם טאג נישט געהאט. אמאל, צופעליג, האט זי זיך פערקעמט די האָר, בעת זי האט צוגעטראפען, אז זי זאָלען ליגען, ווי זי האט געוואלט. פאר איהר פנים, וואס האט צולוב דער אומרוהיגער נאכט אויסגעזעהן בעזונדערס מיד און אפגעצויגן, האט זי זיך גע-שראָקען... און זי מאכט נישט צו אלט פאר איהם? ער איז דאך נאך א יונגער, ערשט דרייסיג יאהר אלט! וועט ער בעמערקען די קנייטשען ארום איהר מויל? וועט ער זיך אפשטעלען אויף די „רונגען" אונטער איהרע אויגען? וואס אזוינס פעמאגט זי דאך האט זאל איהם קענען געפעלען? זי האט זיך בעטראכט אין שפיגעל איהר אומגעפאלענעם בוזעם, די געלבליכע, אזוי ווי אפגעבליאקירטע הויט, דעם מידען בליק... אבער אין דער טיפענעש פון איהר הארצען האט זיך דאך געצונדען די האָפנונג, אז זי וועט איינגעמען בײַ איהם... זי מוז איהם געפעלען...

זי האט ארויסגענומען פון דער וואנ-שאפע איהר בעסט קלייד, וואס האט געהאט א מודנע אויסשניט, א סך קרוי-זעלעכעס, שפיצען, בענדער. זי האט גע-מאסטען פאר'ן שפיגעל דעם נייעם הוט וואס זי האט זיך געהאט געקויפט כמע-ציעל פאר דער בעגעגעניש...

שוין ארום. דרײַ א זייגער האט זי פערלאזען דאס הויז. זי איז געווען איבערגעפוצט, ווי צו א חתונה, מיט אנ'-ערנסטען, אנגעשטרענגטען אויסדרוק אויפ'ן פנים, וואס האט זיך אלין געדוי-מעלט און דער רעכטער האנט האט זי געהאלטען דרײַ ווײַסע רויזען, וואס האָ-בען געשמעקט מיט פרילינג.

ארום האלב נאך פיר איז שוין גע-שטאנען לעבען טעאטער. זי האט בע-טראכט די פארלעך, מענער און פרויען. ווי זיכער די יונגע פרויען מיט זייערע קאוואליערען האבען זיך בעוועגט! ווי לעבעדיג און פרעהליך זיי האבען אויסגעזעהן! בלויז זי שטעהט דא אײַנ-גע אליין, אנ'אומעטיגע, א פערבענקטע.. אבער דאס וועט שוין לאנג אזוי נישט זיין: אט באלד וועט זי, ווי יענע מוטער-לעך און פרויען, אויך זיין אינגע פון א פאָרעל.

פינף א זייגער. זי האט געפלאנדזשעט מיט די אויגען אויף אלע זייטען און געדריקט נערוועז די ווײַסע רויזען צווי-שען די פינגער. זי האט זיך אנגעקוקט אין יעדען העלען אויבערראק, זי האט געציטערט פון ערוואַרטונג מיט'ן גאנ-צען קערפער.

צעהן מינוט נאך פינף האבען די אויגען איהרע געפלאטערט ווי אומרו-היגע פויגעל, צווישען די מענשען... זי האט שוין געהאט געוואלט זיך אומ-קעהרען אהיים. איבערלאזען דאס גליק, וואס האט אפשר געווארט דא, אויף דער מיטעלדיגער גאס, ערשט זי האט דערזעהן אויף דער אנדערער זייט גאס א יינגערמאן אין א העל-ברוינעם אויבער-ראק. די אויגען איהרע זענען גע-ווארען גרויס, אויסגעפוצטש, גלייך ווי זיי וואלטען וועלען אנגאנצען ארויס שפרינגען פון איהר קאפ... דער יונגערמאן האט אריבערגעקוקט צום ארויסגאנג פון טעאטער, ער האט זי גע-זעהן מיט די אויגען. זיין בליק האט זיך אפגעשטעלט אויף איהר און איז געבלי-בען דארט הענגען. דאס איז געווען — ער! ער האט געטראגען א האלבע שווארצען הוט און א בלוי טיכעלע אין דער אויבערשטער קעשענע, פון זיין העל-ברוינעם אויבער-ראק. ער איז אפגע-גאנגען אביסעלע ווײַטער, נישט אראפ-נעמענדיג פון איהר קיין אויג. זי האט איהם נאכגעקוקט, ווי שעהן ער איז גע-וואקסען, ווי שלאנק, ווי יונג... אבער פאר-וואס געהט ער אוועק? וועט ער זיך נאר נישט אומקעהרען צוריק? ער האט זיך אומגעקעהרט, האט זיך געלאזט געהן צו איהר... ער איז אריבער די גאס, איז צוגעקומען נעהנטער. ער האט אלין נים אראפגענומען פון איהר די אויגען. זי האט געהאלטען די ווײַסע רויזען פאר זיך, האט זיי אויסגעשטרעקט איהם אנטקעגען. — פערציטערנדיג, מיט גע-בעט... ער איז צוגעקומען גאר נאהענט... האט זי אפגעמאסטען פון קאפ ביז די פיס, האט איהר צוגעשמייכעלט אין פנים ארײַן... ער האט א שמייכעל געטאן, זיך געוואנט צו איהר. „נאר צו זיך, — און איז א וויטער... ער האט גענומען מיט אמאל שפאנען מיט שנעלע, געאײַלטע שריט... ער האט זיך מעהר נישט אומ-געקעהרט...

זי האט געפיהלט ווי עפעס וואלט אין איהר איינגעפאלען, צוזאמענגעבראכען. זי איז געשטאנען א טויט-בלאסע און האט געציטערט מיט קעלט, כאטש דער פארנאכט איז געווען א ווארעמער, א פריהלינגדיגער. זי האט געהערט אלין ארום זיך, — דאס רוישען, דאס לאכען, דעם טומעל ארום, — גלײַך ווי עס וואלט געקומען צו איהר פון ערגעץ ווײַט.

דערנאך איז אלין געווארען שטיל. זי איז געלאפען פון דארט... זי איז געלא-פען אהן א אטעם ווי א בענומטע... ווען זי איז ארײַן צו זיך אין הויז, האט זי זיך דערפיהלט זיכערער.

זי האט ארײַנגעלעגט די רויזען א בין מיט. די ווײַסע קעפעלעך זענען ארונ-טערגעהאנגען מיט, געבאָלדעט. און האָ-בען געוועלקט פון מינוט צו מינוט, ווי אָט ווי'ס וועלקט אלין אויף דער וועלט.

זי האט אויסגעפראבירט מיט א שמאָלם פריהערען, זי האט לאנג, לאנג געוויינט... דערנאך האט זי אויסגעטאן דאס גוטע קלייד און עס אויפגעהאנגען צוריק אין דער שאפע.

אין דער פריה, ווען זי איז געגאנגען צו דער ארבייט, זענען די אויגען איהרע נאך געווען רויט און „פערלאפען" פון די נעכטיגע טרערען...

—0§0—

בילדלעך פון אורוגוואי

(ענדע פון זייט 8)

זעהר אינטערעסאנט איז דער נאציאנאלער קאן אויף אין מינוט אין ראיוישע, בעת אזא יום-טוב: אין א ווינקעל פון שטיב איז צוגעפוצט-אָרפען דאס נעפטע „מעט-בעל" — ס'זאל זיין ארט צום טאנצען. אויף א טישעל ווערט שוין נישט צוג-זעצט די ברומום-מאשינקע. זי הזוקעט אין רויכערט. דער טשעגוע זירט און בלאזט. דער בעל-הבית שטעהט געבעטען פרומוס. סערווירט א המטע מאטע אין מיט אנ'ערגעמט קלי, ווי ער וואלט געווען א זעהר גרויסע ארבעט, — רופט ער דאס, ווען עס פאלט אויס צו טרינקען. אזוי געהט עס ביז אלעס האט געטרונ-קען.

נאך איינגער טרונקט נישט: דאס איז דער „מאזוקאנט". ער טראגט נישט אפ פון פאנאגראף. דער עולם זיצט נישט קיין מינוט...

אינמיטען דער שמחה, ווען די מאנגן האלטען אין כאמע טרינקען, ווען דער בחור אדער דער התונה-געהאבטער, האלט ערשט אין דערקלערען „ליבע" א פרעמדער ווײַבעל — גיט דער בעל-הבית א קלינג אין א גלאק: די וועטשערע איז פער-טיג. דער פאנאגראף ווערט שטיל, מען הערט אויף טאנצען און אלע מיט איינ-מאל רופען אויס:

— „בוענא, וואמאס אקענארלע" (גוט, ווענעלער, דאס עסען).

דאס „שטיב-מעבעל" ווערט צע-שטעלט, מ'זעצט זיך ארום און א רעד-דעל, ווער אויף א בלעך, ווער אויף א קאסטען און אויף קלעצער. פון קיך ווערט ארײַנגעטראגען א בלעך פול מיט פלייש, א געדיכטע פארע פילט אן דאס גאנצע שטיבעל. יעדער בעקומט א פולען טע-לער מיט פלייש, חבה שלאפען ארום לאנגע מעבערים פון גארטעל, נעמען א שטיק פלייש צווישען די ציין, שניידען אפ אויף אזא אופן אהן א גאפעל. צווי פרויען געהן ארום די געסט, אינגע מיט א פלאש בראנפען, די צווייטע — מיט א גלאז, און דער עולם נעמט צו פייכלער. עס ווערט לעבעדיג, מ'עסט און מ'זאגט „תורה", די פרויען רויכערן, קוויטשען און פערמאטשען יעדע „פסוק"... נאכ'ן עסען ווערט ערשט דער עולם צעהיצט. די ווילדע תאוה שפראצט זיי אויס פון די אויגען און פון יעדער בעוועגונג.

אינגעמע פארלעך שארען זיך ארויס, וואקלענדיג און פערקריכען ערגעץ, אין א פינסטערען ווינקעל, און שרעקען אי-בער די אומשולדיגע פויגעלעך, וועלכע שלאפען מיט א געשמאקען שלאף...

אין שטיב ווערט דערוויל בעגינט דער טאנץ מיט נאך מעהר ברען, ווי פריהער. דער בעל-הבית מיט נאך אייניגע פער-רוקען זיך אזא ווינקעל און בעראטען זיך וועגען דער וויטשערדיגער „ארבייט", און ווער ס'זאל איצט זיין דער פרנסה-געבער אויף מארגען...

אויך פיהרט א לעבען א מאל פון פאמפא לא קרוס, ווען קיין ארבייט איז נישטא. און ווען זיי קריגען ארבייט, צעפ-הייסען זיי זיך און אלע עקען. נאר די באנדע פרויען בלייבען און שטעמעל. נאר פאר די פרויען האט קיינער נישט קיין מורא: פרויען גנב'ענען נישט, זיי פערהגען זיך עהרליך ווײַטער ברויט, אז עס מאכט זיך זיי...

טראצקי און געשיכטע

(ענדע פון זייט 7)

אויסגעפינדערן, און האט איהר הורלגע-נומען הבה און הורך.

ווייס ער, אז רעוואלוציע איז הורלגע-ריבען, זי לאזט זיך נישט אפנאדען. ווייס ער, אז רעוואלוציע האט פיינד פשרות. ווייס ער, וואס רעוואלוציע וויל און וואס זי וויל נישט.

הכלל — ער ווייס וואס די רעוואלו-ציע האט ליב און וואס זי האט פיינד, ער ווייסט אפילו וואס די מארגען רעוואלוציע קלערט און וואס זי מיינט מיט אהיינען א וואונק

ווערט כסדר געערדט, אז די רעוואלו-ציע האט נישט געקענט לײַדען קערענ-סקי'ן און טשערנאוו'ן, אז רעוואלוציע האט מורא'דיג פיינד צו אפשטעלען זיך אין מיטען וועג, אזא נאטור האט די רעוואלוציע, זי איז באלשעוויסטיש דורך און דורך און מען קען איהר נישט מאלי-רען די ציינער.

דאס איינציגע וועזען וועגען וועלכע טראצקי רעדט ווי וועגען א לעבעדיגער בעשעפעניש איז רעוואלוציע.

אבער מערקווירדיג, די מארקס רע-וואלוציע איז עפעס ווי צופיל טראָפען מאמער ערהליך אויף טראצקי'ן אליין.

עפעס רעדט זי מיט טראצקי'ס ווער-טער און עפיס קוקט זי אויף אלין און אויף אלעמען מיט טראצקי'ס אויגען...

זעהט עס אויס אמאל גאר נאטיר

אזוי ארום איז פאראן עפיס א זאך אויף אנדער וועלט. וואס טראצקי קען נישט; ער קען נישט שרייבען קיין גע-שיכטע, ער איז לחלוטין נישט קיין היס-טאריקער.

און טראצקי האט דאך ביז אהער גע-קענט אלין; אט איז ער פון העלער הויז געווארען א גענעראל, אט איז ער א ליטעראטור קריטיקער, אט איז ער פון העלער היים א דיפלאמאט און אט איז ער א מעטעאָרען שרייבער.

האט ער פון העלער הויז געוואלט ווערען א היסטאריקער — גוט, דאס נישט.

און עס איז עפעס נישט אינגאנצען אנגענומען צו זעהן א מענשען, וואס קען אלין אין דער וועלט, עפעס איז גאר-מענשליך גראד נישט צו קענען אלין און זיין אפיסעל טראגיש...

האט מאכט טראצקי אנגעשריבען א שטיקלעך אין זעהר לאנגווייליגע געשיכטע פון דער רעוואלוציע אבער ער איז עפיס געווארען אונז נעהנטער, ער קען פארט נישט אלין, און ער האט פארט א מענש, א טראגישער מענש.

דא רעדט זיך, פערשטעהט זיך, בלויז וועגען דעם ערשטען באנד, וועגען דער פריהלינג פון דער רעוואלוציע.

נישטא קיין רעוואלוציע און נישטא קיין פריהלינג אין טראצקי'ס געשיכטע.

א פנים, אז דער, וואס מאכט געשיכ-טע קען נישט שרייבען געשיכטע.

און אפשר איז די רעוואלוציע נאך אינגאנצען נישט צייטיג פאר געשיכטע, די געשיכטע נעהמט נישט ארײַן צו זיך אין שוים יונגינקע, שנעקישע געשעהעני-שען ווי וויכטיג זיי זאלען נישט זיין. אין געשיכטע געהט אַרײַן געשעהענישען מיט גרויע בערד ווען זיי זענען שוין אזוי אלט, אז מען הויבט זיי שוין אָן צו פערגעסען.

געשיכטע דערמאנט דאך בעצם דאס פערגעסענע. דא איז פריה'יש, דא איז איבערשוהעריש.

די רוסישע רעוואלוציע איז נאך אזוי יונג, אז קינדער און ווײַב - וויסען פון איהר און דעריבער אפשר קען מען ווע-גען איהר נישט שרייבען קיין געשיכ-טע...

—0§0—

דער ערשטער יוד. אקטיאר

(ענדע פון זייט 7)

איז געווען דער הויפט-זינגער און ער האט געהאט טיטלען „בעהעלפער". פון דעמאלט שטאמט עס טאקע אין דער טעאטער-וועלט דאס ווערטעל „א בעהעל-פער", ווען מען וויל אויף אימעצן זא-גען: אז ער איז א קנאפער אקטיאר, זאגט מען „ער איז א בעהעלפער". דאס הייסט, אז ער אליין קען גארנישט, ער קען נאר זיין א „בעהעלפער", צו העל-פען צו'אנדערען.

וואס האבען געדארפט טון די בעהעל-פערס? — זיי האבען געהאט צו טון 4 זאכען: ערשטענס, האבען זיי געדארפט אויסרופען וואס פארא ליד דער „סטאר" וועט זינגען, קיין געדרוקטע פראגרא-מען, זענען דעמאלט נאך נים געווען. צווייטענס, האט דער בעהעלפער געזונ-גען די איבערטורע צום ליד, געהייסען האט עס דעמאלט „דאס אנטרעטע-ליד": דריטענס, האט ער געהאלפען דעם סטאר מיטזינגען און צושנאקען מיט די פינ-גער צום פרעהליכען צושפיל. מען דארף געדענקען, אז קאן מוזיק-בעגלייטונג איז נאך דעמאלט אויך נישט געווען. דער „בעהעלפער", איז, אלזא, געווען אי דער כאר, אי דער ארקעסטער;

און פערטענס — פלעגט דער „בעהעל-פער" נאכ'ן זינגען ארומגעהן מיט א טעלער, וואָרים קיין שכירות האבען סיי דער סטאר, סיי זיינע בעהעלפערס נים בעקומען פון בעזיצער פון ווײַן-קעלער, נאר דאס פובליקום פלעגט זיי בעצאהלען דירעקט דורכ'ן אריינווארפען א מטבע אין טעלער.

דער „סטאר" אליין פלעגט נים ארומ-געהן מיט'ן טעלער, נאר זיין בעהעלפער, אבער דער סטאר פלעגט גאנץ שעהן ווארפען אויגעלעך, אכטונג געבען, אז זיין „שותף" זאל איהם נישט בעשווינד-לען...

דאס פובליקום, וואס איז געקומען אין די ווײַן-קעלערס, איז נישט געווען אזא געקליבענס, מען קען זאגען — ווייט פון „פערווא! סארט"... ווען דער זינגער האט אנגעהויבען זינגען, האבען זיי זיך צו איהם נאך פערהאלטען מיט רעספעקט. זיי האבען געקוקט אויף איהם, ווי אויף א קינסטלער. אבער נאך יעדען ליד'על האט מען פערטרונקען א בוסעל משקה, און וואס מעהר משקה דער עולם האט געטרונקען, אלין פרעכער איז זיין האלטונג געווארען צום זינגער, ביז ער איז שוין געווארען מיט איהם גאר היימיש... ער פלעגט פשוט בעל-הבית'ישען מיט'ן זינגער און אפטמאל איהם זעהר גראב בעליידיגען...

גראָדנער'ן האט דאס געקרענקט. ער האט געפיהלט, אז זיין מלאכה דארף בעסער אפגעשאצט ווערען. ער האט גע-פיהלט, אז ער איז מעהר ווי א זינגער, ער איז אנ'אקטיאר, א קינסטלער.

איינמאל האט ער דאס אויסגעזונגען טאקע צווישען זעלבען גראבען עולם אין ווײַן-קעלער: אין א געוויסען אווענד, ווען דער עולם איז דארט געווען בעשיכור-טער, איז ארײַנגעקומען א חסידישער יונגערמאן, מיט א פאר לאנגע פאות, אנגעטאן אין א לאנגער קאפאטע, און האט זיך אפגעשטעלט מיט'ן אנ-אנדערן יונגערמאן (דאס איז געווען גראדנער'ס מיטהעלפער). פאראַט ער איז א גלות און פאראוואס ער איז נישט פרום. דער עולם האט אנהויב נישט פערשטאנען, האט דאס פערוועט און איז גע-בליבען זיצען, ווי פערשטיינערט. ערשט ווען דער חסידישער יונגערמאן האט אנגעהויבען זינגען דאס דעמאלטיגע ליד-על „ח סיד מים'ן רמשש", האט דער עולם דערקענט גראדנער'ס שטימע און עס איז געווארען א פאטשערײַ און א געשרײַ „בראוואָ! בראוואָ! הורא! אנ'אמת'ער מעאטער! אנ'אמת'ער אקטיאר!".

דאס האט גראדנער'ן צוגעגעבען מוט. הייסט עס, אז טעאטער געפעלט דעם עולם און ער האט אין 1873 אנגעטאן דעם אזא זאך, און קאראזא'ס זאל א גרויסען קאנצערט. און ערשטען מאל האט גראדנער מיט א כאר פון זעקס מיטגלידער פון דער ערשטער גרויסער סינא-גאגע, געזונגען גאלדפאדען'ס ליד „דאס רעדעל". אלע 7 זענען געווען אנגעטאן אין שווארצע פראקען, ווײַסע גאנדשעם — טע הענטשער מיט ווײַסע קראוואטלער און צילינדערס אין די הענט.

דערנאך האט גראדנער מיט א „בע-העלפער" געזונגען דאס „ליד פון א מצבה-שלעגער".

די הויפט-אטראקציע איז אבער גע-ווען דער צווייטער טייל פון פראגראם: די ביהנע האט פארגעשטעלט א חסידים שטיבעל. גראדנער מיט זיינע העלפער אין כאפ'ן, אנגעטאן אלס חסידים, האבען זיך אלע געקרימט און יעדער האט געשרי-גען: „דיין רבי איז א נישט שבנישט. נאר מיין רבי איז א גרויסער בעל-מופת הגדול הגבור והנורא". דאס נעמט גראד-נער פרעגען יעדען בעזונדער „ווער איז דיין רבי'ל?" און עס הייבט זיך אן ארוס, אז אלע זענען די חסידים פון איין רבי'ן. הייסט עס, אז זיי האבען אלין מוזן געווען. אז זייער רבי איז נארישט.

דאס איז דעמאלט געווען דער ערש-טער פון די משכילים אפצואַלכען פון חסידות און פון די רביים.

(דאס ווייטערע קומט)

—:0:—

מעבעל

די פירמע איז פארזעהן מיט א גרויסען אויסוואהל פון שלאף-צימער, עס-צימער, קינדער-צימער א. ז. וו. קאמפלעטע איינריכטונגען ווי אויך איינצעלנע מעבעל-שטיק

די פרייזען רעדוצירט אויף 50%

אויף די בעסטע בעדינגונגען עמפפעהלט די גרעסטע און רעעלסטע מעבעל פירמע אין לאדז

MARKOWICZ i NASIELSKI PIOTRKOWSKA 6

tel. 149-71 POŁUDNIOWA 10 : פאבריק

קומט און איבערצייגט אייך

מעבעל

קומט און איבערצייגט אייך

אכטונג!

פויזנער און פאמערנע

הויזירער!

אין אייער גאנץ וויכטיגע אנגעלעגענהייטען אין שייכות מיט די לעצטע דעציזיע פון פויזנער סאנד-אפעלאציע, ביטע זיך מיט מיר פערזענליך פערשטענדיגען

מיט אכטונג

יעקב זאמעל,

לאדז, פל. דאמבראווסקיעגא 2, טעל. 156-70, פראנט, פארטער, ביורא „מאשינאפיס"

הורט און דעטייל פערקויף פון עלעקטראטעכנישע און ראדיא - מאטעריאלען

עלעקטרישע זשארוקעס גרויסען אויסוואהל אנטענע-ליטצען ראדיא - לאמפען צו בעקומען ביי

ר. קארן

שרודמיעסקא 8 (פר. צעגעל. 29) טעל. 116-11

פאר סוחרים געהעריגען ראבאט

טוך- און קארט-לאגער

Sz. Maroko

לאדז, נאוואמיעסקא 2 №

פראנט 1-טער שטאק, טעל. 15948.

עמפעהלט צום פריהלינג און זומער-סעזאן א גרויסען אויסוואהל פון די נייעסטע און בעסטע דאמען- און הערען-שטאפען

געוועזענער מיליטער-בעאמטער

ב. מאז,

פיעטריקאווער 10 №

שרייבט ביטעט און גיט געוויסענ-האפטע עצות אין אלע מיליטער - ענינים.

ספעציאליסט פאר ביטעס שרייבען פאר איינציגע שפייזער

איך נעהם אן אויף לוין

אויף ברייטע ענגלישע שטילען פון 64 ביז 80 צאל. טעלעפאן 111-23.

2727

ס'איז ערעפענט געווארען

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פעטריקאווער 90 טעל. 221-72

נעמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוו עקס אפעראציע א.אז.וו.) ווי אויך אמבולאטארישע פון 1—9 און פון 4—7.30 אווענד.

אליכם אישים אקרא

וקולי אל בני אדם

בצדק כל אמרי פי

ואין בהם נפתל ועקש

!

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אנ-געוועהטאגטע ענינים זאלסט קומען צו לויפען אין דעם ביורא

פעטריקאווער 17

2-טער הויף פארטער

דורכגאנג זאכאדניא 52, טעל. 148-79, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי פיטעס, קלויזולעס און זא-בעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען איז משך פון 24 שעה. אפע-לאציעס, אפאזיציעס, אדוואקאטיעס, רע-קורסען וועגען פעסער, וויזעס אין קא-מיסאריאט-זשאנדו, ווערסעל-אינקאסא אויף גאנץ פוילען און גאליציען. ווערען פינקטליך און געוויסענהאפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פרייזן. שותפות-אקטען, סטאטוטן, איבערזעצן אינטערציזיעס, אקטן, דאראווידנעס אלערליי ספראוועס ווערען אנגענומען אדורכצופיהרען, עווענ-טועל מיט א נ' ד וו א ק א ט.

י. מאנעלא

2-טער הויף פארטער, דורכגאנג זאכאדניא 52, טעל. 148-79.

Dr. Ludwik Wolf

היילונג מיט שטראם פון א הויכע פרעקווענץ

Orig. Dr. Zeileiss

Warszawa Wspólna 54 m. 10 tel. 669-39

וויכטיג פאר די וואס הייראטען

און ווילען זיך איינארדנען עלעגאנט און ביליגער ווי איבעראל ביטע צו בעזוכען מיין

מעבעל-ווערקשטאט Ch. Recht Narutowicza 9 w podwórzu

וואו איהר בעקומט שטענדיג אויף לאגער פערשידענע פערטיגע מעבעל פון די איינפאכסטע ביז די פיינסטע מיט לאנגיעהריגער גאראנטיע. איך נעם אן יעדע ארט בעשטעלונגען לויט די נייעסטע מאדעלען. בעמערק.: גאכ'ן ספעפערירען זיך מיט ה' פלאקאוויטש פעטריקאווער 145 געפינט זיך מיין ווערקשטאט אויף דעם איבענאנגעוויזענעם אדרעס.

מעדכען-גימנאזיום

„וויעדזא" „WIEDZA"

פילסודסקיעגא (זכאדניא) 62 טעלעפאן 174-38

איינשרייבונגען פון ניי-איינטרעטענדע שילערינס פאר די קלאסען A B C און פון I ביז VIII נעמט אן דער סעקרעטאריאט טעגליך פון 10—2 און פון 7—6

B. JUDELEWICZ (—) דירעקטאר

בוכהאלטעריע

(איטאליענישע און אמעריקאנישע)

אויך מאשין-שרייבען און רעכענען לערן איך אויס גרינדליך פאר 25 זל. אין פערלויף פון 1 חדש מיט א קורצער מעטאד 15 זל. בלויז מאשין - שרייבען אין משך פון 3 וואכען נור 6 זל. קילינסקיעגא 50 קווער אפיצינע 1-טער שטאק מיר ערטיילען אויך קארעספאנדענץ האנדעלס אריטמעטיק און סטענאגראפיע.

וויכטיג פאר דאמען!

נאר פאר 2.50 זל.

מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען - הוטען נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלעגאנטסטע היטע איבערער-בייטע איך אויף בענצליך ניי.

געדענקט דעם אדרעס: 23 זאוואדזקא 23

אין הויף, 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.

בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויס-פערטיגונג — 50 פראצ. ביליגער ווי איבעראל „TOLA"

קאלערטע און ווייסע דאמען-וועש

ROBOTA RĘCZNA—האנד-ארבייט

נעמט אן צו שטיקען און נייען מיט אייגענע ווי אויך אנפערטרויטע ווארע ווי Petite-reine א.ז.וו. Crêpe-de-Chine אלעס לויט פאריזער און ווינער זשורנאל. זאוואדזקא 27 בליוויים. טעלעפאנירט 186-32 קומען מיר צום קונדע

דאמען-סאקעווקעס

פון אלטע פילץ-היטן אונט אהערשיר מענער די דאמען-היט, מאך איך די שענסטע פאר די דאמען - סאקעווקעס אין פיינסטער אויס פיהרונג צו שפאט ביליגע פרייזען.

נאָר נאָך 500 פּלעצער זענען איבערגעבליבען

פון דער **פּאַרצעלאַציע** פון 1.50 פאַר אַ קוו. מעטער

גוט סטאַקי אויף זעהר גינסטיגע צאָהלונגס-בעדינגונגען

די געגענד געפינט זיך אין העכסטען פונקט פון דער שטאָט לאָדז. אַלזאָ טרוקען און געזונד. 600 מעטער פון דער גרעניץ פון דער שטאָט לאָדז, 25 מינוט פון שטאָטישען טראַמוואַי. ס'איז פּראָיעקטירט אַן אויטאָבוס-קאָמוניקאַציע. די צוליבע הונדערט פּערקויפטע און געבויטע פּלעצער האָבען געשאַפען אַ שטעטעל — אַ קאָלאָניע. די ענטוויקלונג פון אַ טייל שטאָט לאָדז קומט פאַר אין דער ריכטונג פון גוט סטאַקי.

גענויערע אינפאָרמאַציעס ווערט ערטיילט אויפ'ן אָרט („דוואָר וו סטאַקאַך"), און אין לאָדז זאַגאַיניקאַווא № 42 וואוינ. 2, טאַדעאוש אָשינסקי, טעל. 11-192

גרעסטער, עלעגאַנטסטער אבער דער ביליגסטער אויסוואַהל פון

מעבעל

9 I. NASIELSKI 9 פּיעטרקאָווער — טעלעפאָן נומער 147-09

איך עמפּפעהל די שענסטע **שלאָף-צימער, עס-צימער, קאַבינעטען,** ווי אויך איינצעלנע שטיק אויף די בעסטע בעדינגונגען צו די ביליגסטע פּרייזען! אַנקוקען מיין געשעפט אָן קויפצוואַנג.

צוליב דעם קריזיס זענען די פּרייזען ערמעסיגט פון 25 ביז 50 פּראָצ.

קינא-טעאַטער **„Przedwiośnie"** Zeromskiego 74 76

היינט און טעגליך! גרויסע עראָטישע דראַמע — א. נ.

„דער קוש"

מעכטיגער פילם. וואָס שפּיגעלט אָפּ די געשיכטע פון אַ פרוי, וואָס ליבט נישט איהר מאַן. אין די הויפּט-ראָלען: די בעליבטע וועלט-אַרטיסטין **Greta Garbo** און איהר בעסטער פּאַרטנער **Conrad Nagel**

אויסערן פּראָגראַם אַ פּרעהליכער פּאַרס??? און פילם-אַקטואַליטעטען. מוזיק געגנוי צוגעפּאַסט צום בילד אונטער לייטונג פון ה'-א. טשודנאָווסקי. אָנהויב פון סעאַנסען אין די וואָכען-טעג 4 נ"מ. זונטאָג, חגאות 2 נ"מ לעצטער סעאַנס 10 אָוו. פּרייזן פון פּלעצער: I—1.25 זל., II—90 גר. III—60 גר. אויפ'ן ערשטען סעאַנס אַלע פּלעצער צו 60 גר. צופאַהר מיט די טראַמווייען 5, 6, 8, 9 און 16. נאָהענטער פּראָגראַם: „פרוי" אין די הויפּט-ראָלען: Norma Talmadge און Roland Gilbert — הנחה-קופּאָנען צו 75 גר. אויף אַלע פּלעצער גילטיג אַלע טאָג אַ חוץ שבת, זונטאָג און חגאות

מבינים און פיינשמעקער

טרינקען נאָר דאָס קאָנקורענצלאָזע — אין זיין קוואַליטעט

ביער: „Jasne Wyborowe" מינכנער, בייעריש, דונקעל-זיס

Tow. Akc. Sukc. K. Anstadta w Łodzi, Pomorska 34|36.

דאָס וואַלדיגע קוראָרט פון העכסטער קלימאַטישער היילונגס-ווערט אין די געגענדען פון לאָדז

גלאָוונא

פּערקויפט אויף זעהר גינסטיגע בעדינגונגען חלקים ערד אויף צו בויען הייזער און ווילעס אין פּרייז פון 50 גר. פאַר אַ קוואַדראַט-מעטער איינשליסענדיג דערין 30—40 יעהריגען סאָסנאָווע וואַלד. דאָס אָרט ליגט צווישן סאָסנאָווע וואַלד נעבען אַ טייך. ביים קויפען פּאַרצעליען צאָהלט מען איין נאָר אַ טייל געלד, די רעשט אויף לאַנג-טערמיניגע ראַטעס. בעשטעטיגטע פּלענער און רעיענטאַלע אַקטען גיט מען אַרויס אויף יעדען פערלאַנג. בעקוועמע קאָמוניקאַציע און גוטע אַפּראָוויזאַציע בעדינגונגען.

צומעלדונגען נעמט אָן דאָס פּערקויפס-ביוראָ, אין לאָדז, זשעלאָנאַ 33, וו. 12, טעלעפאָן 169-44 און די אַדמיניסטראַציע פון די גיטער פון ה' מאַרקעוויטש, טעלעפאָן 12 אין גלאָוונא.

אין די בעוואוסטע פירמע פון אייזן-מעבעל-פאַבריק

B. I. WOŁKOWYSKI, ŁODZ

פאַבריק-לאַגער: נאַרוטאָוויטשא (דזיעלנא) 11, טעל. 137-70 (עקזיסטירט 18 96)

אין: **א** מבילינסטע, מבעסטע, מבעקוועמסטע

און דער גרעסטער אויסוואַהל פון מעטאַל-בעטען, מאַטראַצן אַלעראַרט

קינדער-וועגעלעך אין גרעסטען אויסוואַהל.—

אַייז קאַסטענס פעלד בעטען האַלצענע און מעטאַלענע א. ד. גל.

בעדייטענד נידריגע פּרייזען

בעמערקונג: מיר באַרגען אויס בעט'ן אויף זומער-וואוינונג

רעפאָרמאַצקע-פּילען

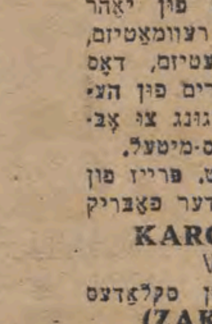

מיט דער מאַרקע גייסטליכער בעקאַנט פון יאָהר 1602 רעגולירען דעם מאָגען, שיצען פון רעוומאַטיזם, לעבער ליידען, געגען דיקקייט, אַטרעטיזם, דאָס קימען בלוט אין קאָפּ, שטילען די יסורים פון הע-מאָראידען, רייניגט דאָס בלוט און נייגונג צו אָב-סטרוקציע, אַ גינסטיג דורכרייניגונגס-מיטעל. צו געברויכען 1 אָדער 2 פּילען אַ נאַכט. פּרייז פון אַ שאַכטעל 1.35. אויסאַרבייטונג פון דער פאַבריק

KARCZEWSKI i TUSZYŃSKI

Warszawa, Trębacka 4.

צו פערלאַנגען אין די אַפּטייקען און סקלאַדעס מיט'ן „גייסטליכען" **(ZAKONNIK)**

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

זאַוואַדסקאַ 1

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער, קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען.

קוואַרץ-לאַמפּ-עלעקטרישער הייל-קאַבינעט - קאָסמעטיק.

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוועגד

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמ.

בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

וויזיט 3 זלאָטעס

אויטאָגענישע שווייסונגען

מעטאַל-בעאַרבייטונגען און שלאָסער-אַרבייטען פאַר האַנדווערקער רעבאַטען!

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11/13, (róg zachodniej)

לעזט און אַבאָנירט

לאָדזער טאָגעבלאַט

„טאָז" געזעלשאַפט צו פערהיטען דאָס געזונד פון דער יוד. בעפעלקערונג אין פּוילען „טאָז"

אָפּטיילונג אין לאָדז, נאָוואָמיעסקאַ 3, טעלעפאָן 137-76.

די פערוואַלטונג פון דער געזעלשאַפט בעט צו קומען אויף דער

אַלגעמיינער פערזאַמלונג

פון די מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט, וועלכע קומט פאָר דאָנערשטאָג דעם 18. יוני 8 אַ זייגער אָוועגד אין לאָקאַל פון „טאָז", נאָוואָמיעסקאַ 3.

טאָג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג פון דער פערזאַמלונג, 2) וואַהלען פון אַ פּאָרזיצענדען, 3) איבערלייענען און בעשטעטיגונג פון פּראָטאָקאָל פון דער פריהערדיגער אַלגעמיינער פערזאַמלונג, 4) בעשטעטיגונג פון דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע, 5) אַלגעמיינער בעריכט פון דער פערוואַלטונג, 6) דער קאַסע-בעריכט פאַר'ן בעריכט-יאָהר, 7) בעשטעטיגונג פון דער בודזשעט-פּרעלימינאַר אויפ'ן יאָהר 1931|32, 8) וואַהלען פון פערוואַל-טונגס-מיטגלידער, קאַנדידאַטען און רעוויזיאָנס-קאָמיסיע.

בעמערקונג: 1) איז פאַל ווען אויף די אַלגעמיינע פערזאַמלונג וועלען נישט קומען די נויטיגע, לויט'ן סטאַטוט צאָהל מיטגלידער, וועט די פערזאַמלונג פאַרקומען דעם זעלבען טאָג 9 אַ זייגער אָוועגד און וועט זיין גילטיג אָן ריקזיכט אויף די צאָהל אַנוועזענדע מיטגלידער, 2) פאָרשלאָגען וועגען ענדערן אָדער ערגענצן דעם טאָג אָרדנונג דאַרפען אָנגעגעבען ווערען צו דער פערוואַלטונג שריפטליך נישט שפּעטער ווי ביז 7 טעג פאַר דעם טערמין פון דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג.

קינא **ZACHĘTA** זגיערזשער-גאַס 26.

היינט און טעגליך! - גרויסער דאָפּעלט פּראָגראַם

1) **גרעסטער קרבן פון אַ פרוי** אין דער הויפּט-ראָל **BILLIE DOVE**

2) **דאָס פערלוירענע ווייב** פון די טראַגי-קאָמישע איבערלעבונגען פון אַ היינטצייטיגער פרוי אין דער הויפּט-ראָל **MARY KID**

אַכטונג! זומער-סעזאָן אָנהויב פון סעאַנסען פון 5.30, יום-טוב דעם 4. ד. ח., שבת און זונטאָג פון 3 נאָכמיט. אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון י. סטעפּאַנסקי. פּרייזען ערמעסיגט. פּרייזען ערמעסיגט.

Gimnazjum męskie

Tow. Szerz. Ośw. wśród Żydów w Łodzi

Pomorska 46-48. tel. 106-64

איינשרייבונגען פון קאַנדידאַטען נעמט אָן דער סעקרעטאַריאַט פון גימנאַזיום טעגליך פון 9 ביז 1½ נאָכמיטאָג.

איינטריטס-עקזאַמען דויערן.

ביים גימנאַזיום עקזיסטירען קל. A ,B ,C,

די דירעקציע.

נאָר אַ קורצע צייט! נאָר אַ קורצע צייט!

מוזעאום

פון מערקווירדיגקייטען

פּיעטריקאָווער 56

לעבעדיגע פערזעהענישען פון דער נאַטור

מיס „Violetta" געבוירען אָהן הענד און פיס. פיהרט אויס אַלערליי פיזישע אַרבייט מיט'ן מויל. אַ מענש געבוירען אָהן הענד פיהרט אויס די שווערסטע אויפגאַבען מיט די פיס. דאָס געשפּענסט פון פּיאָטר קירטען.

לאָדען מיט אַ וואָהנונג

מיט איינריכטונג גוט געהענדעס געשעפט צוליב פערייזען. זאָפאָרט אָבצוגעבען שרוד-מיעסקאַ 9 שוויענטאָסלאַווסקאַ 2730

אַ בודקע איבערצוגעבען

אַ פרייליין זוכט אַ פּאָסטען

צו ערפאַהרן קילינסקיעקאָ № 20 אין בודקע

כ'נעם אָן

אויף לויהן

דאַמען-שטרימף (פלאָר) אויף 6 „אידעאַל"-מאַ-שינען אויף 242 נאָדלען. בזשאָזאָווע 18 זשעניצקי

ביטשרי פּטצד

אַכטען, ירוּשות, עצות

ערלעדיגט ביוראָ

זאַמעק, פּאָמאָרסקאַ 19

אַן'איינגעריכטעטע **פאַבריק**

פון 12 ברייטע מעכאַנישע שטיהל (פון 60—72 צאָל) עווענטועל די בלויז-שטיהל פּרייז-ווערט צו פערקויפען. אַדרעסען אָפּצוגעבען אין אַדמ. פון „לאָדזער טאָגעבלאַט" אונטער "Fabryka"

אַכטונג פאַבריקאַנטן פון טריקאָטאַזשעס!

לאַנגיעהריגער פאַכמאַן אין געניטעט צישניירעד פון טרי-קאָ-וועש זוכט אַ פּאָסטען, עס קען זיין בלויז צוגיין ניידען נאָר דוגען אַלע אָרט אַרטיקלען פון די ברענזשע. אָפּערטען אָפּצוגעבען אין אַדמ. פון „לאָדזער טאָג." פאַר „פאַכמאַן"

אַ וואַליזקע

איז פערביטען געוואָרען אויפ'ן אויטאָבוס טאָמאַשאָוו — לאָדז דעם 10 יוני אין אָוועגד. מ'בעט געפל. אָפּברענגען צו פרוי דאָקטאָר שווייצער, פּאָמאָרסקאַ 7 געגען בעלוינונג און אָפּנעמען די אייגענע וואַליזקע

אַ פעהיגער יונגערמאַן

מיט גוטע רעקאָמענדאַציעס זוכט בעשעפטיגונג ביי וואָס פאַר אַ אַרבייט עס זאָל נאָר נישט זיין צו ערפאַהרען ביי יוזעפאָוויטש, זגערושער 10

מאָדערנער ווייצענמעהל

אַלאַסקאַ

ווי אויך קאָרנמעהל הורט און דעטייל עמפעהלט פון לאַגער נאָוואָמיעסקאַ 4

Toruńska Spółdzielnia Handlowa Z.O.O.

Oddział w Łodzi

Nowomiejska 4, tel. 101-74

אַגענטען הויזירער

ווערען געזוכט אויף אַ הויכע פּראָוויזיע צום פערקויף פון אַ נויטיג און יעדער שטוב אַרטי-קעל פון ערשטען געברויך. צו מעלדען זיך פּולנאַצנאַ 8, וואָהנונג 50, 2-טער הויף, 1-טער שטאָק פון 2—4 נאָכמ.

„פּראַצאַ"

קאָנצעסיאָנירטע פּראָפ. פרויען-קורסן, וואָלטשאַנסקאַ 21, טעל. 167-15.

ס'ווערט אָנגענומען איינשרייבונגען אויף פאָלגענדע אָפּטיילונגען:

1) דאַמען-שניידעריי,
2) שטיקעריי—האַנד-אַרבייט,
3) וועש-נעהעריי,
4) קאָפּעלושען-פאַסאָנירען,
5) אָנדולאַציע,
6) מאַניקיר.

דער סעקרעטאַריאַט איז אָפען פון 9—1 נמ.

גענעז שווייס פון פיס

און אָדציסקעס נוצט נאָר זעם שוין 20 יאָהר בעוואוסטען פּראָשעק און פּלאַסטער „ראַדיקאַל" היט אייך פאַר פערשידענע עהנליכע נאָכמאַ-כונגען, וועלכע ברענגען קיין נוצען נאָר שאָ-דען די פיס און אייער געזונד. פּרייז 30 גר. אויף פּלין „ראַדיקאַל" צו וואָנצען גאַראַנטירט אויף אַ גאַנצען זומער פּרייז פון אַ פלעשעל 10 דעקאַ 70 גראָשען. צו בעקומען ביים צייטונגס-פערקויפער ווצלניאַוש, אַלטע שטאָט 1, אויך ביים צייטונגס-פערקויפער פנחס וועל-ניאַוש, פּיעטריקאָווער 34 רוג צעגעלניאַנאַ.

איז זגיערזש

נאַרוטאָוויטשאַ 20 ביים ווירט באַלד איבערצוגעבען

איינגעפיהרטע בעקעריי

מיט אַלע איינריכטונגען געוועלב אויך וואָהנונג אין גוטען פונקט 2779

[illegible]

Redakcja-wydawca [illegible]

Drukarnia: B. i M. [illegible] w Łodzi, Piotrkowska [illegible]